

RP 49/2026 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av lagstiftningen om Folkpensionsanstaltens informationsutbyte

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om utkomststöd, lagen om allmänt bostadsbidrag, lagen om bostadsbidrag för pensionstagare, lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton och sjukförsäkringslagen ändras.

I enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering genomför regeringen en reform av Folkpensionsanstaltens informationsutbyte i syfte att minska felaktiga betalningar och missbruk av sociala förmåner. Propositionen främjar den elektroniska behandlingen av personuppgifter och säkerheten vid behandlingen.

Folkpensionsanstaltens rätt att få uppgifter av penninginstitut utvidgas så att Folkpensionsanstalten oftare än för närvarande kan begära bank- och kontouppgifter av penninginstitutet i stället för av sökanden. Enligt propositionen ska Folkpensionsanstaltens begäranden om uppgifter från penninginstitut göras genom specificerade begäranden som görs via övervakningssystemet för bank- och betalkonton i stället för via e-post. Den som ansöker om en förmån ska dock kunna förbjuda att en begäran om uppgifter om kontotransaktioner görs via övervakningssystemet för bank- och betalkonton. Om sökanden utnyttjar sin förbuds rätt, ska sökanden själv lämna in kontoutdragen till Folkpensionsanstalten. Propositionen kommer inte att leda till en mer omfattande behandling av uppgifter om kontotransaktioner vid Folkpensionsanstalten, utan avsikten är att förbättra informationssäkerheten i fråga om dessa uppgifter. Att begäran görs elektroniskt kommer också att göra det lättare för dem som ansöker om förmåner att uträtta ärenden hos Folkpensionsanstalten och förslaget kommer att effektivisera och försnabba förmånshandläggningen vid Folkpensionsanstalten.

Enligt propositionen ska de som handlägger ärenden som gäller grundläggande utkomststöd vid misstanke om missbruk ha rätt att begära uppgifter om de utgifter som ska beaktas i utkomststödet direkt av faktureraren. Enligt propositionen ska Folkpensionsanstalten för att kunna ingripa i upprepade missbruk av Folkpensionsanstaltens reseersättningar (FPA-taxi) ha rätt att lämna ut den försäkrades personuppgifter till den beställningscentral som sköter samordningen av resor. I propositionen preciseras också skyldigheten för den som ansöker om utkomststöd att lämna Folkpensionsanstalten uppgifter om sin faktiska bostads- och vistelseadress. I propositionen preciseras dessutom Folkpensionsanstaltens rätt till information så att Folkpensionsanstalten i fortsättningen ska kunna få sådana läkarutlåtanden och läkarintyg som är avsedda som bilagor till förmånsansökningar via informationsförmedlings- och förfrågnings servicen i tjänsten Kanta.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2027 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 september 2026 och den 1 mars 2027.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	5
1 Bakgrund och beredning.....	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Beredning.....	6
2 Nuläge och bedömning av nuläget	7
2.1 Missbruk av Folkpensionsanstaltens förmåner	7
2.2 Felaktiga utbetalningar av Folkpensionsanstaltens förmåner	10
2.3 Uppgifter om bank- och betalkonton som rör Folkpensionsanstaltens förmåner	10
2.3.1 Folkpensionsanstaltens utredningsskyldighet.....	10
2.3.2 Kontoutdrag vid behandlingen av det grundläggande utkomststöd som Folkpensionsanstalten betalar	11
2.3.3 Kontoutdrag i Folkpensionsanstaltens bostadsbidrag.....	13
2.3.4 Förfrågningar till penninginstitut enligt förmånslagstiftningen	14
2.3.5 Övervakningssystemet för bank- och betalkonton (ÖBB).....	15
2.4 Missbruk av reseersättningar ur sjukförsäkringen	18
2.5 Rätt till information vid handläggning av utkomststöd	19
2.6 Utredning av förmånstagarens faktiska adress och boende samt eventuell vistelse i utlandet	19
2.7 Andra behov av informationsutbyte	20
2.7.1 Läkarintyg vid handläggning av sjukdagpenning.....	20
2.7.2 Gravitetstestintyg vid handläggning av föräldraförmåner	24
2.7.3 Läkarintyg vid handläggning av särskild gravitetstestpenning	25
2.7.4 Läkarintyg vid handläggning av specialvårdspenning	25
2.7.5 Informationsförmedlings- och förfrågningsservice	26
2.8 Slutsatser om nuläget	27
3 Målsättning	28
4 Förslagen och deras konsekvenser	29
4.1 De viktigaste förslagen	29
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	30
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	30
4.2.1.1 Konsekvenser för den offentliga ekonomin.....	30
4.2.1.2 Andra konsekvenser för människor och samhälle	32
4.2.1.2.1 De grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.....	32
4.2.1.2.2 Laglighetsövervakningen.....	38
4.2.2 Konsekvenser för Folkpensionsanstalten	39
4.2.3 Konsekvenser för Tullen.....	40
4.2.4 Konsekvenser för kredit- och betalningsinstituten	41
4.2.5 Konsekvenser för välfärdsområdena	41
4.2.6 Konsekvenser för transportörer och beställningscentraler	42
4.2.7 Konsekvenser för besvärinstanser	42
4.2.8 Konsekvenser för hälso- och sjukvården.....	43
4.2.9 Konsekvenser för arbetsgivarna	43
4.2.10 Konsekvenser för informationshanteringen.....	43
4.2.11 Ändringskonsekvenser för informationshanteringen.....	43

5 Alternativa handlingsvägar.....	44
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	44
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet.....	48
5.2.1 Sverige.....	48
5.2.2 Norge.....	51
5.2.3 Danmark.....	52
6 Remissvar.....	53
6.1 Allmänt.....	53
6.2 Remissvar relaterade till bank- och kontouppgifter.....	53
6.3 Remissvar relaterade till reseersättningar (FPA-taxi).....	55
6.4 Remissvar relaterade till Folkpensionsanstaltens rätt till information om fakturor som ska beaktas i utkomststödet.....	56
6.5 Remissvar relaterade till uppgifts- och anmälningskyldighet för sökande av utkomststöd.....	57
6.6 Remissvar relaterade till precisering av rätten till information om läkarutlåtanden och -intyg.....	57
6.7 Remissvar relaterade till alternativa handlingsvägar.....	59
6.8 Remissvar relaterade till konsekvensbedömningen.....	59
6.9 De övriga remissvaren.....	60
6.10 Fortsatt beredning.....	61
6.11 Justitiekanslerns förhandsgranskningsspromemoria.....	61
7 Specialmotivering.....	61
7.1 Lag om utkomststöd.....	61
7.2 Lag om allmänt bostadsbidrag.....	66
7.3 Lag om bostadsbidrag för pensionstagare.....	68
7.4 Lag om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton.....	70
7.5 Sjukförsäkringslagen.....	74
8 Ikraftträdande.....	76
9 Förhållande till andra propositioner.....	76
9.1 Samband med andra propositioner.....	76
9.2 Förhållande till budgetpropositionen.....	77
10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	77
10.1 Skyddet för privatlivet och personuppgifter.....	77
10.2 Nationellt handlingsutrymme.....	78
10.3 Den registrerades rättigheter.....	80
10.4 Bank- och kontouppgifter.....	80
10.4.1 Ändamålsbegränsning.....	81
10.4.2 Förbuds rätt.....	84
10.4.3 Bedömning av konsekvenser för skyddet för privatlivet.....	85
10.5 Reseersättningar ur sjukförsäkringen.....	90
10.6 Rätten till information om fakturor som beaktas i utkomststödet.....	90
10.7 Rätten till information om läkarutlåtanden och -intyg.....	90
10.8 Bedömning av lagstiftningsordning.....	91
LAGFÖRSLAG.....	94
1. Lag om ändring av lagen om utkomststöd.....	94
2. Lag om ändring av 42 § i lagen om allmänt bostadsbidrag.....	96

3. Lag om ändring av 43 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare	97
4. Lag om ändring av lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton	98
5. Lag om ändring av 19 kap. 1 och 5 § i sjukförsäkringslagen	100
BILAGOR	102
PARALLELLTEXTER	102
1. Lag om ändring av lagen om utkomststöd.....	102
2. Lag om ändring av 42 § i lagen om allmänt bostadsbidrag.....	105
3. Lag om ändring av 43 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare	107
4. Lag om ändring av lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton	109
5. Lag om ändring av 19 kap. 1 och 5 § i sjukförsäkringslagen.....	111

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

I statsminister Petteri Orpos regeringsprogram konstateras bland annat följande om kunduppgifter:

- Kunduppgifter ska röra sig elektroniskt och säkert mellan myndigheter. Integritetsskyddet får inte hindra olika myndigheter från att bilda sig den uppfattning de behöver om en persons situation.

- Myndigheternas möjligheter till samarbete förbättras bland annat genom att rätten att få uppgifter från och på eget initiativ lämna uppgifter till andra myndigheter säkerställs.

- Informationsutbyte som gäller de stöd som FPA beviljar effektiviseras för att förhindra missbruk. Samtidigt stärks den tillsyn som FPA utövar för att avslöja missbruk.

Statsminister Petteri Orpos regering har enats om en plan för de offentliga finanserna 2026–2029. Planen innehåller en skrivning om att öka FPA:s rättigheter till information för att förhindra missbruk av social trygghet. Sparmålet för denna anpassningsåtgärd är cirka fem miljoner euro.

Med bidragsfusk avses att kunden medvetet försöker få en förmån utan grund eller till ett för stort belopp. Det är fråga om bidragsfusk till exempel om kunden ger Folkpensionsanstalten felaktiga uppgifter eller förfalskar en handling. Även undanhållande av uppgifter anses vara bidragsfusk. Vid verkställandet av förmåner har det förekommit situationer där missbruk skulle kunna förhindras genom att utveckla informationsutbyte.

Förmåner kan betalas ut felaktigt, dvs. antingen helt utan grund eller till ett för högt belopp även av andra skäl än missbruk. En felaktig utbetalning kan också bero på ett fel som betalaren begått. Det vore viktigt att proaktivt förhindra felaktiga utbetalningar och missbruk av förmåner, eftersom felaktiga utbetalningar inte alltid kan återkrävas i sin helhet. Sociala förmåner betalas ut felaktigt till exempel när

- förmånsbeslutet har fattats på felaktiga grunder,
- förmånstagaren retroaktivt beviljas en annan förmån, som leder till att en tidigare beviljad förmån har betalats utan grund eller till ett alltför stort belopp,
- förhållandena har förändrats efter förmånsbeslutet och förmånstagaren inte har anmält detta,
- förhållandena har förändrats efter förmånsbeslutet och förmånstagaren har anmält detta, men handläggningen av ansökan har dröjt vid Folkpensionsanstalten,
- förmånen har betalats ut trots att utbetalningen borde ha avbrutits,
- mer förmån har betalats ut utan grund än vad som återbetalats på basis av regresskrav, eller
- förmånen har av någon annan orsak, såsom handläggnings-, skriv-, dataöverförings- eller räknefel, betalats till ett alltför stort belopp.

Utgångspunkten är att eventuella felaktigt utbetalda förmåner ska återkrävas. Återkrav kan dock frångås eller dess belopp sänkas om det anses vara skäligt. Om överbetalningen har uppstått på grund av svikligt förfarande från mottagarens eller dennes företrädares sida, kan återkrav inte frångås eller dess belopp sänkas på skälighetsgrunder. Missbruk av förmåner utgör endast en liten del av alla återkravsärenden. Om återkravsförfarandet föreskrivs i förmånslagstiftningen.

1.2 Beredning

Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte¹ den 18 juni 2025 en arbetsgrupp med uppgift att förebygga missbruk av den sociala tryggheten och främja Folkpensionsanstaltens informationsutbyte. Arbetsgruppens mandatperiod var den 23 juni–1 december 2025. Enligt tillsättningsbeslutet var arbetsgruppens mål att öka Folkpensionsanstaltens rätt till information och informationsutbyte i syfte att minska felaktiga utbetalningar och missbruk av sociala förmåner. Arbetsgruppen skulle bland annat främja följande förslag:

- Folkpensionsanstaltens elektroniska förfrågningar om bank- och betalkonton i övervakningssystemet för bank- och betalkonton (ÖBB-systemet),
- minskning av överutbetalningar av förmåner på grund av förmånsbetalarens fel genom korsanvändning av förmånsdata
- utlämnande av information på eget initiativ från Folkpensionsanstalten till andra myndigheter,
- utredning av förmånstagarens faktiska adress och eventuell vistelse i utlandet med hjälp av register,
- effektiv utredning av misstänkt missbruk, och
- andra eventuella behov av informationsutbyte.

Arbetsgruppens uppgift var att utarbeta en bedömningspromemoria och ett utkast till regeringens proposition om ändringar av förmånslagstiftningen och relaterad lagstiftning i syfte att genomföra skrivningen och sparmålet i planen för de offentliga finanserna för statsminister Petteri Orpos regering.

Arbetsgruppens ordförande var direktör Essi Rentola från social- och hälsovårdsministeriet. Vice ordförande var specialsakkunnig Teija Hautera från social- och hälsovårdsministeriet. Medlemmarna i arbetsgruppen var specialsakkunnig Ritva Liukonen från social- och hälsovårdsministeriet, lagstiftningsråd Maarit Pihkala från finansministeriet, polisinspektör Juha Tuovinen från inrikesministeriet, ledande sakkunnig Suvi Onninen från Folkpensionsanstalten, ledande sakkunnig Riikka Lindroos-Järvalto från Folkpensionsanstalten och tullöverinspektör Jukka Tarkela från Tullen. Arbetsgruppens sekreterare var specialsakkunnig Kristiina Pitkäranta från social- och hälsovårdsministeriet och planerare Susanna Polvi från social- och hälsovårdsministeriet.

---

¹ Beslut om att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att förebygga missbruk av den sociala tryggheten och främja Folkpensionsanstaltens informationsutbyte av den 18 juni 2025. Tillgänglig på adressen: https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/f320f621-d941-4b3f-894e-89b5600c2dea/15776b90-fab8-4f5a-8154-08acffb8f6e9/ASETTAMISPAATOS_20250623083148.PDF

Arbetsgruppen sammanträdde sammanlagt sju gånger under sin mandatperiod.

Arbetsgruppen hörde specialsakkunnig Milka Tornberg-Nyman från inrikesministeriets polisavdelning vid sina möten. Tornberg-Nyman har varit ansvarig och föredragande för lagstiftningsprojektet för kontotransaktionsuppgifter vid inrikesministeriet. Syftet med samrådet var att få information om användningssyftet med övervakningssystemet för bank- och betalkonton.

För att säkerställa lagberedningens transparens och kvalitet ordnade arbetsgruppen två samråd. För organisationer ordnades ett samråd den 10 november 2025. För statsförfattningskunniga, dataombudsmannen och justitieministeriet ordnades dessutom den 8 december 2025 ett separat samråd, vars tema var lagförslagets förhållande till grundlagen samt i synnerhet frågor om skyddet för privatlivet och personuppgifter.

I enlighet med arbetsgruppens uppdrag bereddes ett utkast till regeringsproposition som en del av arbetsgruppens arbete. Dessutom har arbetsgruppen offentliggjort en bedömningspromemoria. Arbetsgruppens bedömningspromemoria beskriver och bedömer nuläget och kommer med förslag till fortsatt beredning.

Ett remissförfarande ordnades om utkastet till regeringens proposition 17.12.2025–28.1.2026. Remissvaren är allmänt tillgängliga i utlåntandetjänsten på <https://www.lausuntopalvelu.fi/>. Remissvaren har beaktats vid den fortsatta beredningen av utkastet till regeringens proposition, som utfördes som tjänstemannaarbete. Lagändringarna avses träda i kraft den 1 september 2026 och den 1 mars 2027.

Utkastet till regeringens proposition som skickats ut på remiss och andra handlingar relaterade till tjänstemannaberedningen finns i den offentliga tjänsten på <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet>. Arbetsgruppens beredningshandlingar är tillgängliga under koden STM061:00/2025.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Missbruk av Folkpensionsanstaltens förmåner

Med missbruk av sociala förmåner avses att man uppsåtligt eller avsiktligt strävar efter orättmätig ekonomisk vinning. Vid missbruk försöker förmånsökanden få en förmån antingen helt utan grund eller till ett för stort belopp, dvs. mer än han eller hon har rätt till. Missbruk ökar förmånsutgifterna, belastar myndigheterna och minskar medborgarnas förtroende för systemet för social trygghet. Missbruk relaterat till grå ekonomi försvagar också finansieringen av systemet för social trygghet.

Det kan till exempel betraktas som missbruk om en förmånsökande avsiktligt lämnar falska uppgifter till eller hemlighåller uppgifter för betalaren. Ett annat exempel på missbruk är en situation där en förmånsökande underlåter att anmäla förändringar i förhållandena, trots att han eller hon är medveten om den aktiva skyldigheten att anmäla förändringarna enligt lag. Förmånsökanden ska ta reda på vilka omständigheter som påverkar hans eller hennes rätt till förmånen och att underrätta förmånsbetalaren om dessa omständigheter.

Förfalskning av handlingar betraktas också som missbruk. Till exempel kan en förmånsökande dölja en del av uppgifterna på ett kontoutdrag som fogats till ansökan eller ändra uppgifter på den bifogade fakturan till sin fördel. De vanligaste typerna av förfalskade handlingar relaterade till Folkpensionsanstaltens förmånsansökningar är fakturor, kontoutdrag och hyresavtal, men

även andra förfalskade handlingar förekommer. En handling kan vara helt eller delvis förfalskad.

Vid utredning av missbruk bedömer Folkpensionsanstalten sökandens förfarande å ena sidan utifrån återkravsbestämmelserna i förmånslagstiftningen och å andra sidan även som ett straffrättsligt ärende. I förmånslagstiftningen avses med missbruk svikligt agerande vid ansökan om förmåner och i straffrättsliga sammanhang begåendet av en gärning som uppfyller rekvisit för ett brott. Ur ett straffrättsligt perspektiv är det Folkförsäkringsanstaltens uppgift att utreda om det finns befogad anledning att misstänka förmånsmissbruk, och utifrån det besluta om en polisanmälan ska göras. Som administratör av förmåner avgör Folkpensionsanstalten inte på straffrättsliga grunder huruvida sökandens agerande strider mot strafflagen (39/1889), utan ärendet ska hänskjutas till en behörig myndighet. De behöriga myndigheterna är polisen, som utför förundersökningen, åklagaren som utför åtalsprövningen, och domstolen, som utövar den dömande makten.

Misstankar om missbruk kan uppstå när en förmånsansökan handläggs och de uppgifter som tidigare lämnats av förmånssökanden strider mot de uppgifter som behandlas. Misstankar kan också uppstå vid granskning av en förmån då Folkpensionsanstalten utreder orsakerna till en felaktig utbetalning, och det i detta sammanhang upptäckts att den felaktiga utbetalningen orsakades av förmånssökandens agerande. Folkpensionsanstalten kan också börja misstänka missbruk baserat på anmälningar, uppgifter från inkomstregistret eller uppgifter från andra myndigheter.

Om missbruk misstänks kommer förmånssökanden att höras och ges möjlighet att framställa sina synpunkter och förklaringar. Utifrån hörandet görs en bedömning av om förmånssökandens förfarande som lett till misstankar om missbruk varit uppsåtligt och vilka åtgärder som ärendet föranleder. Om det finns anledning att misstänka att ett brott har begåtts gör Folkpensionsanstalten en polisanmälan baserat på de uppgifter som erhållits. Polisanmälan görs inte om det inte finns tillräckliga bevis för missbruk eller om brottet är preskriberat. Folkpensionsanstalten prövar alltid ett ärende från fall till fall innan polisanmälan görs. Årligen gör Folkpensionsanstalten polisanmälan i cirka 50 procent av alla misstänkta fall av missbruk av förmåner (cirka 46 procent 2025²).

Den vanligaste typen av missbruk är bedrägeri enligt 36 kap. 1 § i strafflagen. Även försök till bedrägeri är straffbart. I 36 kap. 2 § i strafflagen föreskrivs dessutom om grovt bedrägeri och i 3 § om lindrigt bedrägeri.

Bestämmelser om förfalskningsbrott finns i 33 kap. 1 § i strafflagen. I 33 kap. 2 § i strafflagen föreskrivs dessutom om grov förfalskning och i 3 § om lindrig förfalskning. Folkpensionsanstalten anmäler alltid fall av förfalskning till polisen. Detta gäller även fall där en förfalskning upptäckts innan förmånen betalas ut, eftersom förfalskning är en uppsåtlig gärning även om ingen skada orsakas.

Missbruk innebär oftast felaktig utbetalning av förmåner och därav följande återkrav. Återkrav är dock ett separat förfarande som är oberoende av missbruk och baserar sig på bestämmelser om återkrav i olika förmånslagar. Enligt dem ska en felaktigt utbetald förmån återkrävas även om förmånstagaren inte har handlat svikligt. Antalet återkrav är många gånger fler än antalet

---

² Etuuskien väärinkäytösten vuosiraportti 2025. Tillgänglig på adressen:
<https://www.kela.fi/documents/d/guest/kela-etuuskien-vaarinkaytosten-raportti>

missbruksfall. Återkrav är inte en sanktion utan återbetalning av en förmån som betalats ut utan grund. Således utesluter straffrättslig behandling och återkrav inte varandra.

Missbruk av social trygghet kan också involvera så kallad grå ekonomi, dvs. verksamhet för vilken lagstadgade skatter och avgifter inte betalas på grund av att verksamheten eller inkomster hemlighålls för myndigheterna eller på grund av att oriktig eller ofullständig information har lämnats därom. Missbruk av Folkpensionsanstaltens förmåner involverar ofta fenomen inom grå ekonomi. Till exempel kan en förmånssökande vara anställd av en företagare som är verksam inom grå ekonomi och så att säga få sin lön svart. Förmånssökanden kan också själv bedriva grå näringsverksamhet och låta bli att anmäla inkomster av den till Folkpensionsanstalten. I båda fallen kan förmåner betalas ut antingen helt utan grund eller till ett för högt belopp. Sådant missbruk kan komma fram i samband med skattekontroll.

Antalet fall av misstänkt missbruk är relativt lågt, eftersom det är svårt att identifiera situationer relaterade till missbruk i förmånshandläggningen. År 2025 uppdagades 1017 misstänka fall av missbruk vid Folkpensionsanstalten. Andelen misstänkta fall av missbruk av alla utbetalda förmåner var mindre än en halv promille. År 2025 gjorde Folkpensionsanstalten 471 polisanmälningar, som omfattade en eller flera gärningar. Gärningarna hänförde sig oftast till tidigare år. Det totala värdet på de missbruksfall som ledde till polisanmälan var 7 187 529 euro. Folkpensionsanstaltens polisanmälningar är mycket framgångsrika i brottmål, och cirka 70 procent av fallen leder till en fällande dom. Antalet förkastade åtal har varit litet.

De vanligaste formerna av missbruk av Folkpensionsanstaltens förmåner är förfalskning och hemlighållande av utlandsvistelse, studier, arbete eller företagsverksamhet. År 2025 fanns det flest misstänkta fall av missbruk inom det grundläggande utkomststödet. Näst flest misstänkta fall fanns inom arbetslöshetsförmåner och allmänt bostadsbidrag. Dessa förmåner förutsätter mer aktiva åtgärder av förmånssökanden än andra förmåner, såsom regelbundet återkommande ansökningar och till exempel inlämning av fakturor och kontoutdrag till Folkpensionsanstalten. Det uppskattas att det därför förekommer fler misstankar om missbruk inom dessa förmåner än inom andra förmåner. Sedan inkomstregistret infördes 2019 har observationerna av misstänkt missbruk minskat avsevärt, eftersom information om förmånssökandes inkomster och förändringar i dem finns tillgänglig i realtid. Tack vare inkomstregisteruppgifter kan överbetalningar förhindras. Användningen av inkomstregistret har dock inte minskat misstankarna om missbruk av grundläggande utkomststöd på motsvarande sätt, eftersom misstankar om missbruk av grundläggande utkomststöd uppdagas av många andra orsaker än kundens dolda inkomster.

Bedrägeri och förfalskning relaterade till Folkpensionsanstaltens förmåner har ibland visat sig vara en del av en större kriminell helhet. Då kan det vara fråga om systematiskt utnyttjande av samhällsstrukturer. Till exempel meddelade Centralkriminalpolisen 2024 att den utredde en serie av grova bedrägerier³ relaterad till missbruk av Folkpensionsanstaltens bostadsbidrag. Förundersökningen av detta fall påbörjades sommaren 2023 då uthyrning av bostäder avslöjades i samband med utredningen av grov narkotikabrottslighet. Enligt förundersökningen hade den huvudmisstänkte skaffat sig tiotals hyresbostäder i huvudstadsregionen. De som var skrivna i bostäderna fick bostadsbidrag av Folkpensionsanstalten. Dessa hade sedan mot ersättning överlämnat sina bostäder till den huvudmisstänkte, som därefter hyrde bostäderna vidare mot kontant betalning. Bostäderna användes för boende och dessutom också för kortvarig användning och även som gömställe för och förvaring av narkotika. I denna härva fanns det

---

³ [Centralkriminalpolisen utreder grova bedrägerier som har samband med missbruk av FPA:s bostadsbidrag – Polisen](#)

förutom den huvudmisstänkte 24 andra personer. Vid förundersökningen kom det fram att de misstänkta hade vilselett Folkpensionsanstalten genom att ge felaktiga uppgifter om bland annat sin verkliga bostadsplats. Folkpensionsanstalten hade betalat dem stöd utgående från de felaktiga uppgifterna. Enligt förundersökningen hade åtminstone 25 bostäder hyrts ut vidare. Brottsskadan misstänktes vara minst 100 000 euro.

2.2 Felaktiga utbetalningar av Folkpensionsanstaltens förmåner

Förmåner kan betalas ut felaktigt, dvs. antingen helt utan grund eller till ett för högt belopp även av andra skäl än missbruk. En felaktig utbetalning kan uppstå på grund av en tjänstemans agerande eller ofullständig information utan att mottagaren har påverkat ärendet på något sätt. Orsaken till en felaktig utbetalning kan till exempel vara att Folkpensionsanstaltens uppgifter varit ofullständiga eller att uppgifter som Folkpensionsanstalten redan haft tillgång till av någon anledning inte beaktats vid avgörandet av förmånsärendet. En felaktig utbetalning kan också bero på ett fel som betalaren begått. Det vore viktigt att proaktivt förhindra felaktiga utbetalningar, eftersom felaktiga utbetalningar inte alltid kan återkrävas i sin helhet. År 2024 återkrävdes felaktiga utbetalningar till ett belopp av cirka 110 miljoner euro. De belopp som återkrävs årligen ger en uppfattning om fenomenets omfattning.

Å andra sidan gäller det att notera att en felaktig utbetalning kan bero på sökanden, även om det inte direkt är fråga om missbruk. Till exempel kan sökanden ha försummat sin anmälningsskyldighet utan att det betraktas som missbruk. Det kan till exempel handla om missförstånd. En felaktig utbetalning kan också bero på andra orsaker än Folkpensionsanstalten eller sökanden. Ett typiskt exempel på detta är en situation där en annan instans beviljar en förmån eller ersättning retroaktivt, vilket hindrar Folkpensionsanstalten från att betala ut förmånen och därmed orsakar att utbetalningen blir felaktig.

Enligt Folkpensionsanstaltens statistik står missbruk endast för ungefär en halv procent av alla återkravsbeslut och cirka fem procent av det totala beloppet av överutbetalningar. Med andra ord orsakades överbetalningarna i över 99 procent av återkravsbesluten av något annat än misstänkt brott.

2.3 Uppgifter om bank- och betalkonton som rör Folkpensionsanstaltens förmåner

2.3.1 Folkpensionsanstaltens utredningsskyldighet

En myndighets utredningsskyldighet baserar sig på förvaltningslagen (434/2003). Enligt 31 § i förvaltningslagen ska en myndighet se till att ett ärende utreds tillräckligt och på behörigt sätt genom att skaffa den information och den utredning som behövs för att ärendet ska kunna avgöras. Det innebär att ett ärende ska utredas så grundligt att ett så korrekt och lagenligt beslut som möjligt kan fattas i det. Enligt bestämmelsens 2 mom. ska en part lägga fram utredning om grunderna för sina yrkanden. Parten ska också i övrigt medverka till utredningen av ett ärende som han eller hon har inlett.

Som utbetalare av förmåner ska Folkpensionsanstalten se till att ett ärende utreds tillräckligt och på behörigt sätt genom att skaffa den information som behövs för att ärendet ska kunna avgöras. Folkpensionsanstalten ska utreda ett ärende som den ska avgöra på ett tillräckligt sätt. I enlighet med myndighetsprincipen bär myndigheten huvudansvaret för att utreda ett ärende. Myndigheten är också skyldig att avgöra ett ärende, vilket innebär att myndigheten ska behandla yrkanden som riktas till den och som omfattas av dess behörighet och avgöra dem på ett lämpligt sätt.

2.3.2 Kontoutdrag vid behandlingen av det grundläggande utkomststöd som Folkpensionsanstalten betalar

Enligt 17 § 1 mom. i lagen om utkomststöd (1412/1997) ska den som ansöker om utkomststöd, de som är medlemmar av sökandens familj och den som är skyldig att försörja sökanden samt vid behov deras vårdnadshavare och intressebevakare för beviljande av grundläggande utkomststöd lämna Folkpensionsanstalten och för beviljande av kompletterande och förebyggande utkomststöd lämna välfärdsområdet alla tillgängliga nödvändiga uppgifter som inverkar på utkomststödet. Bestämmelser om lämnandet av uppgifter finns dessutom i 11–13 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000, nedan klientlagen).

Utkomststödet fastställs utifrån skillnaden mellan disponibel inkomst och tillgångar samt utgifter som ska beaktas. Enligt 11 och 12 § i lagen om utkomststöd beaktas ifrågavarande persons och familjemedlemmarnas disponibla inkomster och tillgångar vid beviljande av utkomststöd bortsett för vissa lagstadgade undantag. Med tillgångar avses till exempel medel på bankkonto, fondandelar, aktier och värdepapper.

Utkomststöd är ett ekonomiskt stöd som beviljas i sista hand endast om en person saknar tillräckliga andra inkomster eller tillgångar. Kontoutdrag från banken är nödvändiga för att utreda förmånsökandens eller -mottagarens eventuella inkomster och penningmedel vid fastställandet av utkomststöd. Enligt 3 § i lagen om utkomststöd är utkomststödet en familjespecifik förmån, och därför måste Folkpensionsanstalten utöver sökandens kontoutdrag även få alla övriga familjemedlemmars kontoutdrag. Folkpensionsanstalten har således i regel rätt att begära att den som söker utkomststöd lämnar in sina och familjemedlemmarnas kontoutdrag över alla bankkonton.

Till den första ansökan om grundläggande utkomststöd ska alla familjemedlemmars kontoutdrag för de föregående två månaderna fogas. I regel kontoutdrag ska också fogas till fortsatta ansökningar, för den tid som ansökan gäller.

Utöver inkomster och tillgångar kontrolleras även utgifter, såsom betalning av månadshyra, utifrån kontoutdrag. Dessutom kontrolleras för betalningstransaktioner mellan makarna i situationer där förekomsten av gemensamt hushåll har bestridits utifrån kontoutdrag. Utifrån kontoutdrag kontrolleras även eventuella utgifter relaterade till en försämrad ekonomisk ställning, dvs. stora kontoöverföringar. Dessutom kan kontoutdrag innehålla uppgifter som kunden inte har anmält men som ska beaktas vid handläggningen av grundläggande utkomststöd. Kontoutdrag kan till exempel avslöja vistelseort, utlandsvistelse eller samboskap.

För att Folkpensionsanstalten ska kunna handlägga en ansökan om utkomststöd måste kontoinnehavare, kontonummer, kontoutdragsperiod, en oavbruten förteckning över kontotransaktioner och saldo framgå av kontoutdraget. Information om kontoinnehavaren behövs för att verifiera att kontot tillhör sökanden eller en familjemedlem. Kontonumret måste framgå för att identifiera kontot. Kontoutdragsperioden är viktig för att beakta inkomsterna. Inkomst beaktas i regel enligt inkomstens betalningsdag. Kontoutdraget ska vara oavbrutet. Utöver kontoutdraget behövs alltid saldouppgifter från månadens sista dag, eftersom saldot på den sista dagen i månaden kan beaktas som tillgångar.

När ett kontoutdrag inte är tillgängligt är det möjligt att använda en oavbruten förteckning över kontotransaktioner för kontot. Detta är ofta fallet i brådskande situationer eller situationer där kontoutdrag ännu inte är tillgängligt. Följande uppgifter ska framgå av förteckningen över kontotransaktioner:

- kontoinnehavare,
- kontonummer,
- tidsperiod,
- saldo, och
- antal sidor för att säkerställa att sökanden har lämnat in alla sidor.

Om de begärda kontoutdragen inte lämnas in avslås ansökan om utkomststöd. Den vanligaste orsaken till att ansökan om utkomststöd avslås är att sökanden inte lämnar in ett kontoutdrag. I sista hand avgör domstolen vilken betydelse de saknade uppgifterna har. Kundens primära rättsskyddsmedel är att ansöka om omprövning hos Folkpensionsanstaltens center för omprövning och därefter vid behov överklaga till förvaltningsdomstolen.

Innan ett beslut om avslag meddelas fastställer Folkpensionsanstalten en tidsfrist för kunden inom vilken de begärda uppgifterna ska lämnas in. Kontoutdrag som lämnas in senare fördröjer handläggningen av utkomststöd och ökar arbetsmängden i Folkpensionsanstaltens förmånshandläggning. Beslut om avslag ökar också arbetet relaterat till omprövning, eftersom förmånssökanden kan begära omprövning och foga de saknade kontoutdragen först till begäran om omprövning. Förmånsärendet behandlas sedan som ett omprövningsärende vid Folkpensionsanstaltens center för omprövning.

Tabell 1: Saknade kontoutdrag orsak till att ansökan om utkomststöd dröjer

Saknade kontoutdrag orsak till att ansökan om utkomststöd dröjer	2024	2023
Antal ansökningar	236 565	203 909
Andel av alla ansökningar	45,8 %	46,6 %

Praxis för inlämnande av kontoutdrag är problematisk när det gäller att upptäcka missbruk. För närvarande kan Folkpensionsanstalten inte säkerställa att en sökande har lämnat in kontoutdrag för alla befintliga konton. Vid handläggningen av utkomststöd har det förekommit situationer där det först senare framkommit att en sökande haft flera konton. Det är alltså möjligt att hemlighålla konton.

Folkpensionsanstalten kan inte heller säkerställa kontoutdragets integritet och äkthet. I situationer som har lett till misstänkt missbruk har sökande modifierat kontoutdrag till exempel genom att ändra eller helt ta bort transaktionsbelopp eller betalningsmottagare. Vid handläggningen är det svårt att identifiera ändringar, eftersom ändringarna kan vara skickligt gjorda och samma person kan ha gjort ändringar på varje kontoutdrag.

Det nuvarande förfarandet med inlämnade kontoutdrag medför utmaningar för både förmånssökande och Folkpensionsanstaltens verkställande. Förmånssökande måste bifoga kontoutdrag till nästan varje ansökan. Kontoutdrag måste antingen skrivas ut eller fotograferas och fogas till ansökan. Eftersom de utredningar som förmånssökande lämnar in ofta är bristfälliga, måste Folkpensionsanstalten till sökandena skicka ett antal förfrågningar om ytterligare information avseende bank- och kontouppgifter.

Bilagorna orsakar ofta utmaningar för förmånssökande. Eftersom förmånssökande inte nödvändigtvis har tillgång till dator, skrivare eller skanner, måste de använda allmänt tillgängliga enheter till exempel på Folkpensionsanstaltens eller bibliotekens serviceställen. Vissa förmånssökande har också haft svårt att logga in i sin nätbank.

2.3.3 Kontoutdrag i Folkpensionsanstaltens bostadsbidrag

Folkpensionsanstalten behöver uppgifter om kontoinnehavare samt kontosaldo och räntor vid handläggning av både allmänt bostadsbidrag och bostadsbidrag för pensionstagare. Dessa uppgifter behövs utöver av den som söker allmänt bostadsbidrag även av hushållsmedlemmarna vid handläggning av allmänt bostadsbidrag och av sökandens make vid handläggning av bostadsbidrag pensionstagare. Uppgifterna behövs för att tillförlitligt utreda tillgångar och inkomster som beaktas vid fastställandet av förmåner. Bestämmelser om inkomster och inkomster från förmögenhet som ska beaktas i bostadsbidraget finns i 12 och 13 § i lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014) samt 12 och 13 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007).

Folkpensionsanstalten behöver tillförlitliga uppgifter om betalning av boendeutgifter vid handläggning av både allmänt bostadsbidrag och bostadsbidrag för pensionstagare. Bestämmelser om boendeutgifter som ska beaktas finns i 7 och 9 § i lagen om allmänt bostadsbidrag samt 5 och 9 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare.

Vid handläggning av både allmänt bostadsbidrag och bostadsbidrag för pensionstagare behöver Folkpensionsanstalten tillförlitliga uppgifter om betalningstransaktioner mellan makar i en situation där förekomsten av gemensamt hushåll har bestridits. Bestämmelser om samboförhållande finns i 5 § i lagen om allmänt bostadsbidrag samt 4 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare.

Folkpensionsanstalten behöver tillförlitliga uppgifter om utlandsvistelse vid handläggning av både allmänt bostadsbidrag och bostadsbidrag för pensionstagare. Bestämmelser om kraven på boende i Finland finns i 2 § i lagen om allmänt bostadsbidrag samt 2 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare. En person betraktas som bosatt i Finland om han eller hon i enlighet med lagen om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall (16/2019) är bosatt i Finland.

Vid handläggning av både allmänt bostadsbidrag och bostadsbidrag för pensionstagare behöver Folkpensionsanstalten tillförlitliga uppgifter om huruvida en person är bosatt i Finland på en annan ort än där han eller hon uppger sig vistas, eller om förekomsten av gemensamt hushåll har bestridits.

Vid handläggning av bostadsbidrag för pensionstagare behöver Folkpensionsanstalten en tillförlitlig utredning om huruvida en person har försvagat sin ekonomiska ställning genom att donera egendom eller på något annat sätt. Bestämmelser om förvägrande eller sänkning av bostadsbidraget i dessa situationer finns i 18 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare. I praktiken måste Folkpensionsanstalten granska stora kontotransaktioner för att inhämta utredning.

Folkpensionsanstalten begär för närvarande inte kontoutdrag som bilaga till ansökan om allmänt bostadsbidrag, utan ber kunden fylla i de nödvändiga uppgifterna i ansökan. Vid handläggningen av allmänt bostadsbidrag utnyttjar Folkpensionsanstalten dock uppgifter från kontoutdrag som hämtats från bilagor till ansökningar om bland annat grundläggande utkomststöd och bostadsbidrag för pensionstagare. Användningen av uppgifter baserar sig på

45 § i lagen om allmänt bostadsbidrag. Denna information är dock inte tillgänglig i alla situationer.

Till första ansökan om bostadsbidrag för pensionstagare ska kunden foga kontoutdrag. Efter det första beslutet om beviljande ska sökanden lämna in kontoutdrag med några års mellanrum. Kontoutdrag begärs från sökandens och dennes eventuella makes konton. I regel ska förmånssökanden lämna in utredningar om alla kontomedel och räntesatser (kontoutdrag eller annat intyg). Perioden som utredningen omfattar varierar, och vid behov kan uppgifter även begäras för en längre period. Granskningsperioden beror på förmånssökandens situation och på ändamålet för kontoutdragen.

Det har förekommit situationer där det efter att en sökande övergått från allmänt bostadsbidrag till bostadsbidrag för pensionstagare har framgått att personen som fått allmänt bostadsbidrag har inkomster, tillgångar eller inkomster från egendom som han eller hon inte uppgett vid ansökan om allmänt bostadsbidrag. I dessa situationer har inkomst samt avkastning och värde på egendomen inte beaktats vid beviljande av allmänt bostadsbidrag.

När det gäller båda förmånerna får Folkpensionsanstalten ofta inte kännedom om till exempel hemlighållet gemensamt hushåll eller vistelse utomlands, och det kan även vara svårt att verifiera betalning av boendeutgifter. När det gäller boendeutgifter ska enligt lagen endast de boendeutgifter som förmånstagaren faktiskt ansvarar för beaktas vid beviljande av bostadsbidrag för pensionstagare. Även beviljande av allmänt bostadsbidrag förutsätter att hushållet självt betalar boendeutgifterna och således ansvarar för boendeutgifterna. Verifiering av betalning av boendeutgifter förutsätter för båda förmånernas del vid behov tillförlitliga utredningar av den faktiska betalningen av dessa utgifter.

2.3.4 Förfrågningar till penninginstitut enligt förmånslagstiftningen

Till förmånslagstiftningen avseende Folkpensionsanstalten fogades 2002, då uppgifterna relaterade grundläggande utkomststöd ännu inte hade överförts till Folkpensionsanstalten, bestämmelser om Folkpensionsanstaltens rätt att från penninginstitut få kunders kontouppgifter. Bestämmelserna, som baserade sig på samma regeringsproposition (9/2002 rd), var förenliga med varandra trots att informationsbehovet skiljer sig avsevärt åt mellan de olika förmånerna. Bestämmelserna om rätten till information har också förblivit sinsemellan förenliga i senare ändringar av förmånslagstiftningen avseende Folkpensionsanstalten.

Bestämmelserna om förfrågningar till penninginstitut föreskriver under vilka förutsättningar Folkpensionsanstalten har rätt att trots banksekretessen få de uppgifter från penninginstitut som är nödvändiga för att avgöra ett ärende. Förutsättningen för att få uppgifter från penninginstitut är att förfrågan är det sista alternativet, dvs. att tillräckliga uppgifter och utredningar inte på annat sätt kan fås och att det finns motiverade skäl att misstänka att de uppgifter som den som ansöker om eller som fått förmånen är tillräckliga och tillförlitliga. Uppgifterna fås endast på begäran. Förfrågan till banker och andra penninginstitut ska framställas skriftligen, och före det ska förmånssökanden eller -mottagaren underrättas om detta.

För närvarande framställs förfrågningar till penninginstitut vid misstänkt missbruk av grundläggande utkomststöd. Det kan vara nödvändigt att inhämta information från penninginstitut till exempel om konton eller tillgångar som Folkpensionsanstalten inte känner till, eller alternativt kan Folkpensionsanstalten framställa förfrågningar för att verifiera att kontoutdrag som kunden lämnat in är riktiga. Kontoutdrag från penninginstitut kan även avslöja till exempel att kunden vistas utomlands eller har ett så kallat hemligt samboförhållande, även om detta inte var det ursprungliga syftet med förfrågan till penninginstitutet.

Förfrågan till penninginstitut framställs bankspecifikt. I förfrågan begär Folkpensionsanstalten penninginstitutet att lämna ut alla kontonummer, kontoutdrag, transaktionsförteckningar och saldouppgifter för en eller flera personers konton hos banken för en viss period. Dessutom begärs uppgifter om personens eller personernas alla tillgångar hos banken, såsom fondandelar eller aktieinnehav och inkomsterna från dessa, såsom dividender eller försäljningsintäkter. Folkpensionsanstalten begär även penninginstitutet att lämna ut uppgifter om sådana tillgångar har köpts eller sålts under den angivna perioden.

Innehållet i den information som begärs av penninginstitutet prövas från fall till fall. I förfrågan specificeras den eller de personer som förfrågan gäller. Förfrågan kan utöver förmånssökanden endast gälla sökandens familjemedlemmar. Information begärs inte på nytt om konton eller tillgångar om vilka information redan har lämnats till Folkpensionsanstalten. Om det är fråga om en enskild näringsidkare kan uppgifter även begäras om konton som innehas i företagets namn. Inga förfrågningar till penninginstitut görs i fråga om andra företagsformer. Den tidsperiod som utredningen omfattar kan variera beroende på situationen. Förfrågan görs vanligtvis för den tidsperiod som det misstänkta missbruket gäller och för vilken uppgifter inte har mottagits från kunden och för vilken det finns anledning att tvivla på att de uppgifter som kunden lämnat är tillräckliga eller tillförlitliga.

Folkpensionsanstalten skickar förfrågan till penninginstitut via säker e-post. I allmänhet får Folkpensionsanstalten uppgifterna också via e-post. Informationsutbyte per e-post medför dataskyddsrisiker. E-post är en långsam och opålitlig kommunikationskanal. Till följd av mänskligt misstag kan information hamna hos fel mottagare. År 2024 var e-post en bidragande orsak till minst 16,8 procent av alla upptäckta dataskyddsavvikelser i Folkpensionsanstaltens verksamhet och minst 20,8 procent av alla upptäckta personuppgiftsincidenter.

Endast cirka 300–400 förfrågningar till penninginstitut fattas årligen vid handläggningen av grundläggande utkomststöd. Anledningen till det låga antalet förfrågningar är att förfrågan ska vara det sista alternativet och att förfarandet är långsamt. Det kräver mycket arbete att utreda om förfrågan de facto är det sista alternativet. Folkpensionsanstalten har inte alltid information om förekomsten av konton. Om information om konton saknas eller om den är ofullständig kan en förfrågan till penninginstitut inte göras. Förfalskningar av kontoutdrag kan vara skickligt gjorda, vilket gör det svårt för förmånshandläggare att identifiera förfalskade kontoutdrag. På grund av förfarandets långsamhet är det svårt att ingripa i missbruk effektivt eller i realtid. Förmånssökanden kan beviljas ytterligare utkomststöd under utredningsprocessen, och först senare efter en förfrågan till penninginstitut erhålls information om hemlighållet konto, vilket till exempel avslöjar kontotillgångar som påverkar prövningen av utkomststödet. Även om information om att sökanden har hemlighållit konton erhålls genom förfrågningar till penninginstitut erhålls, kan sökanden senare öppna nya konton som Folkpensionsanstalten inte har kännedom om.

På motsvarande sätt har antalet förfrågningar om andra förmåner som beviljas av Folkpensionsanstalten varit mycket litet på grund av att förfarandet är arbetsdrygt och långsamt. I praktiken görs förfrågningar till penninginstitut sällan. Processen är komplicerad och tidskrävande, och endast information från den bank som förfrågan skickades till erhålls. Folkpensionsanstalten har inte nödvändigtvis kännedom om alla banker där förmånssökanden har konton.

2.3.5 Övervakningssystemet för bank- och betalkonton (ÖBB)

Bestämmelser om övervakningssystemet för bank- och betalkonton (ÖBB-systemet) finns i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton (571/2019). Via ÖBB-systemet kan

vissa myndigheter som fastställs i lagen göra förfrågningar om kontouppgifter och från och med den 1 juni 2026 även om saldo- och kontotransaktioner.

Genom lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton genomfördes för sin del Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/843 om ändring av direktiv (EU) 2015/849 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism och om ändring av direktiven 2009/138/EG och 2013/36/EU (femte penningtvättsdirektivet). I artikel 32 a i femte penningtvättsdirektivet förutsätts att medlemsstaterna inför centraliserade automatiserade mekanismer, såsom centraliserade register eller centraliserade elektroniska datasöksystem, som möjliggör att innehavare av bank- och betalkonton och bankfack identifieras i rätt tid.

Lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton har ändrats bland annat genom regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton och lagen om centralen för utredning av penningtvätt (RP 163/2021 rd), vilken godkändes av riksdagen den 9 september 2022. Regeringens proposition gällde bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1153 om fastställande av bestämmelser för att underlätta användning av finansiell information och andra uppgifter för att förebygga, upptäcka, utreda eller lagföra vissa brott (direktivet om finansiell information). Med propositionen utvidgades rätten att använda ÖBB-systemet till Skatteförvaltningen, Tullen, Utsökningsverket, Polisen, Gränsbevakningsväsendet, Försvarmakten och Finansinspektionen i fråga om de befogenheter som föreskrivs för ovan nämnda myndigheter enligt den gällande lagstiftningen.

ÖBB-systemet inrättades alltså för att genomföra det femte penningtvättsdirektivet, och före lagändringen den 15 augusti 2025 (RP 25/2025 rd) var det endast möjligt att få information om kontos kundrelation (kontoinnehavaruppgifter) från systemet. På grund av nationella ändringsbehov föreslogs det i regeringens proposition RP 25/2025 att vissa behöriga myndigheter med laglig rätt att för skötseln av sina uppgifter få transaktions- och saldouppgifter samt uppgifter om värdepapper i fortsättningen skulle ha rätt att även göra förfrågningar om dessa uppgifter via övervakningssystemet.

Såsom det framgår av regeringens proposition RP 25/2025 rd ansågs det motiverat att använda samma system för att förmedla uppgifter om kundrelationer samt saldo- och kontotransaktioner. Eftersom kontotransaktions- och saldouppgifter i fråga om sättet att behandla uppgifter och den rättsliga grunden avviker från registret över bankkonton och det automatiserade datasöksystem vilka byggts för att verkställa femte penningtvättsdirektivet, föreslogs det i propositionen att en separat funktion för att förmedla kontotransaktions- och saldouppgifter samt uppgifter om värdepapper skulle byggas in i övervakningssystemet för bank- och betalkonton. Följaktligen ska övervakningssystemet för bank- och betalkonton ses som ett slags taksystem, som inrymmer ett automatiserat centraliserat system med kontouppgifter enligt vad som förutsätts i femte penningtvättsdirektivet och som är förenligt med lagen före lagändringen 863/2025, och ett nytt centraliserat elektroniskt system som förmedlar kontotransaktions- och saldouppgifter samt uppgifter om värdepapper och som införs vid sidan om det.

Såsom det framgår av 1 kap. (Allmänna bestämmelser) 1 § i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton bildas ÖBB-systemet i och med lagändringen 863/2025 av ett centraliserat automatiserat kontouppgiftssystem (2 kap. i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton) och ett centraliserat elektroniskt system för transaktions- och saldouppgifter (3 kap. i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton). 2 kap. i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton täcker i stor utsträckning innehållet i den tidigare lagen, dvs. att det gäller en automatiserad lösning för kontoägaruppgifter enligt

femte penningtvättsdirektivet för behandling av kontoägaruppgifter. I och med lagändringen 863/2025 innehåller 3 kap. en ny funktion för behandling av kontotransaktions- och saldouppgifter.

Enligt 1 kap. 1 § i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton är syftet med lagen främja myndigheternas automatiserade tillgång till information om bank- och betalkonton samt bankfack, främja myndigheternas elektroniska tillgång till transaktions- och saldouppgifter samt uppgifter som hänför sig till värdepapper samt förbättra datasäkerheten för de personuppgifter som lämnas ut. Enligt 1 a § tillämpas lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton på erhållande och förmedling av information om bank- och betalkonton samt bankfack, transaktions- och saldouppgifter samt uppgifter om värdepapper från betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar, kreditinstitut och leverantörer av kryptotillgångstjänster till behöriga myndigheter med hjälp av ÖBB-systemet.

Personuppgifter i ÖBB-systemet behandlas med hjälp av ett datasöksystem för bank- och betalkonton, ett register över bank- och betalkonton, ett system för utlämnande av uppgifter samt ett sammanställningsprogram. Med datasöksystemet för bank- och betalkonton avses ett system via vilket kreditinstitut och andra aktörer som har utvecklat datasökningssystemet lämnar ut uppgifter som avses i 2 och 3 kap. i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton till de behöriga myndigheterna. Med registret över bank- och betalkonton avses ett register där uppgifter enligt 2 kap. i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton samlas om kunder som har bank- och betalkonton i betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar, leverantörer av kryptotillgångstjänster och i kreditinstitut med ett av Finansinspektionen beviljat undantagstillstånd.

Sammanställningsprogrammet är en automatiserad teknisk lösning som administreras av Tullen och med vars hjälp den överför behöriga myndigheters begäranden om information till aktörer som avses i 1 a § för de ändamål för behandling som anges i 2 och 3 kap. i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton samt lämnar ut de uppgifter som erhållits genom att i enlighet med begäran om information förmedla dem till den behöriga myndigheten. Systemet för utlämnande av uppgifter är i sin tur ett system som administreras av Tullen och med vars hjälp de aktörer som inte har byggt upp ett elektroniskt datasöksystem för bank- och betalkonton lämnar ut de uppgifter som avses i 3 kap. i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton till behöriga myndigheter.

Det centraliserade automatiserade kontouppgiftssystemet, om vilket föreskrivs i 2 kap. i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton, är en automatiserad mekanism med hjälp av vilken det är möjligt att omedelbart få information om bank- och betalkonton samt bankfack. I 3 § i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton finns bestämmelser om behöriga myndigheter som har rätt att använda det automatiserade kontouppgiftssystemet och om användningsändamålen. De i bestämmelsen separat uppräknade behöriga myndigheterna har rätt att få åtkomst till sådana uppgifter i ÖBB-systemet som lämnas ut i enlighet med 4 § och som registrerats i enlighet med 6 §, om detta är nödvändigt för fullgörandet av myndighetens uppgifter och myndigheten enligt någon annan lag har rätt att få åtkomst till den nämnda informationen.

Det centraliserade elektroniska systemet för transaktions- och saldouppgifter, om vilket föreskrivs i 3 kap. i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton, är ett sätt att behandla sådana transaktions- och saldouppgifter som erhålls ur ÖBB-systemet samt uppgifter om behandlingen av värdepapper och som baserar sig på elektronisk databehandling. I 17 a § och 17 c § i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton finns bestämmelser om förmedling och utlämnande av uppgifter om saldon, kontotransaktioner och värdepapper ur det

centraliserade elektroniska systemet för transaktions- och saldouppgifter till behöriga myndigheter via ett tekniskt gränssnitt. De behöriga myndigheter som räknas upp i bestämmelserna har rätt att få uppgifter som avses i 17 b § (saldouppgifter) och 17 d § (uppgifter om kontotransaktioner och värdepapper) för användningsändamål som räknas upp i bestämmelserna, om det är nödvändigt för skötseln av myndighetens uppgifter. 3 kap. i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton tillämpas från och med den 1 juni 2026, med undantag av 17 d § 2 mom. om uppgifter om värdepapper som tillämpas från och med den 10 juli 2027.

2.4 Missbruk av reseersättningar ur sjukförsäkringen

Enligt 1 kap. 3 § i sjukförsäkringslagen svarar Folkpensionsanstalten för verkställigheten av sjukförsäkringen. I 4 kap. i sjukförsäkringslagen finns det bestämmelser om ersättning för resekostnader ur sjukförsäkringen. De försäkrade betalar 48,6 procent av kostnaderna för reseersättningar och staten 51,4 procent (SFL 18:9 och 10). Resekostnader ersätts för resor till hälso- och sjukvård och rehabilitering enligt lagstadgade villkor. Rehabiliteringsrelaterade resor ska vara resor till en rehabiliteringstjänst i enlighet med lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005, rehabiliteringslagen). Om de lagstadgade förutsättningarna är uppfyllda har den försäkrade subjektiv rätt till reseersättning. Kollektivtrafik är det primära färd sättet. Användning av specialfordon, såsom taxi, är möjlig om den försäkrades hälsotillstånd eller otillräckliga kollektivtrafikförbindelser kräver det. Reseersättning betalas för den del som överstiger självrisk. Självrisk för en enkelresa är 25 euro. Om det sammanlagda beloppet av de resekostnader för ersättningsgilla resor som den försäkrade själv ska betala och som uppstått under ett och samma kalenderår överstiger den årliga självriskandelen på 300 euro ersätts den överskjutande delen till fullt belopp även för självriskens del (SFL 4:7).

Enligt 4 kap. 7 § 2 mom. i sjukförsäkringslagen ersätts en försäkrads resekostnader för användning av taxi dock endast om taxiresan har beställts från en beställningscentral som har ingått avtal om direktersättningsförfarande med Folkpensionsanstalten. Detta krav tillämpas dock inte om taxiresan beställts på ett område där det inte finns någon sådan beställningscentral. Enligt lagen förutsätter ersättning för en taxiresa alltså i regel att resan har beställts från en beställningscentral som har ingått avtal om direktersättningsförfarande med Folkpensionsanstalten. Den andra meningen i momentet gäller särskilt landskapet Åland där det inte finns någon beställningscentral. Det finns en beställningscentral i varje upphandlingsområde för reseersättning ur sjukförsäkringen i hela riket.

Enligt 15 kap. 8 § i sjukförsäkringslagen betalas ersättningar och förmåner till ett av sökanden angivet konto inom Europeiska unionen. Om en inbetalning på konto inte är möjlig eller om sökanden anför särskilda skäl hos Folkpensionsanstalten, kan förmånen eller ersättningen även betalas på annat sätt. I 15 kap. 9 § i sjukförsäkringslagen finns det bestämmelser om direktersättningsförfarande. Paragrafen föreskriver att om en färdtjänstproducent har debiterat en försäkrad för den i 4 kap. 7 § avsedda självriskandelen av priset för en resa, kan ersättningen betalas till serviceproducenten på basis av redovisning som serviceproducenten gör enligt vad som avtalas särskilt. Direktersättningsförfarandet är således en lagstadgad möjlighet att avvika från huvudregeln, dvs. utbetalning av ersättning till den försäkrades konto, men bestämmelsen skapar inte en subjektiv rätt för den försäkrade att få reseersättning som direktersättning.

På fastlandet ska taxiresor beställas från en beställningscentral, men den försäkrade har inte någon subjektiv rätt till reseersättning i form av direktersättning enligt lagen, utan ersättning för kostnader som uppstår vid användning av taxi kan betalas ut till den försäkrade även på annat sätt. Upprättandet av ett direktersättningsavtal mellan Folkpensionsanstalten och

tjänsteleverantören och beslut om direktersättning till kunder verkställs av Folkpensionsanstalten. Folkpensionsanstalten är en självständig offentligrättslig inrättning, vars förvaltning och verksamhet övervakas av fullmäktige som väljs av riksdagen.

Folkpensionsanstalten bedömer om den försäkrade uppfyller de lagstadgade förutsättningarna för ersättning för resekostnader. Om förutsättningarna är uppfyllda betalar Folkpensionsanstalten reseersättningen antingen till den försäkrades konto eller genom direktersättningsförfarande. Folkpensionsanstalten bestämmer hur denna ersättning betalas.

År 2025 ersattes resekostnader ur sjukförsäkringen för cirka 608 000 personer, totalt för cirka 364 miljoner euro. År 2025 gjordes totalt cirka 4,6 miljoner resor som ersattes av Folkpensionsanstalten, varav cirka 3,75 miljoner gjordes med taxi (med undantag för landskapet Åland). Taxiresorna stod för cirka 62 procent av de utbetalda ersättningarna (226 miljoner euro).

Enligt Folkpensionsanstaltens statistik har missbruket av direktersatta taxiresor ökat. Missbruket går ut på att personer använder ersatta resor FPA-taxi för andra ändamål än hälso- och sjukvård eller rehabilitering. Missbruket sysselsätter Folkpensionsanstalten, eftersom ersättningsärenden måste granskas och felaktigt utbetalda ersättningar återkrävas. De belopp som återkrävs är ofta betydande, upp till tiotusentals euro för enskilda personer. Förmåner som betalats ut utan grund går ofta inte att återkräva.

Enligt Folkpensionsanstaltens uppskattningar fanns det cirka 600 personer som aktivt missbrukade FPA-taxi hösten 2025. Enligt Folkpensionsanstalten fortsätter personer ofta att missbruka FPA-taxiresor trots konsekvenserna av förfarandet, såsom återkrav av ersättning och eventuell dom i brottmål.

Reseersättningar ur sjukförsäkringen är en del av helheten med offentligt subventionerade resor. Helheten med offentligt subventionerade resor bildas utöver av reseersättningar enligt sjukförsäkringslagen av transporter enligt lagen om funktionshindervisning (675/2023) och socialvårdslagen (1301/2014) samt skoltransporter enligt lagen om grundläggande utbildning (628/1998). Offentligt subventionerade resor bildar en helhet vars mål är att säkerställa tillgång till vård och tjänster vid rätt tidpunkt för kunder.

2.5 Rätt till information vid handläggning av utkomststöd

Vid beviljande av utkomststöd beaktas de utgifter som täcks med grunddelen och till behövt belopp andra grundutgifter. Bestämmelser om boendeutgifter som ersätts som övriga grundutgifter finns i 7 a § samt om hälso- och sjukvårdsutgifter och övriga utgifter i 7 b § i lagen om utkomststöd. Enligt Folkpensionsanstalten skulle en effektiv utredning av misstänkt missbruk underlättas avsevärt om Folkpensionsanstalten hade rätt att begära information direkt från fakturautställare om de utgifter som beaktats i utkomststödet enligt 7 a och 7 b § i lagen om utkomststöd vid misstanke om missbruk. Informationsbehovet gäller situationer där fakturor misstänks vara förfälskade. För närvarande kan information endast erhållas från de instanser som nämns i 64 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (2023/703, nedan kunduppgiftslagen) och enligt 18 e § i lagen om utkomststöd från hyresvärdar, bostadsaktiebolag och fastighetsaktiebolag. Till exempel kan Folkpensionsanstalten inte kontrollera om en elräkning är äkta med elbolaget utan kundens samtycke.

2.6 Utredning av förmånstagarens faktiska adress och boende samt eventuell vistelse i utlandet

Adressuppgifter utnyttjas för att fastställa den faktiska boningsorten för förmånssökande eller personer som är berättigade till förmåner. Folkpensionsanstalten upptäcker regelbundet fall där adressen för en familjemedlem eller hushållsmedlem som ansöker om förmåner enligt befolkningsdatasystemet har registrerats som en poste restante-adress under långa perioder, även om personerna faktiskt bor på samma adress. Det kan till exempel vara fråga om en situation där en make efter att ha blivit anställd ändrar sin adress till poste restante. Syftet med förfarandet är att säkerställa att makens arbetsinkomst inte ska påverka de förmåner som betalas ut till familjen. Å andra sidan kan det också finnas motiverade skäl bakom en poste restante-adress, såsom våld i hemmet, bostadslöshet eller identitetsstöld.

Enligt Folkpensionsanstalten kan det vara möjligt att hemlighålla boendearrangemang eller boningsort under en längre tid utan några konsekvenser för utbetalningen av förmåner. Folkpensionsanstalten anser att detta beror på brister i regelverket gällande Folkpensionsanstaltens tillgång till information och förmånssökandens anmälningsskyldighet.

Förmånslagstiftningen innehåller bestämmelser om omständigheter som omfattas av förmånssökandens eller -mottagarens anmälningsskyldighet. En part ska även enligt 31 § 2 mom. i förvaltningslagen bidra till utredningen av ett ärende som parten inlett. Utöver förvaltningslagen har de särskilda bestämmelserna om anmälningsskyldigheten i förmånslagstiftningen visat sig vara viktiga till exempel vid utredningar av missbruksmisstankar, eftersom den specificerar de uppgifter och förhållanden som anmälningsskyldigheten gäller. På ovannämnda grunder anses det att även informations- och anmälningsskyldigheten enligt lagen om utkomststöd bör förtydligas.

Tabell 2: Kunder som angett poste restante som adress för FPA 3.6.2024

Grupp	Kunder
Poste restante-kunder/3.6.2024	23 632
Erhållet FPA-förmåner 4/2024	10 083
Hört till hushåll som beviljats bostadsbidrag 4/2024	1 428
Löneinkomster enligt inkomstregistret 4/2024	6 082
Gift/3.6.2024	2 594
Gift och löneinkomster enligt inkomstregistret	332
Gift och hushållsmedlem	142
Gift, hushållsmedlem och löneinkomster	35
Hushållsmedlem och löneinkomster	248

2.7 Andra behov av informationsutbyte

2.7.1 Läkarintyg vid handläggning av sjukdagpenning

Folkpensionsanstalten beviljar sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning och donationsdagpenning. Vid ansökan om sjukdagpenning ska ett läkarintyg över arbetsoförmåga (i allmänhet A-intyg eller B-utlåtande) fogas till ansökan. Det finns många kanaler för inlämnande av läkarintyg:

1. På kundens begäran kan läkaren vidarebefordra intyget till Folkpensionsanstalten via Kantas informationsförmedlings- och förfrågningservice;
2. Läkaren kan skicka intyget per säker e-post eller post till Folkpensionsanstalten;
3. Arbetsgivaren kan skicka intyget till Folkpensionsanstalten antingen som en bilaga till ansökan via dagpenning- och ersättningstjänsten för arbetsgivare eller per post eller säker e-post;
4. Sökanden kan själv skicka intyget till Folkpensionsanstalten antingen per post eller via e-tjänsten MittFPA.

Det nuvarande förfarandet medför utmaningar för förmånssökande. Alla förmånssökande vet inte att de på läkarmottagningen kan begära att läkarintyget ska vidarebefordras till Folkpensionsanstalten. Å andra sidan kan vissa patienter begära att intyget vidarebefordras till Folkpensionsanstalten, även om intyget inte behövs för Folkpensionsanstaltens förmånshandläggning. Intyg vidarebefordras till Folkpensionsanstalten på patientens begäran för säkerhets skull, även om avsikten inte är att ansöka om förmåner. Folkpensionsanstalten får ofta onödiga läkarintyg eller samma intyg flera gånger via olika kanaler. En del förmånssökande skickar själva intyget till Folkpensionsanstalten per post eller via e-tjänsten MittFPA i en situation där även arbetsgivaren lämnar in samma intyg till Folkpensionsanstalten. Dessutom erhålls onödiga läkarintyg även i situationer där den självriskperiod som anges i sjukförsäkringslagen inte uppfylls och patienten därför inte ansöker om förmåner.

Det nuvarande förfarandet medför utmaningar även för läkare. Läkaren vet eventuellt inte när intyget ska skickas elektroniskt till Folkpensionsanstalten. Läkaren vet inte om patienten själv eller dennes arbetsgivare ansöker om förmånen hos Folkpensionsanstalten. Läkare har i allmänhet inte heller kännedom om till exempel patientens ackumulerade sjukdagpenningdagar eller när självrisktiden har gått ut.

Det nuvarande förfarandet medför utmaningar även för arbetsgivare. Arbetsgivaren vet inte vilka intyg som redan lämnats in till Folkpensionsanstalten. Samma intyg kan skickas till Folkpensionsanstalten via flera kanaler. Arbetsgivarens långsamma interna kommunikation kan orsaka dröjsmål i bifogandet av intyg till arbetsgivarens ansökan om dagpenning. På grund av detta och dröjsmål i handläggningen av Folkpensionsanstaltens bilagor kan arbetsgivaren få onödiga beslut om avslag, vars rättelse kräver ytterligare utredningar. I en ansökan om dagpenning via inkomstregistret är det inte möjligt att ange datum för läkarintyg som lämnas in senare. Därför skickar Folkpensionsanstalten onödiga förfrågningar om ytterligare utredningar till arbetsgivaren när ett läkarintyg inte har fogats till ansökan. Handläggningen av intyg och förfrågningar om ytterligare utredningar orsakar arbetsgivaren arbete och kostnader.

Det nuvarande förfarandet medför utmaningar även för Folkpensionsanstalten. Hanteringen av pappersintyg och e-postmeddelanden på Folkpensionsanstaltens skanningscentral orsakar Folkpensionsanstalten en hel del arbete och leder till dröjsmål i handläggningen av ansökningar. Folkpensionsanstalten måste ofta begära läkarintyg som saknats, vilket leder till dröjsmål i handläggningen av ansökningar på grund av förfrågningar om ytterligare utredningar.

År 2024 skickades totalt 1 665 624 A-intyg till Folkpensionsanstalten, varav 99,5 procent (1 659 779) var för sjukdagpenning. Dessutom lämnades totalt 276 765 B-utlåtanden in för sjukdagpenning. Med sjukdagpenning avses här sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning, donationsdagpenning och dagpenning vid smittsam sjukdom. Totalt 702 941 beslut om sjukdagpenning fattades, vilket innebär att Folkpensionsanstalten fick 2,8 läkarintyg eller -

utlåtanden för varje beslut. Skillnaden mellan antalet intyg och beslut beror delvis på att arbetsförmögenhetsperioden ofta bildas för ett beslut baserat på uppgifter från flera intyg eller utlåtanden, dvs. sjukledighet skrivs ut för korta perioder. Men dessutom får Folkpensionsanstalten vissa läkarintyg och -utlåtanden två eller till och med tre gånger.

Det att läkarintyg och ansökningar lämnas in i olika takt är orsaken till 42,5 procent av de situationer där beslutet om dagpenning dröjer. Med dröjsmål avses här att beslut inte kan fattas vid den första handläggningen.

Den tredje vanligaste orsaken till dröjsmål i handläggningen av arbetsgivaransökningar är väntan på läkarintyg. Väntan på intyg försenar handläggningen av arbetsgivaransökningar, även om det är känt att intyget är på väg. Enligt Folkpensionsanstaltens arbetsgivarenkät från 2024 ansåg 57 procent av de tillfråga att bilagorna var den största utmaningen med att ansöka om dagpenning.

Tabellen nedan visar orsaker till dröjsmål i handläggningen av ansökningar om sjukdagpenning:

Tabell 3: Orsaker till dröjsmål i handläggningen av ansökningar om sjukdagpenning

Handläggning av ansökningar: orsak till dröjsmål	Stycken, alla kunder	Andel av alla kunders ansökningar som lämnats vilande	Stycken, arbetsgivarkunder	Andel ansökningar av arbetsgivarkunder som lämnats vilande
Väntar på ansökan ⁴	222 458	27,2 %	83 022	22,3 %
Väntar på att ett annat arbetsskede ska bli klart	172 608	21,1 %	11 942	3,2 %
Väntar på läkarintyg/-utlåtande ⁵	125 166	15,3 %	38 015	10,2 %
Väntar på uppgifter från arbetsgivaren	102 402	12,5 %	63 442	17,0 %
Väntar på ytterligare utredningar	63 594	7,8 %	10 257	2,8 %

Tabell 4: Orsak till avslag på sjukdagpenning för personkunder 2024

⁴ Dagpenningsärendet har inletts med en annan handling än en ansökan, i praktiken med ett läkarintyg eller -utlåtande.

⁵ Dagpenningsärendet har inletts med ansökan och avgörandet dröjer för att läkarintyg eller -utlåtande inte är tillgängligt vid handläggningen.

Orsak till avslag	Avslag totalt	Avslag	Partiellt beviljande
Ej arbetsförmögen	25 318	19 441	5 877
Mindre än eller lika stor som självriskan	16 862	7 861	9 001
Läkarintyg saknas	13 378	4 808	8 570
Återvänt till arbete	6 403	1 503	4 900
Annan lagstadgad ersättning ej utredd	4 238	3 305	933
Den maximala tiden har löpt ut och inte arbetsförmögen i ett år	4 169	4 010	159
Ansökan saknas	4 008	3 934	74
Får förhindrande förmån	3 783	1 437	2 346
Begärda uppgifter har inte lämnats in	1 532	1 446	86
Annan grund	621	305	316
Olycksfallsutredning saknas	618	599	19
Inledande eller fortsättande av studier på heltid	477	274	203
Sökanden har avlidit	461	16	445
Sökanden har fyllt 68 år	394	362	32
Den maximala tiden och tilläggsdagarna har löpt ut och inte arbetsförmögen i ett år	347	277	70
Ej bosatt i Finland	108	86	22
Totalt	75 144	45 250	29 894

Tabell 5: Antal inlämnade läkarintyg per kanal 2024

Kanal	Läkarintyg A	Läkarintyg B
Kanta-tjänsten	858 135	139 272

Säker e-post och papperspost	568 360	479 742
Annan säker kommunikationskanal och meddelandetrafik	7 486	32 251
MittFPA	231 643	108 265
FPA:s gamla dokumenthanteringssystem	0	108
Totalt	1 665 624	759 220

Den näst vanligaste orsaken till avslag på arbetsgivares ansökningar om sjukdagpenning är avsaknad av läkarintyg. En del av dessa avslag omprövas när arbetsgivaren lämnar in läkarintyg efter att ha mottagit dagpenningsbeslutet.

Tabell 6: Orsak till avslag på ansökan om sjukdagpenning som involverar arbetsgivare 2024

Orsak till avslag	Avslag totalt	Avslag	Partiellt beviljande
Mindre än eller lika stor som självrisk	22 206	15 653	6 553
Läkarintyg saknas	19 731	13 143	6 588
Återvänt till arbete	3 405	420	2 985
Ej arbetsförmögen	1 817	1 237	580
Annan lagstadgad ersättning ej utredd	1 733	1 559	174
Begärda uppgifter har inte lämnats in	1 033	982	51
Olycksfallsutredning saknas	750	733	17
Den maximala tiden har löpt ut och inte arbetsförmögen i ett år	646	637	9
Får förhindrande förmån	642	309	333
Sökanden har fyllt 68 år	398	387	11
Ansökan saknas	372	355	17
Andra orsaker	343	59	284
Den maximala tiden och tilläggsdagarna har löpt ut och inte arbetsförmögen i ett år	151	126	25
Totalt	46 632	31 139	15 493

2.7.2 Graviditetsintyg vid handläggning av föräldraförmåner

Graviditetsintyg ska fogas till ansökningar om föräldraförmåner från Folkpensionsanstalten. Graviditetsintyg behövs för moderskapsunderstöd, graviditetspenning och särskild graviditetspenning. Framöver behövs intyg också för partiell särskild graviditetspenning⁶.

Inlämnande av graviditetsintyg för handläggning av förmåner medför utmaningar. Inom hälso- och sjukvården skrivs intyget ofta ut för varefter förmånssökanden ger det till arbetsgivaren, eller alternativet vidarebefordras intyget direkt till hälso- och sjukvårdsleverantörens kundapplikation. Sökande vet eventuellt inte att de kan begära att få graviditetsintyget vidarebefordrat till Folkpensionsanstalten. En del sökande skickar intyget till Folkpensionsanstalten per post eller via e-tjänsten MittFPA, trots att intyget redan har skickats elektroniskt till Folkpensionsanstalten via Kantas informationsförmedlings- och förfrågningservice. Folkpensionsanstalten kan således få samma intyg flera gånger via olika kanaler.

2.7.3 Läkarintyg vid handläggning av särskild graviditetspenning

När en förmånssökande ansöker om särskild graviditetspenning som betalas ut av Folkpensionsanstalten skriver en läkare ett utlåtande åt sökanden om riskfaktorer för fostrets utveckling och graviditeten i arbetet. Det finns en separat utlåtandemall för förmånen. Läkarutlåtande är en obligatorisk bilaga till ansökan. En stor del av läkarutlåtandena för särskild graviditetspenning lämnas in som B- eller C-utlåtande, trots att förmånen har en egen utlåtandemall.

I och med lagändringen som gäller särskild graviditetspenning och som trädde i kraft den 1 januari 2026⁷ väntas antalet mottagare av särskild graviditetspenning öka avsevärt under de kommande åren. Även den nya partiella särskilda graviditetspenningen kommer att öka antalet ansökningar. Båda förmånerna förutsätter läkarutlåtande om risker för fostrets utveckling och graviditeten i arbetet.

2.7.4 Läkarintyg vid handläggning av specialvårdspenning

Specialvårdspenning är en ersättning för inkomstbortfall vid situationer då en person inte kan utföra sitt arbete, eftersom han eller hon måste delta i vården eller rehabiliteringen av barn som har en sjukdom eller funktionsnedsättning. Rätt till specialvårdspenning föreligger för en försäkrad som sköter sitt eget eller makens barn, adoptivbarn eller annat barn som den försäkrade i verkligheten sköter som en förälder. Specialvårdspenning kan betalas till föräldrar vars barn är under 16 år.

Vid ansökan om specialvårdspenning ska den försäkrade förete en behövlig och tillförlitlig utredning om inkomstbortfall och ett läkarintyg över deltagande i vård eller rehabilitering av ett sjukt barn på grund barnets sjukdom eller funktionsnedsättning. I allmänhet fogas läkarintyg D till ansökan om specialvårdspenning, och i det konstateras barnets sjukdom och att det är nödvändigt att föräldern deltar i vården av barnet. Om barnets sjukdom fortsätter ansöks om

---

⁶ Lag om ändring av sjukförsäkringslagen 1471/2025, [Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av sjukförsäkringslagen och till lagar som har samband med den | Regeringens propositioner | Finlex](#)

⁷ RP 150/2025 | [Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av sjukförsäkringslagen och till lagar som har samband med den | Regeringens propositioner | Finlex](#)

fortsatt specialvårdspenning med ett nytt läkarintyg. Ett särskilt drag hos specialvårdspenning är att den som ansöker om förmånen är en förälder, medan de hälsoutredningar som krävs för att avgöra förmånen gäller ett barn.

Det nuvarande förfarandet för inlämnande av läkarintyg kan medföra utmaningar för förmånssökande. Förmånssökanden vet inte nödvändigtvis att de på läkarmottagningen kan begära att läkarintyget ska vidarebefordras till Folkpensionsanstalten. Alla vårdnadshavare ansöker inte nödvändigtvis om förmåner hos Folkpensionsanstalten, eftersom de får lön medan de vårdar sitt sjuka barn. På en läkarmottagning eller under ett barns sjukhusvistelse finns det inte alltid aktuell information om huruvida vårdnadshavaren får lön relaterad till vården av ett sjukt barn. Om sökanden får arbetsinkomst under den period för vilken han eller hon ansöker om specialvårdspenning kan specialvårdspenning inte beviljas. I dessa situationer utfärdas intyg ofta för säkerhets skull och lämnas in till Folkpensionsanstalten via informationsförmedlings- och förfrågningstjänsten, även om kunden inte ansöker om specialvårdspenning. Intyget kan vidarebefordras direkt till Folkpensionsanstalten via informationsförmedlings- och förfrågningstjänsten och eventuellt också ges till vårdnadshavaren som en utskrift. Dessutom kan det hända att vårdnadshavaren för säkerhets skull lämnar in utskriften som mottagits av läkaren till Folkpensionsanstalten, även om intyget redan har lämnats in elektroniskt till Folkpensionsanstalten.

Det nuvarande förfarandet medför utmaningar även för verkställandet av förmåner. Hanteringen av pappersintyg på Folkpensionsanstaltens skanningscentral orsakar en hel del arbete och leder till dröjsmål i handläggningen av ansökningar.

År 2024 skickades totalt 16 610 D-intyg till Folkpensionsanstalten, varav 4 633 skickades via Kantas informationsförmedlings- och förfrågningsservice, 9 584 via MittFPA och 2 263 via säker e-post eller papperspost. Andelen intyg som vidarebefordrades via informationsförmedlings- och förfrågningstjänsten var 27 procent. Totalt 10 380 beslut om specialvårdspenning fattades 2024. Skillnaden mellan antalet intyg och beslut beror delvis på att samma intyg lämnas in till Folkpensionsanstalten flera gånger. Dessutom kan ett beslut om specialvårdspenning involvera flera D-intyg.

2.7.5 Informationsförmedlings- och förfrågningsservice

Kanta effektiviserar informationsutbytet mellan hälso- och sjukvården samt myndigheterna. Intyg och utlåtanden som lagras i Kanta kan vidarebefordras till aktörer utanför hälso- och sjukvården med hjälp av Kantas informationsförmedlings- och förfrågningsservice. Detta förutsätter att en myndighet eller annan aktör har lagstadgad rätt till informationen. Information förmedlas säkert och snabbt via Kanta. Den gör det lättare för kunder att sköta ärenden och underlättar arbetet för till exempelvis yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården samt myndigheter. När intyg inte längre behöver skrivas ut och skickas per post förkortas handläggningstiderna för ansökningar.⁸

Bestämmelser om informationsförmedlings- och förfrågningsservice finns i kunduppgiftslagens 76 §, enligt vilken intyg, utlåtanden och andra handlingar som innehåller kunduppgifter får förmedlas till en aktör utanför social- och hälsovården med hjälp av de riksomfattande informationssystemtjänsterna. Handlingar får trots sekretessbestämmelserna förmedlas med stöd av kundens begäran eller mottagarens lagstadgade begäran eller utlämnarens lagstadgade

---

⁸ [Informationsförmedlings- och förfrågningsservice – Kanta.fi](#)

uppgiftsskyldighet. Handlingarna förmedlas med hjälp av den informationsförmedlings- och förfrågningsservice som hör till de riksomfattande informationssystemtjänsterna.

Enligt kunduppgiftslagen ska förmedlingen av handlingar alltså grunda sig på kundens eller uppgiftsmottagarens begäran eller på en tjänsteinnehavares lagstadgade uppgifts- eller anhängiggörandeskyldighet på eget initiativ. Den rätt som mottagaren har att få uppgifter ska basera sig på lag eller på kundens samtycke.⁹

Kunduppgiftslagen tillåter utlämnande av uppgifter baserat på mottagarens lagstadgade rätt till information, på begäran av mottagaren av uppgifterna. Begäran ska riktas till den personuppgiftsansvarige som sammanställt uppgifterna. Informationsförmedlings- och förfrågningsservicen ansvarar inte för den information som lämnas från en personuppgiftsansvarig till en annan. Det betyder att den personuppgiftsansvarige som ska lämna ut uppgifter ansvarar för att den som får uppgifterna endast får klientuppgifter eller patientuppgifter i den omfattning som mottagaren har rätt att få med stöd av lag eller samtycke. Alltid när uppgifter lämnas ut krävs det övervägande av den personuppgiftsansvarige som lämnar ut uppgifterna och endast de nödvändigaste kunduppgifterna får lämnas ut.¹⁰

2.8 Slutsatser om nuläget

Rätt till uppgifter om bank- och betalkonton

Folkpensionsanstaltens rätt att behandla uppgifter om bank- och betalkonton samt kontotransaktioner grundar sig på särskilda lagar som gäller Folkpensionsanstalten. I praktiken ger de gällande befogenhetsbestämmelserna Folkpensionsanstalten en omfattande rätt att få information om kontoinnehavare och kontotransaktioner för att utföra sina uppgifter. Bestämmelserna om behandling av uppgifter är dock inte exakta eller noggrant avgränsade och tar inte hänsyn till arten av de uppgifter som behandlas. Bestämmelserna borde förtydligas, och vid formuleringen av rätten till information bör särskild uppmärksamhet ägnas åt i vilken utsträckning informationen är författningsrättsligt känslig information.

Införandet av förfrågningar gällande bank- och betalkonton i Folkpensionsanstalten skulle förebygga bedrägeri- och förfalskningsbrott relaterade till missbruk av förmåner samt felaktiga utbetalningar av förmåner. Eftersom det då inte längre vore möjligt att hemlighålla konton, skulle bedrägerier till följd av hemlighållande av konton inte längre vara möjliga. Med hjälp av elektroniska kontotransaktionsuppgifter kan Folkpensionsanstalten säkerställa att uppgifterna inte har redigerats och är kompletta. Införandet av förfrågningar förbättrar också dataskyddet i de förfrågningar som Folkpensionsanstalten gör till penninginstitut. Införandet av förfrågningar gör det också betydligt lättare för förmånssökande att sköta ärenden med Folkpensionsanstalten. Dessutom effektiviserar införandet av förfrågningar verkställandet av Folkpensionsanstaltens förmåner.

Utlämnande av uppgifter vid handläggning av reseersättningar enligt sjukförsäkringslagen

Enligt Folkpensionsanstaltens statistik missbrukas möjligheten till direktersättning för taxiresor i allt större utsträckning. Missbruket går ut på att den försäkrade använder en taxi som beställts via en beställningscentral för andra ändamål än hälso- och sjukvård eller rehabilitering. Villkoren för ersättning enligt sjukförsäkringslagen är därför inte uppfyllda, men den försäkrade

---

⁹ RP 246/2022 rd, s. 139.

¹⁰ RP 246/2022 rd, s. 139.

har redan gjort resan och fått ersättning genom direktersättningsförfarandet. Folkpensionsanstalten behandlar tjänsteleverantörens kostnadsredovisning i enlighet med direktersättningsförfarandet. I detta sammanhang blir det uppenbart att den resa som den försäkrade gjort inte uppfyller förutsättningarna för ersättning enligt sjukförsäkringslagen, varvid Folkpensionsanstalten avslår direktersättningen, men kostnaderna för ersättning som betalats ut på felaktiga grunder kan ofta inte återkrävas från den försäkrade, trots försök.

Folkpensionsanstalten har redan enligt den gällande regleringen rätt att inom ramen för sin verkställande makt besluta om utbetalningssättet för reseersättning till försäkrade. Rätten till direktersättning är inte en lagstadgad subjektiv rättighet. Folkpensionsanstalten bör dock också ha möjlighet att till beställningscentralen lämna ut uppgifter om en försäkrad person till vilken Folkpensionsanstalten inte betalar ut reseersättning som direktersättning, så att Folkpensionsanstalten faktiskt kan besluta om utbetalningssättet för ersättningen. Eftersom den gällande regleringen av utlämnande av uppgifter inte tillåter detta, kan Folkpensionsanstalten inte utöva sin rätt att besluta om utbetalningssättet för ersättning och därmed också förhindra att upprepat missbruk fortsätter och att betydande kostnader uppstår för att reseersättning betalas ut på felaktiga grunder.

Sökandens uppgifts- och anmälningsskyldighet

En part ska enligt 31 § 2 mom. i förvaltningslagen medverka till utredningen av ett ärende som han eller hon har inlett. Utöver förvaltningslagen har de särskilda bestämmelserna om uppgifts- och anmälningsskyldigheten i förmånslagstiftningen visat sig vara viktiga till exempel vid utredningar av missbruksmisstankar, eftersom de specificerar de uppgifter och förhållanden som anmälningsskyldigheten gäller. Av utkomststödets natur som den förmån som beviljas i sista hand följer att den som betalar ut stödet måste få alla uppgifter och utredningar om förhållanden vilka är av betydelse för behandlingen av utkomststödet. Då utkomststöd kan betalas under en relativt lång tid och då det av administrativa orsaker kan vara ändamålsenligt att bevilja utkomststöd för en längre tidsperiod än en månad, är det också nödvändigt att mottagaren av utkomststödet är skyldig att uppgge ändringar i förhållandena som påverkar utkomststödet. Därför bör innehållet i uppgifts- och anmälningsskyldigheten förtydligas.

Folkpensionsanstaltens rätt att få och lämna ut uppgifter enligt lagen om utkomststöd

Folkpensionsanstaltens gällande rätt att få och lämna ut uppgifter möjliggör inte begäran om uppgifter direkt av fakturautställare i situationer där Folkpensionsanstalten har upptäckt en eventuell förfalskad faktura som lämnats in till Folkpensionsanstalten. För närvarande kan uppgifter om utgifter endast erhållas från de instanser som nämns i 64 § i kunduppgiftslagen och i enlighet med 18 e § i lagen om utkomststöd från hyresvärden, bostadsaktiebolaget eller fastighetsaktiebolaget. Till exempel kan Folkpensionsanstalten inte kontrollera om en elräkning är äkta med elbolaget utan kundens samtycke. Rätten att få och lämna ut uppgifter bör utvidgas.

Läkarutlåtanden och -intyg i Folkpensionsanstaltens förmåner

De nuvarande förfarandena för förmedling av läkarintyg medför utmaningar med tanke på

- förmånssökande,
- dataskydd,
- läkare,

- arbetsgivare, och
- med tanke på Folkpensionsanstaltens verkställighet.

Folkpensionsanstaltens rätt till information bör preciseras så att Folkpensionsanstalten framöver smidigare kan begära läkarintyg och -utlåtanden för handläggning av förmåner via Kantas informationsförmedlings- och förfrågningservice.

3 Målsättning

I enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering är målsättningen för propositionen att säkerställa att kunduppgifter rör sig elektroniskt och säkert. Målet är att förbättra regleringen av tillgång till och utlämnande av information så att Folkpensionsanstalten kan få en relevant uppfattning om en persons situation. Informationsutbytet syftar till att förhindra och upptäcka missbruk och felaktiga utbetalningar av förmåner.

Propositionen syftar till att minska den administrativa bördan, effektivisera Folkpensionsanstaltens verksamhet och underlätta förmånssökandes skötsel av ärenden. Dessutom syftar propositionen till att uppnå besparingar i de offentliga finanserna.

Införandet av förfrågningar om bank- och betalkonton syftar till att förebygga bedrägeribrott och minska förfalskningsbrott relaterade till förmåner. Införandet av förfrågningar siktar dessutom på att säkerställa dataskyddet för de förfrågningar som Folkpensionsanstalten gör till penninginstitut. Införandet av förfrågningar syftar också till att göra det lättare för sökande att sköta ärenden och effektivisera Folkpensionsanstaltens verkställande av förmåner.

Målsättningen för propositionen är att ingripa i missbruket av Folkpensionsanstaltens reseersättningar. Målsättningen är också att förbättra Folkpensionsanstaltens rätt till information vid behandling av misstänkt missbruk av grundläggande utkomststöd. Dessutom är målsättningen att precisera uppgifts- och anmälningsskyldigheterna för sökande av utkomststöd.

Målet är att Folkpensionsanstalten ska få de läkarutlåtanden och -intyg som ska fogas till ansökan om förmåner smidigare än för närvarande via informationsförmedlings- och förfrågnings servicen. En smidigare användning av informationsförmedlings- och förfrågnings servicen påskyndar inhämtandet av information och förbättrar informationssäkerheten. Dessutom gör den det lättare för privat- och arbetsgivarkunder att sköta ärenden.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Det föreslås att bestämmelserna om Folkpensionsanstaltens rätt till information i lagen om utkomststöd, lagen om allmänt bostadsbidrag och lagen om bostadsbidrag för pensionstagare ska ändras så att de mer exakt och avgränsat föreskriver om Folkpensionsanstaltens rätt till uppgifter från penninginstitut som är nödvändiga för att avgöra ett aktuellt ärende. Dessutom föreslås fogas bestämmelser som ger rätt att göra förfrågningar om dessa uppgifter med hjälp av ÖBB-systemet. Folkpensionsanstaltens behandling av kontouppgifter ökar inte till följd av propositionen, eftersom dessa uppgifter även enligt gällande bestämmelser ska fogas till förmånsansökningar. Enligt förslaget har Folkpensionsanstalten rätt att på begäran få sådana konto-, saldo- och tillgångsuppgifter från penninginstitut som är nödvändiga för att avgöra ett

ärende. Dessa uppgifter är inte författningsrättsligt känsliga. Dessutom har Folkpensionsanstalten rätt att begära nödvändiga uppgifter om kontotransaktioner från penninginstitut, såvida inte sökanden har förbjudit detta. Eftersom en persons detaljerade kontotransaktionsuppgifter jämföras med känsliga uppgifter som hör till privatlivets kärnområde, lämnas de inte ut till Folkpensionsanstalten utan tillräcklig förhandskontroll. Enligt förslaget utgörs förhandskontrollen av nödvändighetsbedömning och sökandens rätt att förbjuda Folkpensionsanstalten åtkomst till känsliga uppgifter. Om sökanden utövar sin förbuds rätt när han eller hon ansöker om en förmån, ska personen själv lämna de nödvändiga utredningarna av kontotransaktioner i enlighet med Folkpensionsanstaltens begäran. Folkpensionsanstalten behåller rätten att göra förfrågningar till penninginstitut enligt den gällande lagstiftningen även när tillräckliga uppgifter och utredningar inte kan erhållas på annat sätt och det finns grundad anledning att misstänka att de uppgifter som sökanden lämnat inte är tillräckliga eller tillförlitliga.

Det föreslås att sjukförsäkringslagens 19 kap. 5 §, som gäller utlämnande av uppgifter, ska ändras så att det till den fogas en bestämmelse om utlämnande av uppgifter till en beställningscentral som samordnar resor när det gäller försäkrade till vilka reseersättning inte betalas som direktersättning. Det föreslagna utlämnandet av uppgifter gäller situationer där Folkpensionsanstalten med stöd av sin verkställande makt beslutar att betala reseersättning till en försäkrad på något annat sätt än direktersättning på grund av upprepat missbruk.

Det föreslås att paragrafen om sökandens anmälningsskyldighet i 17 § i lagen om utkomststöd ska ändras så att den tydligare ålägger personen att lämna in nödvändiga utredningar om separat ekonomi och vistelseplats. Dessutom föreslås att paragrafen om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter i 18 e § i lagen om utkomststöd ska ändras så att den framöver även föreskriver om utlämnande av uppgifter mellan Folkpensionsanstalten och aktörer som fakturerar grundutgifter. Utlämnandet av uppgifter gäller situationer där Folkpensionsanstalten misstänker att en faktura är förfalskad.

Det föreslås att sjukförsäkringslagens 19 kap. 1 §, som gäller rätten till information, ska preciseras. Syftet med de föreslagna ändringarna är att göra nödvändiga uppgifter mer tillgängliga för Folkpensionsanstaltens förmånshandling än vad som är möjligt i dag direkt via Kantas informationsförmedlings- och förfrågningsservice.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

4.2.1.1 Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Propositionen väntas minska förmåns- och verksamhetskostnaderna med 11,6 miljoner euro på 2028 års nivå. År 2027 beräknas besparingarna bli mindre, 5,8 miljoner euro. Statens andel av de årliga besparingarna är 9,5 miljoner euro och 4,7 miljoner euro 2027. Dessutom förutsätter den elektroniska mottagningen och den automatiska behandlingen av bank- och kontouppgifter en engångsökning av verksamhetsutgifterna relaterade till utvecklingen av informationssystem på cirka 0,4 miljoner euro och 0,3 miljoner euro för läkarutlåtanden och -intyg, varav statens finansieringsandel är totalt 0,5 miljoner euro. Vid bedömningen av de förändringar som reformen medför har det inte varit möjligt att fullt ut förutse konsekvenserna av förändringarna för minskningen av missbruk och felaktiga utbetalningar och personers faktiska agerande. Således är uppskattningarna osäkra.

Det uppskattas att utlämnandet av uppgifter till beställningscentraler kommer att minska reseersättningsutgifterna med cirka 0,5 miljoner euro om året, varav statens andel är 0,3 miljoner euro. År 2027 uppskattas besparingarna i reseersättningar vara 0,3 miljoner euro, varav statens andel är 0,1 miljoner euro. Baserat på misstankar om missbruk och återkrav uppskattas det att cirka 600 personer kan göra sig skyldiga till missbruk som hänför sig till 35 000 resor.

Det uppskattas att utgifterna för utkomststöd kommer att minska med 2,5 miljoner euro om året och omfatta cirka 600 personer. År 2027 beräknas besparingarna i förmånsutgifter uppgå till 1,3 miljoner euro. Det uppskattas att utgifterna för allmänt bostadsbidrag kommer att minska med 1 miljon euro om året och omfatta cirka 200 personer. År 2027 beräknas besparingarna i förmånsutgifter uppgå till 0,5 miljoner euro. Det uppskattas att utgifterna för bostadsbidrag för pensionstagare kommer att minska med 1 miljon euro om året och omfatta cirka 20 personer. Införandet av övervakningssystemet för bank- och kontouppgifter kan också medföra mindre konsekvenser för underutnyttjandet av utkomststöd. Det uppskattas dock att underutnyttjandet kommer att gälla små förmånsbelopp och kortvarigt stöd.

Förmånsutgifterna beräknas minska med totalt 4,1 miljoner euro, varav statens andel är 3,9 miljoner euro. År 2027 uppskattas besparingarna i förmånsutgifter vara totalt 2,1 miljoner euro, varav statens andel är 1,9 miljoner euro. Resten av besparingarna hänför sig arbetsgivarnas, arbetstagarnas och företagarnas finansieringsandelar. Konsekvenserna för försäkringsavgifterna är dock små.

Kommunerna finansierar hälften av det grundläggande utkomststödet. Således hänför sig hälften av besparingarna i utkomststöd till kommunerna när utgifterna för grundläggande utkomststöd minskar. Kommunens finansieringsandel av de utgifter för grundläggande utkomststöd som avses i 27 f § i lagen om utkomststöd verkställs genom att kommunens statsandel minskas med ett belopp som motsvarar kommunens andel av det grundläggande utkomststödet som årligen betalas till kommunen. Folkpensionsanstalten lämnar årligen in uppgifter till Finansministeriet om det grundläggande utkomststöd som hänför sig till varje kommun under föregående år och ett avdrag görs från följande års statsandel i enlighet därmed. Således syns besparingen i grundläggande utkomststöd i kommunernas ekonomi med två års fördröjning.

Förslagen som gäller bank- och kontouppgifter beräknas minska Folkpensionsanstaltens verksamhetsutgifter med totalt 5,5 miljoner euro om året. År 2027 är besparingen 2,7 miljoner euro. Å andra sidan förutsätter den elektroniska mottagningen och den automatiska behandlingen av kontoutdrag en engångsökning på cirka av 0,4 miljoner euro av verksamhetsutgifterna relaterade till utveckling av informationssystem.

De minskade verksamhetsutgifterna beror på minskat missbruk, färre felaktiga utbetalningar och mindre arbete inom Folkpensionsanstaltens beslutsfattande och kundservice. De besparingar i verksamhetsutgifterna som följer av minskat missbruk och färre felaktiga utbetalningar uppskattas vara 0,5 miljoner euro. Det minskade arbetet beror på att hanteringen av kontoutdrag minskar. I dag behövs kontoutdrag för nästan alla ansökningar om grundläggande utkomststöd. I cirka en tredjedel av ansökningarna måste kontoutdrag begäras av sökanden. För handläggning av utkomststöd begärs cirka 1,7 miljoner kontoutdrag om året. För handläggning av allmänt bostadsbidrag begärs cirka 5 000 kontoutdrag om året. För bostadsbidrag för pensionstagare begärs kontoutdrag cirka 20 000 gånger om året. Antalet kontoutdrag som begärs av förmånstagare beräknas minska med cirka 530 000 exemplar om året, vilket beräknas minska verksamhetsutgifterna med cirka 0,4 miljoner euro. Dessutom beräknas den partiella automatiseringen av behandlingen av cirka 1,5 miljoner kontoutdrag minska verksamhetsutgifterna med cirka 1 miljon euro, kundservicearbetet relaterat till

kontoutdrag med 3 miljoner euro och arbetet relaterat till skanning, posthantering och annan dokumenthantering av kontoutdrag med cirka 0,6 miljoner euro.

Det beräknas att digitaliseringen av läkarutlåtanden och -intyg kommer att minska Folkpensionsanstaltens årliga verksamhetsutgifter med cirka 2 miljoner euro. År 2027 beräknas besparingarna uppgå till 1 miljoner euro. Å andra sidan beräknas digitaliseringen av läkarutlåtanden och -intyg orsaka engångskostnader på cirka 0,3 miljoner euro. Enligt plan kommer elektroniska dokumentförfrågningar att införas stegvis vid Folkpensionsanstalten. I den första fasen då arbetsgivare inte längre behöver skicka läkarintyg till Folkpensionsanstalten och graviditetsintygen lämnas in via förfrågningstjänsten möjliggör de föreslagna ändringarna årliga besparingar på cirka 0,8 miljoner euro i Folkpensionsanstaltens verksamhetsutgifter. Dessa besparingar beror huvudsakligen på mindre manuellt arbete; hanteringen av bilagor som lämnas in per säker e-post upphör för arbetsgivare, automatiseringsgraden för handläggning av moderskapsunderstöd kan höjas från nuvarande 30 till 80 procent, och arbete relaterat till utredning av dokument som lämnas in till Folkpensionsanstalten utan grund, liksom det arbete som orsakas av att ansökningar och bilagor lämnas in i otakt, elimineras. Dessutom kan programvarurobotar som används för att sortera läkarintyg och -utlåtanden utfasas.

Efter den ovan beskrivna första fasen utvidgas den elektroniska förfrågan om läkarintyg och -utlåtanden även till ansökningsprocessen för privatkunder. Detta resulterar i en betydande minskning av behovet av att hantera bilagor som lämnas in till Folkpensionsanstalten. Besparingarna i posthanteringen uppgår till cirka 0,7 miljoner euro om året. Dessutom uppskattas det minskade behovet av begäranden om ytterligare utredningar, handläggning av onödiga läkarutlåtanden och beslut om att avslå och ompröva ärenden på grund av saknade intyg resultera i besparingar på cirka 0,5 miljoner euro.

Dessa förslag beräknas minska Folkpensionsanstaltens verksamhetsutgifter med totalt 7,5 miljoner euro, varav 3,7 miljoner euro realiserar år 2027. Statens andel av de årliga besparingarna är 5,6 miljoner euro och 2,8 miljoner euro 2027. Resten av besparingarna hänför sig arbetsgivarnas, arbetstagarnas och företagarnas finansieringsandelar. Konsekvenserna för försäkringsavgifterna är dock små. Dessutom förutsätter den elektroniska mottagningen och den automatiska behandlingen av kontoutdrag en engångsökning av verksamhetsutgifterna relaterade till utvecklingen av informationssystem på cirka 0,4 miljoner euro och 0,3 miljoner euro för läkarutlåtanden och -intyg, varav statens finansieringsandel är totalt 0,5 miljoner euro, medan resten finansieras med försäkringsavgifter.

4.2.2 Andra konsekvenser för människor och samhälle

4.2.2.1 De grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Jämlikhet

Möjligheten att få information från penninginstitut stöder jämlikhet mellan medborgarna. Det är inte rättvist att någon som underlåter att anmäla uppgifter eller anmäler dem felaktigt har en bättre position än någon som anmäler dem enligt reglerna.

Skyddet för privatlivet

Förslaget omfattar behandling av personuppgifter, vilket alltid utgör en risk för skyddet för personuppgifter. En synnerligen hög risk bildas då känsliga uppgifter behandlas.

Enligt förslaget kan Folkpensionsanstalten på vissa villkor få de bank- och kontouppgifter som behövs för avgörande av förmåner elektroniskt. Rätten att få tillgång till bank- och kontouppgifter som ingår i förslagen omfattar först och främst information om kontoinnehavare, saldo och tillgångar på kontot. Dessa uppgifter är inte författningsrättsligt känsliga.

För det andra omfattar rätten till information på vissa villkor även uppgifter om kontotransaktioner, som eventuellt kan innehålla känslig information. Uppgifter om betalningar via bankkonton ger en väldigt detaljerad bild av en persons privatliv. Transaktionerna kan exempelvis avslöja uppgifter om medlemskap i religionssamfund och om användning av hälso- och sjukvårdstjänster. Kontotransaktionsuppgifter kan även innehålla uppgifter om utomstående personer. När en person överför pengar till eller tar emot pengar av en annan person är det ofrånkomligt att kontotransaktionsuppgifterna redogör även för personuppgifter som gäller den andra personen, såsom personens kontonummer och namn. Med andra ord handlar det om personuppgifter som omfattas av skyddet för privatlivet enligt 10 § i grundlagen. Följaktligen handlar den föreslagna regleringen även om en begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna för utomstående personer som inte är föremål för begäran om information, eftersom de utomstående personerna inte har information om att deras personuppgifter behandlas. Behandling av kontotransaktioner som gäller en person som är föremål för en begäran om information är inte ens för närvarande möjlig utan att myndigheten måste behandla även eventuella utomstående personers uppgifter. Människors betalningstransaktioner kopplas i allt högre grad till andra människor via olika mobilappar och andra snabba penningöverföringsmetoder. Transaktioner sker huvudsakligen elektroniskt, eftersom användningen av kontanter har minskat avsevärt. Således framgår det av en persons kontotransaktioner mycket sannolikt betalningar till eller från andra personer. Det är inte möjligt att avgränsa kontotransaktioner som gäller enskilda utomstående personer från uppgiftsinnehållet, eftersom de utgör en del av kontotransaktionerna för föremålet för begäran om information och det i förväg är omöjligt att bedöma om de kontotransaktioner som gäller dessa utomstående personer innehåller sådana uppgifter som är betydelsefulla till exempel för att Folkpensionsanstalten ska kunna avgöra ett ärende.

Den föreslagna regleringen omfattar rätt för förmånsökanden att förbjuda åtkomst till känsliga uppgifter som ytterligare förhandskontroll. Förbudsrätten syftar till att skydda individens självbestämmande, som är kopplad till flera bestämmelser i grundlagen. Förbudsrätten är således en förutsättning för åtkomst till känsliga uppgifter, vilket stärker en persons rätt till självbestämmande. Förbudsrätten syftar också till att a) bevara sökandens nuvarande rätt att vägra lämna ut uppgifter om kontotransaktioner, b) bevara sökandens rätt att på grund av vägran få ett beslut i vilket ändring kan sökas, i vilket fall han eller hon liksom för närvarande kan hänskjuta frågan om uppgifternas nödvändighet till domstol eller ett besvärinstans för avgörande, och c) bevara sökandens rätt att själv lämna ut de begärda uppgifterna, i vilket fall han eller hon till exempel kan dölja känsliga uppgifter på kontoutdrag.

I ett utlåtande om tillämpningen av personuppgiftslagen (TSV 6.9.2012, dno 982/45/2010) konstaterar dataombudsmannen att om ett kontoutdrag innehåller mycket känsliga uppgifter (till exempel medlemsavgifter till religiösa samfund och politiska partier) som inte är relevanta vid beviljande av utkomststöd, bör sådan information kunna döljas. Enligt Folkpensionsanstalten är sådana situationer sällsynta i praktiken, och döljandet av sådana uppgifter är sällan förknippat med misstankar om missbruk. Tack vare förbudsrätten kan förmånsökanden fortfarande själv lämna in de begärda kontoutdragen och dölja känsliga uppgifter på dem. Riksdagens justitieombudsman (EOA 7.11.2012, dno 4181/4/11) har dock konstaterat att om förmånshandläggaren anser att dolda uppgifter kan ha betydelse för beslutsfattandet så kan handläggaren yrka på röjande av dolda uppgifter. Folkpensionsanstalten kräver inte att kunder ska lämna information om medlemsavgifter till exempelvis religiösa samfund och politiska

partier. Folkpensionsanstalten kan dock begära att sökanden lämnar information om anlitan­de av hälso- och sjukvårdstjänster. Hälso- och sjukvårdsutgifter är utgifter som ska beaktas i det grundläggande utkomststödet, och ersättning för dessa kostnader från utkomststödet förutsätter att sökanden lägger fram utredning av dem.

Folkpensionsanstalten har precis som i dag rätt att göra förfrågningar till penninginstitut om det finns misstankar om huruvida de uppgifter som sökanden lämnat är tillräckliga eller tillförlitliga. Förutsättningen för tillämpningen av det sista alternativet ska tolkas lika snävt som i dag. I praktiken har det i dessa situationer förekommit misstankar om förfalskning. Folkpensionsanstalten kan således inte göra en förfrågan till ett penninginstitut som sista alternativ enbart för att sökanden inte lämnar in de begärda uppgifterna. Om sökanden inte lämnar in de begärda uppgifterna avslås ansökan om utkomststöd, och Folkpensionsanstalten får inte begära uppgifterna från penninginstitutet. Sökandens primära rättsskyddsmedel i dessa situationer är att söka ändring i beslutet och vid behov hänskjuta ärendet till en domstol eller besvärinstans för prövning. Således försvagar Folkpensionsanstaltens rätt som sista alternativ göra förfrågningar till penninginstitut på motsvarande sätt som enligt den gällande regleringen inte sökandens rättigheter som beskrivs ovan. Rätten att göra förfrågningar som sista alternativ undanröjer inte a) sökandens rätt att vägra lämna ut uppgifter om kontotransaktioner, b) sökandens rätt att på grund av vägran få ett beslut i vilket ändring kan sökas, i vilket fall han eller hon kan hänskjuta frågan om uppgifternas nödvändighet till domstol eller ett besvärinstans för avgörande, och c) sökandens rätt att själv lämna ut de begärda uppgifterna, i vilket fall han eller hon till exempel kan dölja känsliga uppgifter på kontoutdrag.

I praktiken är det alltså sökanden som väljer sättet att lämna in uppgifterna om kontotransaktioner för varje ansökan och eventuella beslut om rättelse av situationen och återkrav. Sökanden kan fortfarande foga nödvändiga kontoutdrag till ansökan. Möjligheten att begränsa Folkpensionsanstaltens åtkomst till känslig information gäller separat för varje ansökan. Ett ansökningsspecifikt förbud kan anses vara starkare än ett allmänt förbud. Sökanden kan välja sättet för inlämnande av uppgifter för varje ansökan och sedan kunna överväga sättet på nytt för varje ansökan.

Enligt den föreslagna regleringen ska Folkpensionsanstalten informera sökanden om de olika alternativen för inlämnande av uppgifter och deras konsekvenser. Om sökanden själv lämnar in uppgifterna beror handläggningstiden för förmånen, liksom i dag, på till exempel hur snabbt kunden kan lämna in uppgifterna och om de inlämnade uppgifterna är tillräckliga. I fråga om konsekvenserna för sökanden gäller det att beakta att även i dag väljer sökanden själv sättet för att ansöka och lämna in bilagor. De val som sökanden gör påverkar hur smidigt och snabbt ansökan handläggs. Förmåner kan till exempel ansökas elektroniskt eller på pappersblankett. Å andra sidan finns det inget föreskrivet format för ansökan, så kunden väljer blanketter och ansökningssätt samt hur och när de olika bilagorna till ansökan ska lämnas in till Folkpensionsanstalten. Bilagor kan lämnas in på olika sätt. Sökande informeras också om att handläggningen av ansökan sker snabbare om bilagorna skickas in samtidigt med ansökan.

Folkpensionsanstalten har genomfört ett försök där kontouppgifter begärdes direkt från banken med kundens samtycke med hjälp av en förfrågan till penninginstitut. I försöket skulle en betydande andel av kunderna välja Folkpensionsanstaltens förfrågan till penninginstitut som sätt för inlämnande av uppgifter. Endast en mycket liten andel av sökandena ville själva lämna in uppgifterna.

Förslaget innebär inte en utökning av Folkpensionsanstaltens behandling av bank- och kontouppgifter. Uppgifterna behandlas fortfarande endast i de situationer som förmåns­lagstiftningen förutsätter, vilket beskrivs i avsnitt 2.3.2–2.3.4.

Med tanke på skyddet för personuppgifter och den registrerades rättigheter är ÖBB-systemet ett betydligt mer kontrollerat och säkert system jämfört med nuläget. Ett datasäkert gränssnitt stärker skyddet för personuppgifter jämfört med det nuvarande sättet för utlämnande av uppgifter. Dataskyddet och datasäkerheten förbättras då automatiseringen av logguppgifter effektiviserar laglighetsövervakningen av förfrågningar och största delen av förfrågningarna görs via samma elektroniska datasäkra kanal, där bägge parter i kommunikationen har identifierats fullständigt och principerna för informationsbehandlingen har föreskrivits på lagnivå i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton.

Riskerna för skyddet av personuppgifter minskas genom att exakt och noggrant avgränsat föreskriva om förutsättningarna för behandling av uppgifter och de uppgifter som lämnas ut via systemet. På utlämnande av uppgifter tillämpas strikta skyddsåtgärder enligt lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton, såsom begränsade användarrättigheter och logguppgifter för personalen. Skyddet för medborgarnas personuppgifter stärks jämfört med nuläget då Folkpensionsanstaltens förfrågningar till penninginstitut blir en del av ett centraliserat system, där behandlingen av uppgifter motsvarar bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (nedan den allmänna dataskyddsförordningen).

Den föreslagna bestämmelsen innebär att Folkpensionsanstalten mer ofta än tidigare lämnar sekretessbelagd information om förmånskunder till penninginstitut. Bestämmelser om sekretessbelagda myndighetshandlingar finns i 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (1999/621, offentlighetslagen). Information om ansökan om eller mottagande av förmåner som beviljats av Folkpensionsanstalten är i allmänhet sekretessbelagd. Eftersom information om sökande eller mottagande av förmåner innehåller uppgifter om sökandens eller mottagarens personliga förhållanden och familjeliv, är den sekretessbelagd med stöd av 24 § 32 punkten i offentlighetslagen. Sådan information beskriver även en persons ekonomiska ställning och betalningsförmåga, vars sekretess grundar sig på 24 § 23 och 25 punkten i offentlighetslagen.

Med beaktande av syftet med behandlingen, de noggrant avgränsade förutsättningar som ställts på den, såsom förutsättningen om att en begäran om information ska vara nödvändig och sökandens förbuds rätt samt att den ska ha en koppling till en enskild myndighetsuppgift under behandling och de olika riskreducerande åtgärderna, såsom lagring av logguppgifter och kravet på att utse och befullmäktiga personal som använder systemet hos de behöriga myndigheterna, kan den återstående risken anses vara godtagbar.

I lagförslag 1 i propositionen föreslås att det till 18 e § i lagen om utkomststöd fogas att Folkpensionsanstalten har rätt att få uppgifter av aktörer som fakturerar grundutgifter som ersatts ur utkomststödet. Rätten till information gäller situationer där Folkpensionsanstalten utreder misstänkt missbruk och har upptäckt en eventuell förfalskad faktura som lämnats in till Folkpensionsanstalten.

Den föreslagna bestämmelsen innebär att Folkpensionsanstalten lämnar sekretessbelagd information om sökande av utkomststöd till fakturerare. Bestämmelser om sekretessbelagda myndighetshandlingar finns i 24 § i offentlighetslagen. Information om ansökan om eller mottagande av förmåner som beviljats av Folkpensionsanstalten är i allmänhet sekretessbelagd. Eftersom information om sökande eller mottagande av utkomststöd innehåller uppgifter om sökandens eller mottagarens personliga förhållanden och familjeliv, är den sekretessbelagd med stöd av 24 § 32 punkten i offentlighetslagen. Sådan information beskriver även en persons

ekonomiska ställning och betalningsförmåga, vars sekretess grundar sig på 24 § 23 och 25 punkten i offentlighetslagen.

Bestämmelser om grundutgifter som ska beaktas vid beviljande av utkomststöd finns i 7 a och b § i lagen om utkomststöd. Fakturor relaterade till grundutgifter kan innehålla känsliga uppgifter. Folkpensionsanstalten måste få fakturauppgifter för att sköta sina lagstadgade uppgifter, eftersom betalningar som betraktas som grundutgifter lämnas till Folkpensionsanstalten antingen på faktura eller hyresavtal vid ansökan om förmåner. Enligt den gällande lagen kan uppgifter om utgifter erhållas från de instanser som nämns i 64 § i kunduppgiftslagen och i enlighet med 18 e § i lagen om utkomststöd från hyresvärden, bostadsaktiebolaget eller fastighetsaktiebolaget.

I lagförslag 5 i propositionen föreslås att det till 19 kap. 1 § i sjukförsäkringslagen fogas en ny bestämmelse om Folkpensionsanstaltens rätt att av läkare samt yrkesutbildade personer och verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården få utlåtanden och intyg som är nödvändiga för att avgöra ett ärende. Syftet med de föreslagna ändringarna är att göra nödvändiga uppgifter mer tillgängliga för Folkpensionsanstaltens förmånshandling än vad som är möjligt i dag direkt via Kantas informationsförmedlings- och förfrågningsservice.

Uppgifter om hälsotillstånd, sjukdom och anlitan av hälso- och sjukvårdstjänster är författningsrättsligt känsliga uppgifter som berör kärnan i skyddet för personuppgifter och som hör till privatlivet. Det gäller dock att notera att de intyg och utlåtanden som anges i den föreslagna bestämmelsen i regel är uppgifter som förekommer i de blankettmallar som uttryckligen tagits fram för Folkpensionsanstaltens handläggning av ansökningar om förmåner.

Det nuvarande förfarandet för inlämnande av utlåtanden och intyg medför utmaningar för förmånssökande. Alla förmånssökande vet inte att de på läkarmottagningen kan begära att läkarintyget ska vidarebefordras till Folkpensionsanstalten. Å andra sidan kan vissa patienter begära att intyget vidarebefordras till Folkpensionsanstalten, även om intyget inte behövs för Folkpensionsanstaltens förmånshandläggning. Intyg vidarebefordras till Folkpensionsanstalten på patientens begäran för säkerhets skull, även om avsikten inte är att ansöka om förmåner. Folkpensionsanstalten får ofta onödiga läkarintyg eller samma intyg flera gånger via olika kanaler. Den föreslagna bestämmelsen syftar till att minska dessa utmaningar relaterade till sökandens ärenden.

En utökad användning av informationsförmedlings- och förfrågningsservicen förbättrar dataskyddet vid utlämnande av uppgifter. Information lämnas ut säkert och snabbt via Kanta. Informationsförmedlings- och förfrågningsservicen gör det lättare för kunder att sköta ärenden. Folkpensionsanstalten använder redan informationsförmedlings- och förfrågningsservicen. Via informationsförmedlings- och förfrågningsservicen får Folkpensionsanstalten endast ett begränsat antal läkarutlåtanden och intyg som är nödvändiga för att avgöra förmåner. Detta syftar till att förhindra att onödiga intyg eller samma intyg skickas till Folkpensionsanstalten flera gånger via olika kanaler, vilket är fallet för närvarande.

Rätt till social trygghet

Enligt 19 § 1 mom. i grundlagen har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. I 2 mom. i samma paragraf föreskrivs det att var och en genom lag ska garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under ålderdomen samt vid

barnafödsel och förlust av en försörjare. Förslagen inkräftar inte på det grundläggande utkomststödet utan snarare stärker det.

Enligt förslaget kan Folkpensionsanstalten på vissa villkor få de bank- och kontouppgifter som behövs för avgörande av förmåner elektroniskt. Elektronisk informationsförmedling underlättar sökandes skötsel av ärenden avsevärt, eftersom sökande inte längre behöver lämna in kontoutdrag. Elektronisk informationsförmedling förkortar också handläggningstiden för förmånsansökningar, eftersom informationen är omedelbart tillgänglig och inga ytterligare utredningar behöver begäras. Enligt en preliminär uppskattning kan handläggningstiden för grundläggande utkomststöd förkortas med i genomsnitt cirka 1–2 dagar till följd av förslagen. Elektronisk informationsförmedling förväntas också minska underutnyttjandet av utkomststöd. En orsak till underutnyttjandet av utkomststöd kan vara att det uppfattas som för svårt och krångligt att ansöka om det. Ett enklare ansökningsförfarandet kan därför öka antalet ansökningar om utkomststöd, särskilt i situationer där det beviljade beloppet av utkomststöd skulle vara litet.¹¹

Enligt lagförslag 5 i propositionen ska 19 kap. 5 § 1 mom. 5 punkten ändras så att det till den fogas en bestämmelse om Folkpensionsanstaltens rätt att till beställningscentraler som kombinerar resor lämna ut namn och personbeteckning på försäkrade till vilka reseersättning inte betalas som direktersättning. Utlämnandet av uppgifter gäller situationer där ersättning inte betalas direkt till tjänsteleverantören på grund av upprepat missbruk. Förslaget möjliggör ingripande i missbruk av reseersättning som betalats ur sjukförsäkringen från fall till fall i situationer där missbruket av FPA-taxi fortsätter trots Folkpensionsanstaltens anvisningar. Den försäkrade får inte direktersättning för resan utan ska ansöka om ersättning i efterhand hos Folkpensionsanstalten. Förslaget begränsar dock inte den försäkrades rätt till reseersättning, eftersom den försäkrade kan ansöka om ersättning hos Folkpensionsanstalten. Förslaget går endast ut på att den försäkrade inte har rätt till direktersättning som avses i 15 kap. 9 § i sjukförsäkringslagen. Det är således fråga om sättet för utbetalning av ersättning, inte rätten till ersättning Enligt 15 kap. 9 § 3 mom. i sjukförsäkringslagen ges den försäkrade inte något skriftligt beslut om betalning av ersättningen. Ett beslut ska dock ges, om den försäkrade yrkar det. Yrkandet ska framställas inom sex månader från det att transporttjänsten tillhandahölls.

Förslaget äventyrar eller försvagar således inte den försäkrades rättsskydd, eftersom förslaget inte medför förändringar i själva rätten till reseersättning utan endast i sättet för utbetalning av ersättning. Missbruket av reseersättningar berör särskilt en grupp på cirka 600 personer, för vilka missbruket är kontinuerligt och upprepat. Således skulle största delen av mottagarna av reseersättning även framöver få ersättningen som direktersättning i samband med taxiresan. För denna lilla grupp som gör sig skyldiga till missbruk innebär den föreslagna ändringen en försämring, eftersom det tar något längre tid att få ersättning än i nuläget i de fall där den försäkrade de facto har haft rätt att använda FPA-taxi, dvs. förutsättningarna för reseersättning är uppfyllda. Folkpensionsanstalten kan också med stöd av sin verkställande makt utfärda närmare anvisningar om situationer där en försäkrad de facto har behov av att få hälso- och sjukvård eller rehabilitering.

Offentligt subventionerade resor bildar en helhet. Utöver reseersättning ur sjukförsäkringen subventioneras tillgång till vård och tjänster vid rätt tidpunkt med hjälp av transporter enligt lagen om funktionshinderservice och socialvårdslagen.

---

¹¹ Työpaperi. Kansainvälinen vertailu perus- ja vähimmäisturvaetuuksista: Suomi, Alankomaat, Iso-Britannia, Ruotsi, Tanska ja Viro. Tillgänglig på <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-943-6>

Enligt lagförslag 1 i propositionen ska 17 § 3 mom. i lagen om utkomststöd ändras så att bestämmelsen tydligare ålägger sökande av stöd och andra parter att lämna in nödvändig utredning om separat ekonomi och vistelseplats. Momentet föreskriver att den som ansöker om utkomststöd, dennes familjemedlemmar och den som är skyldig att försörja sökanden samt även deras vårdnadshavare och intressebevakare är skyldiga att lämna uppgifter. Förslaget väntas inte öka sökandens utredningsbörda nämnvärt, eftersom motsvarande utredningar även krävs av kunder enligt den gällande regleringen. Den föreslagna ändringen förtydligar dock parternas skyldigheter och ställning i dessa situationer.

I lagförslag 5 i propositionen föreslås att det till 19 kap. 1 § i sjukförsäkringslagen fogas en ny bestämmelse om Folkpensionsanstaltens rätt att av läkare samt yrkesutbildade personer och verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården få utlåtanden och intyg som är nödvändiga för att avgöra ett ärende. Syftet med de föreslagna ändringarna är att göra nödvändiga uppgifter mer tillgängliga för Folkpensionsanstaltens förmånshandling än vad som är möjligt i dag direkt via Kantas informationsförmedlings- och förfrågningsservice. Informationsförmedlings- och förfrågningsservicen gör det lättare för kunder att sköta ärenden. När intyg inte längre behöver skrivas ut och skickas per post förkortas handläggningstiderna för ansökningar.

Som helhet bedömt ökar de föreslagna lagförslagen inte återkraven av förmåner eller misstankar om missbruk, eftersom de föreslagna åtgärderna väntas förebygga och minska missbruk och felaktiga utbetalningar. Förslagen påverkar inte heller på nivån på de lagstadgade förmåner som betalas ut.

Rättsskydd

Enligt 21 § 2 mom. i grundlagen ska lagstiftaren trygga garantierna för god förvaltning genom lag. Med garantin för god förvaltning avses dels krav på saklig myndighetsverksamhet utan dröjsmål, dels krav på att förfarandet ska vara sådant att individens rättsskydd beaktas redan i förväg genom procedurkrav. Till kravet på saklig behandling har fogats en serviceprincip som följer av förvaltningslagen. Möjligheterna att uträtta ärenden och behandlingen av ärenden hos en myndighet ska om möjligt ordnas så att den som vänder sig till förvaltningen får behörig service och att myndigheten kan sköta sin uppgift med gott resultat. Enligt regeringens proposition om förvaltningslagen¹² har strävan att framhäva kundernas synvinkel och att göra myndigheternas verksamhet mera resultatgivande varit en av tyngdpunkterna i arbetet med att utveckla förvaltningen. Serviceprincipen och skötsel av myndighetsuppgifterna med gott resultat innebär att ärendena ska kunna uträttas på ett sätt som både för myndigheten och för den som uträttar ärenden hos myndigheten är så snabbt, smidigt och enkelt samt kostnadsinbesparande som möjligt.

Enligt förslagen kan Folkpensionsanstalten få bankkontouppgifter, läkarutlåtanden och -intyg smidigare via elektroniska kanaler. Dessa förslag förbättrar och effektiviserar Folkpensionsanstaltens tjänster avsevärt. Förslagen främjar således serviceprincipen och adekvat service enligt 7 § i förvaltningslagen.

Sammantagna konsekvenser med andra propositioner

Regeringen avser att under vårsessionen lämna en regeringsproposition om ändring av lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner, sjukförsäkringslagen och vissa andra lagar som har samband med dem till riksdagen.

---

¹² RP 72/2002 rd, s. 62.

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet. I propositionen föreslås ändringar av bestämmelserna om rättelse av sakfel i den lagstiftning som Folkpensionsanstalten tillämpar så att Folkpensionsanstalten ska tillämpa 50 § i förvaltningslagen på rättelse av sakfel. Till följd av ändringen kan Folkpensionsanstalten rätta ett sakfel till en parts nackdel utan partens samtycke om felet är uppenbart och har orsakats av partens eget förfarande. Ändringen gäller lagen om allmänt bostadsbidrag, som redan innehåller liknande bestämmelser, och lagen om bostadsbidrag för pensionstagare, och ändringar av dessa lagar föreslås också i denna regeringsproposition. Ingen ändring av lagen om utkomststöd föreslås. Syftet med informationsutbytet i denna regeringsproposition är att förebygga och avslöja missbruk och felaktiga utbetalningar samt att minska den administrativa bördan, effektivisera Folkpensionsanstaltens verksamhet och förenkla förfarandena för förmånstagare. Sammantaget främjar denna proposition och den ovannämnda propositionen tillsammans ändamålsenliga myndighetsåtgärder utan dröjsmål, eftersom ytterligare behovet av utredningar som begärs av Folkpensionsanstaltens kunder minskar, sakfelen i förmånsbeslut minskar och återkraven på grund av för höga utbetalningar av förmåner minskar. Även det administrativa arbetet med att undanröja felaktiga beslut minskar för kunder och Folkpensionsanstalten samt instanser för ändringsökande.

4.2.2.2 Laglighetsövervakningen

Vid behandlingen av personuppgifter i det centraliserade dataförmedlingssystemet för bank- och betalkonton har syftet varit att minimera risken med informationsförfrågningar från behöriga myndigheter. Behöriga myndigheter ska ha ett lagstadgat loggsystem, som följer förfrågningarna via gränssnitten. När det gäller saldo- och kontotransaktionsuppgifter får uppgiftslämnarna även information om vilken myndighet som begär uppgifter och med vilken befogenhet förfrågan gjorts.

Enligt 17 e § 2 mom. i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton ska Folkpensionsanstalten när den gör en förfrågan via saldo- och kontotransaktionssystemet ange rättsgrunden, användningsändamålet och nödvändiga uppgifter för att specificera vad förfrågan gäller. Folkpensionsanstaltens förfrågan förmedlas inte från dess system till Tullens sammanställningsprogram, om Folkpensionsanstalten inte uppfyllt alla nödvändiga punkter för att göra en förfrågan. Det är möjligt att göra en förfrågan om saldo- eller kontotransaktionsuppgifter först då Folkpensionsanstalten specificerat det enskilda behov av uppgifter som ligger till grund för förfrågan.

De behöriga myndigheterna utför själva laglighetsövervakningen av de förfrågningar som de gjort, och Tullen förmedlar vid behov logguppgifter till de behöriga myndigheterna för detta ändamål. Följaktligen blir information kvar i de behöriga myndigheternas egna system, vilket möjliggör kontroll i efterskott. Laglighetsövervakningen beträffande ÖBB-systemet koordineras av Tullen, som har upprättat en anvisning om laglighetsövervakningen av systemet och som även gäller för de lagstadgade behöriga myndigheterna.

Vid Folkpensionsanstalten sker laglighetsövervakningen genom administration av användarrättigheter och efterhandsövervakning av informationsökningar. Efterhandsövervakning kan också användas för att kontrollera vem som begärt informationen, med vilken befogenhet och för vilket syfte. Användningen av datasöksystem övervakas som en del av Folkpensionsanstaltens laglighetsövervakning i enlighet med planen för laglighetsövervakning. För laglighetsövervakningen kan Folkpensionsanstalten begära logguppgifter från Tullen i enlighet med 7 § i lagen om ett övervakningssystem, vilka gäller uppföljningen och övervakningen av den egna verksamheten. Laglighetsövervakningen av användningen av ÖBB-systemet kommer att genomföras bland annat genom

behörighetshantering, dvs. att varje person som tilldelats behörighet har ett eget användarnamn, med vilket den som gör förfrågan kan specificeras. Behörigheten att använda ÖBB-systemet ska begränsas till endast en viss personalgrupp. Dessutom säkerställs kontrollen av förfrågningar enligt Folkpensionsanstaltens interna förfaranden för godkännande.

Jämfört med nuläget förbättras laglighetsövervakningen av förfrågningar avsevärt. Medan uppgifter för närvarande skickas via e-tjänster, post eller e-post, lagras logginformation i flera register när ÖBB-systemet används. En logguppgift om utlämnandet av kontotransaktions- och saldouppgifter blir kvar i det sammanställningsprogram som förmedlar informationen, i Folkpensionsanstaltens system och i uppgiftslämnarens system. Ett flerfaldigt loggregister förbättrar laglighetsövervakningen väsentligt.

4.2.3 Konsekvenser för Folkpensionsanstalten

Elektronisk förmedling av information gör det möjligt för Folkpensionsanstalten att effektivisera handläggningsprocesserna och förbättra myndighetsarbetets effektivitet. Ändringarna väntas minska arbetskedan och rådgivningssituationer relaterade till handläggning av förmåner vid Folkpensionsanstalten. Ändringarna kräver utveckling av informationssystem och ansökningsblanketter.

Elektronisk förmedling av information från ÖBB-systemet till Folkpensionsanstalten effektiviserar skötseln av kundernas förmånsärenden, eftersom förfrågningarna om ytterligare utredningar till kunderna minskar. Samtidigt minskar kundernas behov av att kontakta Folkpensionsanstaltens kundtjänst. Elektroniskt inhämtande av uppgifter som behövs för förmånshandläggningen stöder också Folkpensionsanstaltens utredningsskyldighet enligt förvaltningslagen och förkortar handläggningstiderna för förmåner.

Elektronisk tillgång till bank- och kontouppgifter förebygger missbruk av förmåner, eftersom Folkpensionsanstalten kan få information om en kunds alla konton, kontosaldo och tillgångar direkt från systemet. Information om kontotransaktioner minskar förfalskningar relaterade till kontotransaktioner och därmed även antalet förmåner som måste återkrävas samt brottmål och omprövningsärenden relaterade till missbruk. Dataskyddsrisken minskar, eftersom dataöverföringen sker via ett säkert gränssnitt. Samtidigt främjar lösningen den övergripande digitaliseringen av Folkpensionsanstalten.

Erhållande av information från aktörer som fakturerar grundutgifter för handläggningen av grundläggande utkomststöd främjar en effektiv utredning av misstänkt missbruk, eftersom till exempel en fakturas äkthet kan kontrolleras med ett elbolag utan kundens samtycke. Rätten att kontrollera uppgifter kan också förebygga missbruk relaterat till förfalskning av fakturor.

Handläggningen av utkomststöd påskyndas om Folkpensionsanstalten i de flesta fall har tillräcklig och korrekt information för att avgöra förmånsärenden.

Enligt Folkpensionsanstalten skulle en skärpning av skyldigheten att anmäla boendeförhållanden för sökande av utkomststöd effektivt förhindra beviljande av utkomststöd utan grund och eventuellt missbruk.

Om Folkpensionsanstalten får läkarintyg och -utlåtanden elektroniskt direkt via Kantas informationsförmedlings- och förfrågningsservice minskar antalet överlappande handlingar via olika kanaler avsevärt, vilket underlättar kundernas arbete och handläggningen av förmånsansökningar. Folkpensionsanstaltens administrativa kostnader för handläggning av förmåner sjunker när processerna blir effektivare och mängden manuellt arbete minskar

avsevärt. Överföring av information via den elektroniska förmedlingstjänsten effektiviserar Folkpensionsanstaltens utredningsskyldighet vid verkställandet av förmåner, och samtidigt blir det enklare för förmånstagare att ansöka om förmåner, eftersom antalet bilagor som ska fogas till ansökan minskar. Dataskyddsriskerna minskar, eftersom dataöverföringen sker via ett gränssnitt. Samtidigt främjar lösningen den övergripande digitaliseringen av Folkpensionsanstalten.

Missbruk av direktersatta taxiresor orsakar Folkpensionsanstalten mycket arbete. Kontroller av taxiresor i efterhand samt återkrav av ersättningar och straffrättsliga processer involverar många arbetskedjen. Den föreslagna regleringen minskar eventuellt missbruk, vilket även minskar relaterade uppgifter, såsom justering av ersättningsbeslut i efterhand, återkrav och arbete relaterat till straffrättsliga processer.

4.2.4 Konsekvenser för Tullen

I propositionen föreslås bestämmelser som ger Folkpensionsanstalten rätt att göra förfrågningar via ÖBB-systemet. Dessutom föreslås en ändring av lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton så att Folkpensionsanstalten läggs till i dess bestämmelser om behöriga myndigheter.

Tullen ansvarar under handledning av finansministeriet för att genomföra ÖBB-systemet och för den tekniska utvecklingen av systemet. Tullen koordinerar kontoregisterprojektet, med vilket ÖBB-systemet byggs och utvecklas.

Enligt Tullens kontoregisterprojekt förutsätter införandet av en ny myndighetsanvändare i ÖBB-systemet och sammanställningsprogrammet i allmänhet vissa tekniska åtgärder från Tullens sida. Dessutom kan Tullen orsakas konsekvenser av att bistå, instruera och stödja en ny myndighetsanvändare, till exempel när det gäller tekniska aspekter relaterade till införandet, såsom testning och felutredningar. Baserat på aktuell information kan den arbetsmängd som krävs för ovan nämnda åtgärder uppskattas till 5–15 dagsverken. Enligt Tullens kontoregisterprojekt kan arbetsmängden för att bistå och stödja en ny myndighetsanvändare uppskattas vara större än för att tekniskt ansluta en ny myndighetsanvändare till systemet.

4.2.5 Konsekvenser för kredit- och betalningsinstitut

I propositionen föreslås bestämmelser som ger Folkpensionsanstalten rätt att göra förfrågningar via ÖBB-systemet. Kredit- och betalningsinstitut orsakas kostnader för att följa myndighetsföreskrifter om tillsyn av bank- och betalkonton, vilket omfattar informationsförfrågningar i enlighet med denna proposition. Det har varit obligatoriskt för kredit- och betalningsinstitut att ansluta sig till ÖBB-systemet. Ett befintligt gränssnitt och befintliga meddelandetyper utnyttjas vid utlämnande av information. Genom att använda ett befintligt system behöver uppgifter inte längre lämnas till Folkpensionsanstalten per e-post. Förslaget minskar också behovet av bilaterala lösningar.

ÖBB-systemet beräknas¹³ medföra kostnadsbesparingar till följd av centraliserade digitala förfrågningar och i synnerhet till följd av att det manuella arbetet minskar. Det ökade informationsutbytet som sker i en elektronisk och smidigare form bedöms även på lång sikt medföra kostnadsbesparingar, eftersom mindre arbetstid ägnas åt informationsutbytet. Ett smidigt informationsutbyte kräver dock att säkerställandet av begärandenas ändamålsenlighet

---

¹³ RP 25/2025 rd, s. 63.

inte kräver ytterligare ärendespecifikt utredningsarbete för dem som lämnar ut information. Enligt uppskattningar minskar behovet av sådana begäranden om ytterligare utredningar till följd av Folkpensionsanstaltens skyldighet att motivera varje begäran separat och av att de situationer i vilka uppgifter begärs och granskningsperioderna i samband med dessa situationer redan är väl etablerade i Folkpensionsanstaltens verksamhet.

4.2.6 Konsekvenser för välfärdsområdena

De föreslagna ändringarna medför inga direkta konsekvenser för välfärdsområdena eller Helsingfors social- och hälsovårdssektor. Mindre indirekta konsekvenser kan dock förekomma.

Den föreslagna rätten för Folkpensionsanstalten att göra förfrågningar via ÖBB-systemet innebär att det inte längre skulle vara möjligt att hemlighålla konton. Förmodligen skulle Folkpensionsanstaltens rätt till information minska antalet personer som ansöker om grundläggande utkomststöd och hemlighåller konton. Å andra sidan gäller det att notera att sökanden själv kan lämna in kontoutdragen till Folkpensionsanstalten. Det är fortfarande möjligt att förfalska kontoutdrag i dessa situationer. Det är dock möjligt att ansökningarna om stöd i dessa situationer direkt som förebyggande utkomststöd från välfärdsområdet kommer att öka. Välfärdsområdet kan besluta att bevilja förebyggande utkomststöd utan att rätten till grundläggande utkomststöd först har utretts av Folkpensionsanstalten. Välfärdsområdet har rätt att självständigt begära en persons kontouppgifter om bedömningen av stödbehovet förutsätter det.

Å andra sidan säkerställer de utredningar som Folkpensionsanstalten begär för grundläggande utkomststöd också att tillförlitliga och riktiga uppgifter är tillgängliga vid handläggningen av kompletterande utkomststöd inom välfärdsområdet.

Ändringen av inlämnande av bank- och kontouppgifter samt av reseersättningar inom hälso- och sjukvård kan i vissa situationer öka behovet av rådgivning inom välfärdsområdena, eftersom kundkretsen är delvis gemensam när det gäller utkomststöd och vissa resor inom hälso- och sjukvården hänför sig till tjänster inom välfärdsområdet. Dessa konsekvenser kan minskas med hjälp av tillräcklig information i samband med ändringen.

Förfrågningarna om läkarutlåtanden för Folkpensionsanstalten via förmedlingstjänsten kan sannolikt minska dubbelarbetet relaterat till intyg även inom välfärdsområdena.

4.2.7 Konsekvenser för transportörer och beställningscentraler

Enligt lagförslag 5 i propositionen ska 19 kap. 5 § 1 mom. 5 punkten ändras så att det till den fogas en bestämmelse om Folkpensionsanstaltens rätt att till beställningscentraler som kombinerar resor lämna ut namn och personbeteckning på försäkrade till vilka reseersättning inte betalas som direktersättning. Utlämnandet av uppgifter gäller situationer där ersättning inte betalas direkt till tjänsteleverantören på grund av upprepat missbruk.

Förslaget möjliggör ingripande i missbruk av reseersättning som betalats ur sjukförsäkringen från fall till fall i situationer där missbruket av FPA-taxi fortsätter trots Folkpensionsanstaltens anvisningar. Den försäkrade får inte direktersättning för resan utan ska ansöka om ersättning i efterhand hos Folkpensionsanstalten.

Om kundens betalningsförmåga eller betalningssätt inte kartläggs i förväg och kunden väljer faktura som betalningssätt men låter bli att betala fakturan, är det transportören eller beställningscentralen som får bära förlusten på grund av den obetalda fakturan. För närvarande

är förlusten högst självriskan. Enligt förslaget kan priset på hela resan bli förlust. Taxiresor kan dock också betalas kontant och med de flesta vanliga betal- och kreditkort, vilket inte resulterar i förlust. De negativa konsekvenserna blir mindre om Folkpensionsanstalten med stöd av sin verkställande makt kan beakta förfarandet i sina anvisningar, till exempel när det gäller betalningssättet. Hur de negativa konsekvenserna fördelas påverkas av att det är få personer som missbrukar FPA-taxi. Enligt uppskattningar fanns det cirka 600 personer som missbrukade FPA-taxi hösten 2025. Skadan som orsakas av missbruk kan dock vara betydande för enskilda personer. De negativa konsekvenserna minskar också om onödiga FPA-taxibeställningar minskar bland personer som inte får direktersättning.

4.2.8 Konsekvenser för besvärinstanser

Förslagen väntas minska återkraven på grund av missbruk. Således minskar förslagen i en viss utsträckning ansökningarna om undanröjande av beslut.

I propositionen föreslås att omnämmandet av besvärinstansens rätt att få uppgifter av penninginstitut ska strykas i förmånslagstiftningen. Besvärinstansens rätt att få information baserar sig på lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019, förvaltningsprocesslagen). Enligt 50 § i förvaltningsprocesslagen har förvaltningsdomstolen oberoende av sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt på begäran få alla sådana uppgifter och handlingar av en myndighet som är nödvändiga för att ett ärende ska kunna avgöras. Besvärinstansen får således alla nödvändiga handlingar från Folkpensionsanstalten. Vid behov kan besvärinstansen ålägga en myndighet att lägga fram nödvändiga utredningar.

4.2.9 Konsekvenser för hälso- och sjukvården

I propositionen föreslås att Folkpensionsanstaltens rätt till information ska preciseras så att de läkarintyg och -utlåtanden som ska fogas till förmånsansökningar kan lämnas ut smidigare via Kantas informationsförmedlings- och förfrågningservice. Förslagen väntas minska arbetet med att lämna ut uppgifter, eftersom innehållet i Folkpensionsanstaltens rätt att få tillgång till information skulle bli tydligare än vad fallet är i dag.

4.2.10 Konsekvenser för arbetsgivarna

Om arbetsgivare inte längre behöver skicka läkarintyg till Folkpensionsanstalten kan detta resultera i totala besparingar på över en miljon euro för arbetsgivarna enligt Folkpensionsanstaltens uppskattningar. Arbetsgivares roll i arbetstagares förmånsärenden blir tydligare om arbetsgivaren endast lämnar in förmånsansökan till Folkpensionsanstalten. Arbetsgivarnas skötsel av förmånsärenden blir lättare. Inlämnande av läkarintyg och -utlåtanden till Folkpensionsanstalten har orsakat betydande administrativt arbete för arbetsgivare. Arbetsgivarnas interna processer mellan personal- och ekonomiadministration blir tydligare. Arbetsgivarna får också besparingar då företagshälsovårdstjänster inte längre tar ut avgifter för att skicka intyg till Folkpensionsanstalten.

4.2.11 Ändringskonsekvenser för informationshanteringen

Lagförslagen medför konsekvenser för Folkpensionsanstaltens informationsmaterial och informationssystem. Bestämmelser om bedömning av ändringskonsekvenser för informationshantering finns i 3 kap. 8 § i informationshanteringslagen. Enligt 2 mom. i paragrafen ska det ministerium som ansvarar för verksamhetsområdet göra en bedömning enligt 5 § 3 mom. då bestämmelser som är under beredning återverkar på informationsmaterial och

informationssystem. Dessutom ska ministeriet bedöma planerade bestämmelsers konsekvenser för handlingsoffentligheten och handlingssekretessen.

Enligt lagförslag 4 ska lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton ändras. De föreslagna ändringarna påverkar inte genomförandet av förfrågningsgränssnittet i ÖBB-systemets datasöksystem eller ansvarsfördelningen i informationsförmedlingsmodellen. Ansvar för laglighetsövervakningen, såsom registreringen av logguppgifter och användningen av systemet, har spridits till myndigheterna och uppgiftslämnarna. Folkpensionsanstalten, liksom andra nuvarande uppgiftsanvändare, bör utveckla ett loggsystem enligt den gällande lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton för att övervaka gränssnittsfrågningar. När det gäller förfrågningar enligt 3 kap. i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton informeras uppgiftslämnare om vilken myndighet som begär informationen och med vilken befogenhet förfrågan har gjorts. Tullens sammanställningsprogram förmedlar förfrågningar om kontotransaktionsuppgifter och svar på förfrågningarna, vilka kan innehålla personuppgifter som hör till de särskilda kategorierna av personuppgifter eller i övrigt är känsliga uppgifter. Uppgifterna sparas dock inte i Tullens sammanställningsprogram, utan endast logguppgifter sparas i sammanställningsprogrammet.

I egenskap av personuppgiftsansvarig ansvarar Folkpensionsanstalten för de uppgifter som överförs till dess egna informationssystem och för sekretessen, skyddet för personuppgifter och lagligheten i behandlingen av dessa uppgifter. Folkpensionsanstalten ska iaktta bestämmelserna i den allmänna dataskyddsförordningen och den kompletterande dataskyddslagen samt bestämmelserna i informationshanteringslagen.

Den föreslagna regleringen förbättrar avsevärt dataskyddet och informationssäkerheten i informationsutbytet mellan Folkpensionsanstalten och penninginstitut, eftersom ett adekvat tekniskt gränssnitt fungerar som kommunikationskanal i stället för e-post. Den föreslagna regleringen minskar avsevärt Folkpensionsanstaltens behov av att utveckla separata gränssnitt direkt för varje penninginstitut.

Enligt den föreslagna regleringen ska begäran om kontotransaktionsuppgifter som kan innehålla känsliga uppgifter basera sig på att uppgifterna är nödvändiga för att utföra Folkpensionsanstaltens uppgifter. Dessutom kan sökanden förbjuda Folkpensionsanstaltens åtkomst till kontotransaktionsuppgifter. Information om den myndighet som gjort begäran och grunden för begäran förmedlas till uppgiftslämnaren, så att den har en faktisk möjlighet att bedöma om begäran om information är lagenlig och att begära tilläggsuppgifter av Folkpensionsanstalten med anledning av begäran om information.

Den föreslagna regleringen leder inte till ändringar av lagringstiden för uppgifter. Enligt 5 § i informationshanteringslagen ska en informationshanteringsenhet upprätthålla en informationshanteringsmodell som definierar och beskriver informationshanteringen i dess verksamhetsmiljö, och den ska bland annat innehålla uppgifter om lagringstider samt överföring av informationsmaterial till arkiv, arkiveringssättet och arkiveringsplatsen eller förstöring. I 21 § i informationshanteringslagen föreskrivs vad som ska beaktas om det inte i lag föreskrivs om förvaringstiderna för informationsmaterial eller handlingar. För alla uppgifter i Folkpensionsanstaltens system ska en exakt lagringstid och beräkningsgrund definieras för lagringstiden, nämligen datumet för när beräkningen av lagringstiden börjar. Folkpensionsanstalten definierar lagringstiderna för uppgifterna enligt användningsbehov. När lagringstiden har löpt ut förstörs uppgiften i systemen eller så arkiveras den. Arkivering är endast möjlig om Riksarkivet i sitt gallringsbeslut har definierat att uppgiften ska arkiveras.

Bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna behandlas ovan i avsnittet om ekonomiska konsekvenser.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

När det gäller bank- och kontouppgifter har följande alternativa handlingsvägar bedömts vid beredningen:

	Beskrivning av alternativet	Fördelar	Nackdelar
1	<p>Förfrågningar om kontoinnehavare, saldo, kontotransaktioner, tillgångar och värdepapper kan göras till ÖBB-systemet om förmånshandläggaren anser att uppgifterna är nödvändiga för att avgöra ett förmånsärende.</p> <p>Den nödvändighetsbedömning som utförs på tjänsteansvar ska registreras i systemet.</p>	<p>Med tanke på integritetsskyddet involverar modellen den förhandskontroll som grundlagsutskottet förutsätter avseende registrering av nödvändighetsförutsättningar (GrUU 21/2025 rd).</p> <p>Bedrägeri- och förfalskningsbrott kan förebyggas, eftersom det inte längre är möjligt att hemlighålla eller ändra kontouppgifter.</p> <p>Med tanke på förmånssökande blir det lättare att sköta ärenden med Folkpensionsanstalten.</p> <p>Med tanke på Folkpensionsanstalten kan ansökningar handläggas snabbare och det administrativa arbetet minskas.</p>	<p>Förutsättningarna för rätten till information motsvarar inte de element som grundlagsutskottet förutsätter i sina utlåtanden GrUU 48/2018 rd och GrUU 14/2002 rd.</p>

	Beskrivning av alternativet	Fördelar	Nackdelar
2	<p>Folkpensionsanstalten kan göra förfrågningar om icke-känsliga uppgifter (kontoinnehavare, saldo, tillgångar och värdepapper) via ÖBB-systemet, förutsatt att det är nödvändigt.</p> <p>Dessutom kan Folkpensionsanstalten göra förfrågningar om kontotransaktionsuppgifter som eventuellt innehåller känsliga uppgifter om det är nödvändigt och om förmånsökanden inte på förhand har förbjudit förfrågan. Om sökanden utövar sin förbuds rätt i samband med ansökan ska sökanden själv lämna in de begärda kontoutdragen.</p> <p>Dessutom kan Folkpensionsanstalten göra förfrågningar om kontotransaktionsuppgifter som innehåller känsliga uppgifter om det är nödvändigt och om förfrågan är det sista alternativet. Förfrågningar om kontotransaktionsuppgifter förutsätter att tillräckliga uppgifter och utredningar</p>	<p>När det gäller självbestämmanderätten (förbuds rätten) uppfyller modellen de element som grundlagsutskottet förutsätter i sina utlåtanden GrUU 48/2018 rd och GrUU 14/2002 rd.</p> <p>Bedrägeribrott kan förebyggas, eftersom det inte längre är möjligt att hemlighålla eller konton.</p> <p>Förfalskningsbrotten minskar.</p> <p>Med tanke på förmånsökande blir det lättare att sköta ärenden med Folkpensionsanstalten.</p> <p>Med tanke på Folkpensionsanstalten kan ansökningar handläggas snabbare och det administrativa arbetet minskas.</p>	<p>Det är fortfarande möjligt att förfalska kontoutdrag i situationer där förmånsökanden utövar sin förbuds rätt.</p> <p>Detta alternativ underlättar/effektiviserar verkställandet inte lika mycket som alternativ 1.</p>

	Beskrivning av alternativet	Fördelar	Nackdelar
	inte kan erhållas på något annat sätt och att det finns grundade skäl att misstänka att de uppgifter som lämnats av förmånsökanden inte är tillräckliga eller tillförlitliga.		
3	<p>Folkpensionsanstalten kan göra förfrågningar om icke-känsliga uppgifter (kontoinnehavare, saldo, tillgångar och värdepapper) via ÖBB-systemet, förutsatt att det är nödvändigt.</p> <p>Dessutom kan Folkpensionsanstalten göra förfrågningar om kontotransaktionsuppgifter som eventuellt innehåller känsliga uppgifter om det är nödvändigt och om förmånsökanden ger sitt samtycke till förfrågan. Om sökanden inte ger sitt samtycke ska sökanden själv lämna in de begärda kontoutdragen.</p> <p>Dessutom kan Folkpensionsanstalten göra förfrågningar om kontotransaktionsuppgifter som innehåller känsliga uppgifter om det är</p>	<p>När det gäller självbestämmanderätten (samtycke) uppfyller modellen de element som grundlagsutskottet förutsätter i sina utlåtanden GrUU 48/2018 rd och GrUU 14/2002 rd.</p> <p>Bedrägeribrott kan förebyggas, eftersom det inte längre är möjligt att hemlighålla eller konton.</p> <p>Förfalskningsbrotten minskar.</p> <p>Med tanke på förmånsökande blir det lättare att sköta ärenden med Folkpensionsanstalten.</p> <p>Med tanke på Folkpensionsanstalten kan ansökningar handläggas snabbare och det administrativa arbetet minskas.</p>	<p>Det är fortfarande möjligt att förfalska kontoutdrag i situationer där kunden inte ger sitt samtycke.</p> <p>Modellen underlättar/effektiviserar verkställandet inte lika mycket som alternativ 1.</p>

	Beskrivning av alternativet	Fördelar	Nackdelar
	nödvändigt och om förfrågan är det sista alternativet. Förfrågningar om kontotransaktionsuppgifter förutsätter att tillräckliga uppgifter och utredningar inte kan erhållas på något annat sätt och att det finns grundade skäl att misstänka att de uppgifter som lämnats av förmånsökanden inte är tillräckliga eller tillförlitliga.		
4	<p>Folkpensionsanstalten kan göra förfrågningar om icke-känsliga uppgifter (kontoinnehavare, saldo, tillgångar och värdepapper) via ÖBB-systemet, förutsatt att det är nödvändigt.</p> <p>Dessutom kan Folkpensionsanstalten göra förfrågningar om kontotransaktionsuppgifter som eventuellt innehåller känsliga uppgifter om det är nödvändigt och om förfrågan är det sista alternativet. Förfrågningar om kontotransaktionsuppgifter förutsätter att tillräckliga uppgifter och utredningar</p>	<p>När det gäller integritetsskyddet uppfyller modellen de centrala förutsättningar för förhandskontroll som grundlagsutskottet förutsätter i sina utlåtanden GrUU 48/2018 rd och GrUU 14/2002 rd.</p> <p>När det gäller känsliga uppgifter är förutsättningarna för att få uppgifter desamma som idag.</p> <p>Bedrägeribrott kan förebyggas, eftersom det inte längre är möjligt att hemlighålla eller konton</p>	<p>Det är fortfarande möjligt att förfalska kontoutdrag i situationer där förutsättningarna för förfrågan om kontotransaktionsuppgifter inte är uppfyllda. Risken för förfalskning minskar inte nämnvärt jämfört med nuläget, eftersom det är svårt att identifiera förfalskningar.</p> <p>Modellen effektiviserar inte verkställandet och gör det inte enklare att ansöka om förmåner.</p> <p>Jämfört med det nuvarande förfarandet innebär detta dubbel</p>

	Beskrivning av alternativet	Fördelar	Nackdelar
	inte kan erhållas på något annat sätt och att det finns grundade skäl att misstänka att de uppgifter som lämnats av förmånsökanden inte är tillräckliga eller tillförlitliga.		handläggning vid Folkpensionsanstalten.

Med tanke på projektets mål skulle alternativ 1 ha varit den mest effektivt och ändamålsenligt. Vid beredningen fattades dock beslut om att främja alternativ 2, eftersom det har starkare förhandskontroll av åtkomst till känsliga uppgifter än alternativ 1. Även alternativ 3 och 4 är starka med tanke på integritetsskyddet. Problemet med alternativ 3 är att det kan ge intryck av att handläggning förutsätter samtycke. Användningen av samtycke i myndighets sammanhang lämnar rum för tolkning, och samtycke kan tolkas som en grund för handläggning även i situationer där handläggningen grundar sig på lag. Dessutom förutsätter samtycke aktiva åtgärder av sökanden i samband med varje ansökan. Alternativ 4 uppfyller inte projektets mål på ett effektivt och ändamålsenligt sätt, eftersom förebyggande av missbruk nästan helt uteblir i detta alternativ. Dessutom medför alternativ 4 inte besparingar, eftersom modellen inte effektiviserar Folkpensionsanstaltens verkställande av förmåner.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

5.2.1 Sverige

Försäkringskassan ansvarar för verkställandet av socialförsäkringen i Sverige med undantag för pensioner.

Enligt 108 kap. 2 § i svenska socialförsäkringsbalken¹⁴ ska Försäkringskassan besluta om återbetalning av ersättning som den har beslutat, om den försäkrade eller, i förekommande fall, den som annars har fått ersättningen har orsakat att denna har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp genom att lämna oriktiga uppgifter eller underlåta att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet. Enligt förordning 2009:1174¹⁵ ska Försäkringskassan bland annat förhindra felaktiga utbetalningar och motverka bidragsbrott. Dessutom ska Försäkringskassan bland annat delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten samt delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet.

I Sverige förekommer hel del felaktiga utbetalningar i till exempel bostadsbidrag, föräldrapenning, sjukpenning, tillfällig föräldrapenning och studiestöd.¹⁶ Reglerna och

¹⁴ Socialförsäkringsbalken (2010:110)

¹⁵ Förordning (2009:1174) med instruktion för Försäkringskassan

¹⁶ [Omfattningen av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen – ESV och Målet att minska de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen – en samlad analys av måluppfyllelsen för 2024](#), s. 32, hänvisats till 2.10.2025.

villkoren för olika förmåner påverkar hur vanliga felaktiga utbetalningar och förmånsrelaterad brottslighet är. I vissa förmåner uppstår ofta fel redan när ansökan lämnas in, medan i andra förmåner uppstår fel oftast efter att beslutet har fattats. I allmänhet är det fråga om att senare ändringar, som påverkar rätten till förmåner, inte anmäls till utbetalaren av förmånen.¹⁷

Resurserna för Försäkringskassans tillsynsarbete har minskat av ekonomiska skäl. Försäkringskassan har utfört färre inspektioner än under tidigare år, men andelen som leder till åtgärder har ökat. Antalet anmälningar från andra myndigheter och kommuner har också ökat. Dessutom har antalet upptäckta felaktiga utbetalningar och polisanmälningar ökat.¹⁸

Ekonomiska förmåner och stöd som betalas ut av Försäkringskassan omfattas av tillämpningsområdet för bidragsbrottslagen 2007:612. Enligt lagen döms den som lämnar oriktiga uppgifter eller inte anmäler ändrade förhållanden som han eller hon är skyldig att anmäla enligt lag eller förordning, och på så sätt orsakar fara för att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd felaktigt betalas ut eller betalas ut med ett för högt belopp för bidragsbrott.

Försäkringskassan utnyttjar digitalisering bland annat för att underlätta inlämnande av korrekt och fullständig information vid ansökan om förmåner. Till exempel har digitala tjänster utvecklats för sjukpenning, vilket har gjort det enklare för kunder att lämna korrekt information. Blanketterna har utvecklats för att göra det enklare att lämna korrekt information vid ansökan om förmåner och att anmäla ändrade förhållanden. Dessutom har Försäkringskassan genom kommunikation lyft fram förmånstagarens skyldighet att anmäla ändrade förhållanden. År 2024 berodde 7 procent av återkraven på Försäkringskassans åtgärder 84 procent av återkraven berodde på försäkrade. Ungefär hälften av de återkrav som orsakades av försäkrade uppskattas bero på att försäkrade inte har anmält ändrade förhållanden. Försäkringskassan automatiserar delar av sina handlägningsprocesser för att öka effektiviteten, men också för att säkerställa korrekta beslut.¹⁹

En ändring av kapitlet om behandling av personuppgifter i socialförsäkringsbalken trädde i kraft i början av 2024. Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten får också behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att framställa statistik över kontrollåtgärder.²⁰

År 2024 stiftades en lag som innehåller bestämmelser om skyldigheten att lämna uppgifter till bland annat Försäkringskassan (Lag 2024:307 om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet). Vissa aktörer ska lämna en uppgift som den förfogar över till en annan aktör om uppgiften behövs i den mottagande aktörens författningsreglerade verksamhet för att säkerställa korrekta beslutsunderlag för att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda felaktiga utbetalningar. Informationsskyldigheten gäller bland annat förmåner som administreras av Försäkringskassan. Lagen innehåller dessutom bestämmelser om utlämnande av uppgifter mellan aktörer till en annan gällande fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet.

År 2025 trädde dessutom lagen om uppgiftsskyldighet i fråga om frånvaro på grund av vård av barn i kraft. Syftet med lagen är att effektivisera Försäkringskassans möjligheter att utreda

---

¹⁷ [Försäkringskassans årsredovisning 2024](#), s. 152, hänvisats till 2.10.2025

¹⁸ [Försäkringskassans årsredovisning 2024](#), s. 132, hänvisats till 2.10.2025.

¹⁹ [Försäkringskassans årsredovisning 2024](#), s. 153–164, hänvisats till 2.10.2025.

²⁰ [Regeringens proposition 2023/24:29](#) s. 35, hänvisats till 2.10.2025

missbruk av tillfällig föräldrapenning och föräldrapenning. Lagen innehåller bestämmelser om arbetsgivarens skyldighet att anmäla frånvaro på grund av vård av barn. Anmälan görs till skatteverket, och Försäkringskassan får uppgifterna från skatteverket. Enligt Försäkringskassan har dess förmåga att agera för att förhindra felaktiga utbetalningar och bidragsrelaterad brottslighet förbättrats i och med de lagändringar som gjorts.²¹

Enligt Försäkringskassan har samarbetet mellan myndigheterna i förberedelserna inför ändringarna ökat informationsutbytet och förståelsen. Enligt Försäkringskassan vidtas åtgärder oftare än tidigare, fler felaktiga utbetalningar har upptäckts och fler anmälningar har gjorts till polisen. Mängden felaktiga utbetalningar som Försäkringskassan har förhindrat genom anmälningar har ökat med tre fjärdedelar jämfört med 2022 till 877,5 miljoner euro 2024.²²

Sverige utreder för närvarande möjligheten till ett administrativt sanktionssystem och möjligheten till att införa förmånsförbud. Syftet är att stärka arbetet mot bidragsbrottslighet och utreda brott mer effektivt. Dessutom är syftet att framställa hur Försäkringskassans verksamhet med att utreda bidragsbrott bör organiseras och vilka befogenheter den bör ha i fråga om brottsförebyggande åtgärder.²³ Parallellt med denna utredning pågår en utredning om digitalisering för att förebygga brott och felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringssektorn. Utredningen analyserar möjligheter till ökad digitalisering inom socialförsäkringssektorn utgående från sjukpenning, föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning samt allmänt bostadsbidrag och bostadsbidrag för pensionärer. Målet är å ena sidan att förhindra bidragsbrott och felaktiga utbetalningar samt å andra sidan att betjäna kunderna mer individuellt och effektivisera handläggningen av socialförsäkringsärenden.²⁴

Enligt Försäkringskassan behövs det mer omfattande rättigheter till tillgång till information även av andra aktörer än myndigheter, kommuner eller arbetslöshetskassor, särskilt av banker, kreditinstitut och företag som tillhandahåller betaltjänster. Dessutom har Försäkringskassan lyft fram behovet av att inhämta mer omfattande uppgifter om andra personer, till exempel för att utreda eventuell samboskap. Enligt Försäkringskassans uppfattning gör kontoutdrag det möjligt att bedöma om en person bor eller är bosatt utanför Sverige, vilket är viktigt vid bedömningen av rätten till boendebaserade förmåner. Dessutom gör kontoutdrag det möjligt att få information om en persons övriga inkomster, vilket kan förhindra rätten till en förmån. Enligt Försäkringskassan kan information om en persons övriga inkomster dessutom bidra till att säkerställa personens arbetsförmåga.²⁵

Den svenska regeringen har gett olika myndigheter i uppdrag att gemensamt effektivisera arbetet mot organiserad brottslighet inom bland annat socialförsäkringssektorn. Uppdraget syftar till att bekämpa brottslighet och stänga ute organiserad brottslighet från några av

---

21

<https://www.forsakringskassan.se/download/18.22814c2e194887717f964b/1740126851759/forsakringskassans-arsredovisning-2024.pdf>, s. 150, hänvisats till 3.10.2025. Lag (2024:1300) om uppgiftsskyldighet i fråga om frånvaro på grund av vård av barn.

²² [Försäkringskassans årsredovisning 2024](#), s. 154–158, hänvisats till 2.10.2025, och [Målet att minska de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen – en samlad analys av måluppfyllelsen för 2024](#) s. 46.

²³ <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/04/regeringen-utreder-effektivare-bekampning-av-bidragsbrott/>, hänvisats till 2.10.2025.

²⁴ [Kommittédirektiv 2024:59](#), s. 1–2.

²⁵ [Försäkringskassans årsredovisning 2024](#), s. 151, hänvisats till 2.10.2025.

välståndens mest brottsutsatta områden. Uppdraget ska bidra till att fler och snabbare beslut fattas om att till exempel stoppa utbetalningen av ersättningar.²⁶

Brottslighet inom assistansersättningen är ett välkänt fenomen som har hanterats återkommande inom den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet. I flera av dessa ärenden finns upplägg med överdrivna vårdbehov, pappersassistenter och återbetalning av löner. Kopplingar finns till konfliktrelaterade skjutningar, terrorfinansiering samt ekonomisk brottslighet. I Sverige finns det indikationer på att reglerna för arbetskraftsinvandring och assistansersättning systematiskt utnyttjas av organiserad brottslighet.²⁷

Utbetalningsmyndigheten bedriver nära samarbete med Försäkringskassan. Utbetalningsmyndigheten har varit verksam sedan den 1 januari 2024 och ansvarar för att förebygga, avskräcka och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet med hjälp av dataanalyser och granskningar samt genom ett etablerat system med transaktionskonto. Lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar²⁸ innehåller bestämmelser om granskningar, vars syfte är att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Lagen innehåller dessutom bestämmelser om Utbetalningsmyndighetens anmälningskyldighet.

Försäkringskassan deltar i det så kallade nätverket MUR²⁹. Nätverket består av 26 myndigheter som samarbetar för att förhindra felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Nätverket startade 2019 på Försäkringskassans initiativ som ett komplement till andra samarbeten, för att intensifiera arbetet mot bidragsbrott och missbruk av välfärdssystemen. Nätverket ska arbeta för att utveckla myndigheternas förmåga att identifiera och förhindra missbruk och brott mot välfärdssystemen, på kort och lång sikt. Det ska också värna om och stärka legitimiteten och förtroendet för välfärdssystemen. Nätverket har flera arbetsgrupper som samverkar kring olika frågor, till exempel förutsättningar att dela information mellan myndigheter, analysmodeller för att identifiera risker för brott, attityder och normer samt aktörsinriktad samverkan.³⁰

5.2.2 Norge

Enligt uppskattningar betalar den norska myndigheten för social trygghet Nav (Arbets- og velferdsforvaltningen) ut förmåner på felaktiga grunder till ett belopp av minst 5 miljarder kronor om året. Nav återkräver cirka 1 miljard kronor årligen. Nav får kännedom om och anmäler bedrägerier relaterade till social trygghet värda cirka 170 miljoner kronor årligen. Vissa enheter vid Nav har utökad åtkomst till information om det finns rimlig misstanke om bedrägeri relaterat till social trygghet och om informationen är nödvändig.³¹

Den norska lagen om social trygghet (Lov om folketrygd) innehåller bestämmelser om bland annat vilka uppgifter Nav får inhämta och i vilka situationer den får göra det. Nav får inhämta information till exempel från uppdragsgivare om bland annat vem som har utfört arbetet och om inkomsten har betalats in på någon annans konto. År 2024 anmälde Nav misstänkta

²⁶ [Uppdrag att kraftsamla mot organiserad brottslighet i välfärden](#), s. 1., hänvisats till 14.10.2025

²⁷ [Strategisk rapport om hur personlig assistans och arbetstillstånd otillbörligt och systematiskt utnyttjas av organiserad brottslighet](#), s. 3., hänvisats till 14.10.2025.

²⁸ Lag (2023:455) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar

²⁹ Förkortningen MUR står för ”Motståndskraft hos utbetalande och rättsvårdande myndigheter”

³⁰ <https://www.forsakringskassan.se/myndigheter-och-samarbetspartner/samarbeten-och-samarbetspartner/initiativet-mur>, hänvisats till 17.11.2025.

³¹ <https://www.nav.no/samarbetspartner/trygdesvindel>, hänvisats till 3.10.2025.

bedrägerier som involverade 346 personer, totalt över 76 miljoner kronor. Antalet anmälda personer och belopp minskade 2024 jämfört med 2023.³²

Enligt Nav möjliggör digitalisering enklare förfaranden för användarna och förhindrar fel. Samtidigt blir systemen mer sårbara. När det gäller missbruk prioriterar Nav tidigt ingripande. Utbetalningar stoppas och felaktiga utbetalningar återkrävs med ränta. Endast de största och allvarligaste fallen anmäls till polisen.³³

Enligt den norska lagen om social trygghet (Lov om folketrygd) har Nav rätt att få uppgifter som är nödvändiga för att utreda rätten till förmåner. Om det finns anledning att misstänka olaglighet i utbetalningen av en förmån kan Nav begära att vissa aktörer lämnar den information som behövs för att upptäcka eller begränsa felaktiga utbetalningar. Nav har också rätt att begära information om andra personer än den egentliga förmånstagaren. Pensionsanstalter, försäkringsbolag och andra finansinstitut får trots sekretess på eget initiativ lämna ut information till Nav om omständigheter som har lett till eller kan leda till felaktig utbetalning av förmåner.

Nav får ofta tips och anmälningar om misstänkt missbruk och bedrägerier relaterade till social trygghet från andra myndigheter.³⁴ Största delen av anmälningarna handlar om att en person inte har anmält arbetstillfällena och inkomster under förmånsperioden. Till följd av detta har förmånen varit för stor eller helt saknat grund.³⁵

Enligt Nav är proaktiva åtgärder, inklusive systemutveckling, det viktigaste sättet att minska felaktiga utbetalningar och bedrägerier. Målet är att utnyttja mer automatisering i handläggningen av ärenden. Dessutom har Nav uppmärksammat förmånshandläggare på vissa ”varningssignaler” som indikerar felaktiga utbetalningar och missbruk i syfte att förhindra felaktiga utbetalningar. Nav anser att efterhandsåtgärder har en mindre inverkan på förebyggande bedrägerier och felaktiga utbetalningar, men de anses fortfarande vara viktiga. Efterhandskontroller ökar för risken för att bli ertappad, och de ökar även Navs kunskap om förmånsrelaterade missbruk och felaktiga utbetalningar. Enligt Navs riskbedömning från 2024 förekommer den största risken för felaktiga utbetalningar i minimisättningen för att trygga utkomsten under sjukdom (arbetsavklaringspenger) och arbetslöshetsdagpenning.³⁶

5.2.3 Danmark

Udbetaling Danmark är en dansk myndighet som betalar förmåner. Syftet med Udbetaling Danmarks kontrollstrategi är att säkerställa att kontrollen och uppföljningen sker i ett så tidigt skede som möjligt för att minska antalet och varaktigheten av felaktiga betalningar så mycket som möjligt.³⁷

---

³² [Trygdemisbruk – nav.no](https://www.nav.no), hänvisats till 3.10.2025.

³³ [Nav anmeldte trygdesvindler for 76 millioner i fjor – nav.no](https://www.nav.no), hänvisats till 3.10.2025.

³⁴ https://www.nav.no/_/attachment/inline/730b59e0-39c2-489a-aba5-e35427d71c08:aa6303094869fc47aa20fb336fdecf90344f6940/Felles%20arsrapport%20for%20etatenes%20innsats%20mot%20arbeidslivskriminalitet%202024.pdf s. 17, hänvisats till 3.10.2025.

³⁵ <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/flere-statistikkomrader/trygdemisbruk>, hänvisats till 3.10.2025.

³⁶ [Årsrapport 2024 Nav](https://www.nav.no), s. 73, hänvisats till 3.10.2025

³⁷ [Udbetaling Danmarks Årsrapport 2024](https://www.nav.no), s. 12, hänvisats till 1.10.2025.

Om Udbetaling Danmark behöver ytterligare information för att bekräfta rätten till förmåner kan den till exempel inhämta information från andra myndigheter och arbetslöshetskassor. Udbetaling Danmark kontrollerar om en person fortfarande har rätt till förmånen, till exempel genom att ta emot icke-känsliga personuppgifter från andra myndigheter och kombinera dem med Udbetaling Danmarks egna uppgifter.³⁸ Lagen om Udbetaling Danmark (LBK nr 1034, 02/09/2024) innehåller bestämmelser om bland annat informationsutbyte. Udbetaling Danmark kan begära nödvändiga icke-känsliga personuppgifter av andra myndigheter och arbetslöshetskassor samt kan ta emot nödvändiga icke-känsliga personuppgifter från utländska myndigheter för övervakningsändamål utan personens eller arbetsgivarens samtycke för att bevaka ett enskilt ärende eller använda dem vid allmän övervakning av sökande eller mottagare av förmåner.

Udbetaling Danmark och kommunerna samarbetar för att säkerställa att förmånerna betalas ut korrekt. De ska till exempel underrätta varandra om de har ny information om en persons situation som kan vara relevant för en annan myndighet, och om det bedöms att myndigheten själv inte har denna information.³⁹ Udbetaling Danmark och kommunen har rätt att med en persons samtycke få information om huruvida ett övervakningsärende gällande andra penningförmåner eller ekonomiskt stöd har inletts hos Udbetaling Danmark eller kommunen och vad som utreds i ärendet. Dessutom har de i vissa situationer rätt att utan personens samtycke få information om huruvida Udbetaling Danmark eller en kommun har inlett övervakning av andra penningförmåner eller ekonomiskt stöd som rör personen, vad som utreds i ärendet, ärendets skede och om något övervakningsärende har avslutats under de senaste sex månaderna. Udbetaling Danmark och kommunen ska på eget initiativ lämna ut uppgifter till varandra om de är nödvändiga för att avgöra om en person har fått penningförmåner eller ekonomiskt stöd utan grund. Uppgifterna kan lämnas ut utan personens samtycke.

6 Remissvar

6.1 Allmänt

Ett remissförfarande ordnades om utkastet till regeringens proposition mellan den 17 december 2025 och den 28 januari 2025. Ett utlåtande begärdes av sammanlagt 392 parter, och dessutom kunde alla intresserade ge ett utlåtande via tjänsten Utlåtande.fi. Inom den utsatta tiden kom det in sammanlagt 54 remissvar. Av de som gav ett svar var 47 organisationer, välfärdsområden, ministerier och andra statliga myndigheter, organisationer som företräder verkställandet och ändringssökandet, kommuner och motsvarande aktörer. De remissinstanser som ska betraktas som enskilda medborgare var sju. Utlåtanden gavs även per e-post och i ärendehanteringssystemet Vahva i stället för utlåtandetjänsten.

6.2 Remissvar relaterade till bank- och kontouppgifter

I propositionen föreslås ändringar av Folkpensionsanstaltens rätt att inhämta nödvändiga uppgifter från penninginstitut för att avgöra ett ärende enligt lagen om utkomststöd, lagen om allmänt bostadsbidrag och lagen om bostadsbidrag för pensionstagare. Dessutom föreslås att bestämmelser om Folkpensionsanstalten ska fogas till lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton. De föreslagna bestämmelserna gör det möjligt för Folkpensionsanstalten

---

³⁸ [Sådan udfører Udbetaling Danmark kontrol med udbetaling af sociale ydelser](#), hänvisats till 15.10.2025.

³⁹ <https://www.borger.dk/oekonomi-skat-su/Kontrol-sociale-ydelser-oversigt/Kontrol-sociale-ydelser-oplysninger>, hänvisats till 15.10.2025.

att begära nödvändiga uppgifter om sökande från finansiella institut för handläggning av förmåner via ÖBB-systemet. Rätten till information gäller inte endast sökanden utan även andra förmånstagare, dvs. familjemedlemmar, make, sambo eller en person som tillhör samma hushåll.

Flera remissinstanser ansåg att den föreslagna ändringen var motiverad.

I sina utlåtanden fäste justitieministeriet och Finansiella ry uppmärksamhet vid ändamålsbegränsningar för uppgifter i ÖBB-systemet. Justitieministeriet ansåg att det i fråga om bedömningen av principen om ändamålsbegränsning enligt artikel 5.1 b i den allmänna dataskyddsförordningen är väsentligt att uppmärksamma ändamålen för användningen av personuppgifter enligt det femte penningtvättsdirektivet och direktivet om finansiell information. Justitieministeriet ansåg att det vid den fortsatta beredningen är motiverat att noggrant bedöma huruvida nationell lag kan utvidga de tillåtna användningsändamålen för uppgifter som samlats in med stöd av direktivet eller betrakta verkställandet av förmåner som ett förenligt användningsändamål.

I sitt utlåtande ifrågasatte Finansiella ry ändamålsenligheten med utnyttjandet av ÖBB-systemet. Finansiella ry ansåg att systemets nuvarande meddelandestrukturer och datainnehåll inte var tillräckliga för Folkpensionsanstaltens behov.

Finansministeriet ansåg däremot i sitt utlåtande att användningen av ÖBB-systemet för ändamålen enligt propositionen var godtagbart. Lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton hör till den sektor som finansministeriet ansvarar för. Finansministeriet konstaterade i sitt utlåtande att användningsändamålen för ÖBB-systemet har utvidgats till att omfatta även andra ändamål än de som följer av penningtvättsdirektivet och direktivet om finansiell information. På grund av nationella regleringsbehov har systemet kompletterats med en ny funktion.

Enligt propositionen är en förhandskontroll för åtkomst till känsliga kontotransaktionsuppgifter sökandens rätt att neka Folkpensionsanstalten åtkomst till känsliga kontotransaktionsuppgifter. Vissa remissinstanser ansåg att förbudsrätten borde gälla alla uppgifter som förmedlas till Folkpensionsanstalten. Några remissinstanser påpekade att sökanden enligt propositionen skulle utöva förbudsrätten för andra förmånstagares räkning. En del remissinstanser ansåg att förbudsrätten även borde omfatta andra stödmottagare. Flera remissinstanser uppmärksammade i sina utlåtanden innehållet i Folkpensionsanstaltens skyldighet att lämna bank- och kontouppgifter och hur kommunikationen genomförs i praktiken. I sitt utlåtande ansåg justitiekanslern att det tydligare borde framgå av propositionen hur andra förmånstagare underrättas om inhämtandet av uppgifter, om de kan utöva förbudsrätten och hur Folkpensionsanstalten informerar och instruerar andra förmånstagare.

I utkastet till propositionen, som var på remiss, föreslogs att Folkpensionsanstalten, trots sökandens förbuds rätt, fortfarande skulle ha rätt att göra förfrågningar om kontotransaktionsuppgifter via ÖBB-systemet även om tillräckliga uppgifter och utredningar inte kan erhållas på något annat sätt och det finns grundade skäl att misstänka att de uppgifter som sökanden lämnat inte är tillräckliga eller tillförlitliga. Justitieministeriet påpekade att det av motiveringarna inte framgår hur den som lämnar ut uppgifter kan säkerställa att Folkpensionsanstaltens begäran om information gällande en kontotransaktion är det sista alternativet. Dessutom konstaterade justitieministeriet att förbuds rätten på grund av rätten att göra förfrågningar till penninginstitut som sista alternativ verkar vara relativt begränsad och kanske endast har en uppskjutande verkan. Även justitiekanslern ansåg i sitt utlåtande att det på

grund av den föreslagna regleringens komplexitet inte tydligt framgår vad som ingår i sökandens förbuds rätt.

Riksdagens justitieombudsmans kansli ansåg att förslaget var oklart när det gäller i vilken utsträckning förslaget avsåg att precisera bestämmelserna och i vilken utsträckning det avsåg att utöka rätten till information. Dessutom förblev det oklart hur Folkpensionsanstalten förhåller sig till att sökanden döljer inlämnade kontotransaktionsuppgifter och hur detta påverkar uppgifternas tillförlitlighet.

Justitieministeriet ansåg i sitt utlåtande att förutsättningarna för den föreslagna regleringen av rätten till information bör bedömas vid den fortsatta beredningen. Enligt den föreslagna formen blir regleringen glesare än enligt den gällande regleringen. Justitieministeriet ansåg att bedömningen av förslaget godtagbarhet och proportionalitet vid den fortsatta beredningen borde utvidgas till att även omfatta andra förmånstagare utöver sökanden.

Justitieministeriet påpekade att det fanns skillnader i formuleringarna och indelningen av momenten i de föreslagna bestämmelserna. Justitieministeriet ansåg även att behovet av bestämmelserna om den tekniska anslutningen bör bedömas vid den fortsatta beredningen. Dessutom konstaterade justitieministeriet att motiveringarna gällande förfrågningarnas tidsmässiga dimension bör kompletteras vid den fortsatta beredningen.

Ålands landskapsstyrelse konstaterade i sitt utlåtande att de åländska socialvårdsmyndigheterna bör ha samma rätt till sekretessbelagda uppgifter som Folkpensionsanstalten. På Åland ansvarar Kommunernas socialtjänst k.f. för handläggningen av alla former av utkomststöd. Utkomststöd och allmänt bostadsbidrag omfattas av landskapets lagstiftningsbehörighet. Bostadsbidrag för pensionstagare och ÖBB-systemet omfattas däremot av rikets lagstiftningsbehörighet. Bestämmelser som omfattas av rikets lagstiftningsbehörighet blir direkt tillämpliga på Åland.

I sitt utlåtande konstaterade finansministeriet att enligt 8 § 2 mom. i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019, informationshanteringslagen) ska det ministerium som ansvarar för verksamhetsområdet göra en bedömning enligt 5 § 3 mom. då bestämmelser som är under beredning återverkar på informationsmaterial och informationssystem.

Med anledning av utlåtandena konstateras det följande. Utifrån remissvaren har avsnitten om konsekvenser, specialmotivering och lagstiftningsordning i propositionen kompletterats så att sökandes och andra stödmottagares ställning framgår tydligare. I de föreslagna bestämmelserna beaktas även Ålands lagstiftningsbehörighet på ett sätt som framgår närmare i specialmotiveringen. Med anledning av utlåtandena utvidgades Folkpensionsanstaltens informations skyldighet till att dessutom omfatta skyldigheten att informera om de olika alternativen för lämnande av information och deras konsekvenser. Med anledning av utlåtandena förtydligades strukturen hos paragraferna om informationsskyldighet genom att indela 42 § i lagförslag 2 och 43 § i lagförslag 3 i flera moment. Med anledning av utlåtandena ströks de föreslagna bestämmelserna om den tekniska anslutningen som onödiga från propositionen. Som onödiga bestämmelser ströks 18 i § i lagförslag 1, 42 a § i lagförslag 2 och 43 a § i lagförslag. Bedömning av ändringarna i informationshanteringen i 8 § i informationshanteringslagen har lagts till i propositionen.

6.3 Remissvar relaterade till reseersättningar (FPA-taxi)

Enligt lagförslag 5 i utkastet till propositionen skulle 19 kap. 5 § 1 mom. 5 punkten i sjukförsäkringslagen ändras så att det till den fogas en bestämmelse om Folkpensionsanstaltens

rätt att till beställningscentraler som kombinerar resor lämna ut namn och personbeteckning på försäkrade till vilka reseersättning inte betalas som direktersättning. Utlämnandet av uppgifter gäller situationer där ersättning inte betalas direkt till tjänsteleverantören på grund av upprepat missbruk.

Flera remissinstanser ansåg att det var motiverat att ingripa i återkommande missbruk på det föreslagna sättet. Några av dessa remissinstanser ansåg det vara viktigt att förslaget endast skulle gälla sättet för utbetalning av ersättning och således inte begränsa den försäkrades rätt till reseersättning.

Vissa remissinstanser ansåg att förslaget kan försämra kundernas tillgång till vård och dagliga tjänster. Personer som använder FPA-taxi befinner sig ofta i en utsatt ställning. Enligt utlåtandena bör man vid utvecklingen av lagstiftningen avgöra om det nuvarande förmånssystemet i tillräcklig utsträckning stöder skötseln av dagliga ärenden med taxi.

Flera remissinstanser ansåg att den föreslagna modellen orsakar transportörerna för oskäliga förluster. Förlust uppstår i situationer där en kund väljer faktura som betalningssätt för resan och låter bli att betala den. För närvarande ska FPA-taxiföretagare acceptera faktura som betalningssätt. Om fakturan inte betalas blir självriskandelen för resan taxiföretagarens förlust. Flera remissinstanser ansåg att hela priset på resan skulle bli en förlust för taxiföretagaren enligt den föreslagna modellen. Den ekonomiska risken relaterad till obetalda fakturor är därför betydande. Några remissinstanser föreslog den så kallade svenska modellen, där resans självrisk skulle överföras till indrivning av Folkpensionsanstalten, som sedan kunde kvitta indrivningsbeloppet mot andra förmåner.

En del remissinstanser ansåg att grunderna, varaktigheten och förfarandet för att ändra betalningssätt borde vara exakt definierade och förutsebara. Vissa remissinstanser ansåg att ett förvaltningsbeslut borde fattas om hur ersättningen ska utbetalas. Några remissinstanser påpekade också att information om betalningssättet för ersättning enligt förslaget endast skulle lämnas till kunden via beställningscentralen då kunden beställer FPA-taxi. Enligt dessa utlåtanden borde Folkpensionsanstalten vara informationsskyldig.

Justitieministeriet ansåg i sitt utlåtande att det av motiveringarna till utkastet till propositionen inte framgick vilken reglering Folkpensionsanstaltens prövningsrätt avseende direkt ersättning skulle grunda sig på. Enligt justitieministeriet kan behörigheten inte grunda sig på den i propositionen föreslagna bestämmelsen om utlämnande av uppgifter.

Justitieministeriet och riksdagens justitieombudsmans kansli fäste uppmärksamhet vid den föreslagna regleringen av utlämnande av uppgifter i sina utlåtanden. Enligt utlåtandena bör det vid den fortsatta beredningen bedömas om den föreslagna bestämmelsen om utlämnande av uppgifter är proportionell och godtagbar.

Med anledning av utlåtandena konstateras det följande. Utifrån remissvaren har beskrivningen av nuläget, konsekvensbedömningen, specialmotiveringen och motiveringen till lagstiftningsordning i propositionen kompletterats. Till övriga delar gav remissvaren inte skäl att ändra eller komplettera regeringens proposition. En betydande del av remissvaren gällde frågor om konkurrensutsättning av taxitjänster som omfattas av Folkpensionsanstaltens verkställighet. Konkurrensutsättning och andra frågor om taxiresor som ersätts ur sjukförsäkringen hör till Folkpensionsanstaltens behörighet och kan därför inte behandlas i en regeringsproposition eller lagstiftning. Dessa omständigheter som tagits upp i utlåtandena har dock lämnats till Folkpensionsanstalten för kännedom. Överföringen av indrivningen av självrisken till Folkpensionsanstalten vore dock en stor förändring med tanke på både

lagstiftningen och informationssystemen, och den förutsätter en separat utredning. När frågan utreddes tidigare ansågs den föreslagna ändringen av indrivningen av självrisk inte ändamålsenlig. Social- och hälsovårdsministeriet är dock medveten om frågan och relaterade synpunkter.

6.4 Remissvar relaterade till Folkpensionsanstaltens rätt till information om fakturor som ska beaktas i utkomststödet

I lagförslag 1 i utkastet till propositionen föreslogs att det till 18 e § i lagen om utkomststöd fogas att Folkpensionsanstalten har rätt att få uppgifter av aktörer som fakturerar grundutgifter som ersatts ur utkomststödet. Rätten till information gäller situationer där Folkpensionsanstalten utreder misstänkt missbruk och har upptäckt en eventuell förfalskad faktura som lämnats in till Folkpensionsanstalten.

Flera remissinstanser ansåg att den föreslagna ändringen var motiverad.

Vissa remissinstanser påpekade att fakturauppgifter kan innehålla känsliga uppgifter. Justitieministeriet påpekade i sin tur att när Folkpensionsanstalten begär fakturauppgifter från fakturautställare lämnar den samtidigt ut sekretessbelagd information om personens kundrelation till fakturautställaren. Justitieministeriet och riksdagens justitieombudsman ansåg att motiveringen till lagstiftningsordning bör bedöma den föreslagna bestämmelsens proportionalitet eller godtagbarhet och dess förhållande till grundlagsutskottets utlåtandep Praxis gällande utlämnande av sekretessbelagd information.

Utifrån remissvaren har avsnitten om konsekvenser och lagstiftningsordning i propositionen kompletterats.

6.5 Remissvar relaterade till uppgifts- och anmälningsskyldighet för sökande av utkomststöd

Enligt lagförslag 1 i utkastet till propositionen ändras 17 § 3 mom. i lagen om utkomststöd så att bestämmelsen tydligare ålägger sökande av stöd och andra parter att lämna in nödvändig utredning om separat ekonomi och vistelseplats.

Flera remissinstanser ansåg att det var motiverat att förtydliga skyldigheterna. Enligt utlåtandena var det också motiverat att bedöma frågan om gemensamt hushåll på ett könsneutralt sätt.

Folkpensionsanstalten ansåg i sitt utlåtande att det finns ett motsvarande behov av att förtydliga bestämmelserna om anmälningsskyldigheten inom allmänt bostadsbidrag och bostadsbidrag för pensionstagare.

Några remissinstanser påpekade dock att den föreslagna ändringen kan öka sökandens utrednings- och bevisbörda.

Justitieministeriet ansåg att förutsättningarna för den föreslagna ändringen bör bedömas vid den fortsatta beredningen.

Folkpensionsanstalten föreslog att specialmotiveringen skulle kompletteras så att det i motiveringen talas om nödvändiga uppgifter i stället för betydande uppgifter och så att inkomst och tillgångar läggs till i de nödvändiga uppgifterna och utredningarna utöver förmånstagarnas förhållanden. Dessutom föreslog Folkpensionsanstalten att motiveringarna skulle kompletteras

så att utbetalaren av förmånen i olika situationer ska bedöma om det faktiskt är fråga om ett gemensamt hushåll eller en familj enligt lagen om utkomststöd.

Med anledning av utlåtandena konstateras följande: Konsekvensbedömningen i propositionen har kompletterats utifrån remissvaren. Dessutom har de ändringar som föreslogs i Folkpensionsanstaltens utlåtande gjorts i specialmotiveringen till förslaget. Till övriga delar gav remissvaren inte skäl att ändra eller komplettera regeringens proposition.

6.6 Remissvar relaterade till precisering av rätten till information om läkarutlåtanden och -intyg

I lagförslag 5 i utkastet till propositionen föreslogs att det till 19 kap. 1 § i sjukförsäkringslagen fogas en ny bestämmelse om Folkpensionsanstaltens rätt att av läkare samt yrkesutbildade personer och verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården få utlåtanden och intyg som är nödvändiga för att avgöra ett ärende. Syftet med de föreslagna ändringarna är att göra nödvändiga uppgifter mer tillgängliga för Folkpensionsanstaltens förmånshandling än vad som är möjligt i dag direkt via Kantas informationsförmedlings- och förfrågningsservice.

De flesta remissinstanserna ansåg att förslaget var motiverat. Användningen av informationsförmedlings- och förfrågningsservicen ansågs minska den administrativa bördan för sökande, påskynda förmånshandläggningen och förbättra dataskyddet och informationssäkerheten jämfört med nuvarande pappersbaserade inlämningsätt via flera kanaler.

Några remissinstanser ansåg att vidarebefordran av läkarintyg och -utlåtanden direkt till Folkpensionsanstalten minskar personers kontroll över sina egna uppgifter och urholkar den tidigare kontrollen vid behandlingen av känsliga uppgifter. En del remissinstanser påpekade att den föreslagna förbudsrätten vid vidarebefordran av bank- och kontouppgifter inte föreslogs för vidarebefordran av läkarutlåtanden och -intyg. I utlåtandena uppmärksammades även att förmånssökande inte ges möjlighet att själv lämna nödvändiga uppgifter. Dessutom påpekade några remissinstanser att det inte framgick av propositionen huruvida utlämnande av uppgifter förutsätter prövning av den personuppgiftsansvarige eller om bestämmelsen specificerar de nödvändiga uppgifterna så detaljerat att de kan lämnas ut utan prövning från fall till fall. I utlåtandena betonades även sökandens rätt att kontrollera de registrerade uppgifterna och vid behov rätta fel i handlingar.

Justitiekanslern konstaterade i sitt utlåtande att ändringen är betydande jämfört med det nuvarande utgångsläget, där förmånssökanden själv lämnar in handlingarna till Folkpensionsanstalten. Justitiekanslern ansåg att propositionen särskilt borde bedöma förslagets konsekvenser för förmånssökandens proaktiva och retroaktiva rättsskydd och närmare ta ställning till hur sökandens rättigheter tryggas inom det övergripande systemet för grundläggande rättigheter.

Riksdagens justitieombudsmans kansli konstaterade i sitt utlåtande att en person i regel ska ha möjlighet att själv foga känsliga uppgifter om sig själv, såsom hälsouppgifter, till ansökan eller alternativt ge samtycke till att uppgifterna lämnas ut. Kansliet ansåg att konsekvensbedömningen i propositionen var bristfällig med tanke på konsekvenserna för förmånssökande.

Justitieministeriet påpekade i sitt utlåtande att enligt specialmotiveringen i utkastet till propositionen ska de intyg och utlåtanden som begärs med stöd av bestämmelsen vara nödvändiga för att avgöra förmånsärendet men att nödvändigheten inte framgår av den

föreslagna bestämmelsen. Dessutom fäste justitieministeriet uppmärksamhet vid att motiveringen till lagstiftningsordning inte bedömde den föreslagna bestämmelsens förhållande till grundlagsutskottets utlåtandepraxis gällande utlämnande av sekretessbelagda uppgifter eller till kraven i dataskyddsregleringen. Justitieministeriet ansåg att den föreslagna bestämmelsen och motiveringen till den borde kompletteras i dessa avseenden vid den fortsatta beredningen.

Justitiekanslern påpekade att det av propositionen inte framgår om bestämmelsen om avgiftsfriheten avseende arvoden för utlåtanden i 19 kap. 12 § i sjukförsäkringslagen även ska tillämpas på föreslagna 1 § 6 mom. i samma kapitel.

Med anledning av utlåtandena konstateras det följande. Propositionens konsekvenser, den föreslagna bestämmelsen, specialmotiveringen och avsnittet om lagstiftningsordning har kompletterats utifrån remissvaren.

6.7 Remissvar relaterade till alternativa handlingsvägar

I avsnitt 5.1 beskrivs fyra alternativa handlingsvägar för bank- och kontouppgifter. Av dessa fyra alternativ valdes vid den grundläggande beredningen 2, där åtkomst till känsliga uppgifter förutsätter att sökanden inte har förbjudit detta.

I sitt utlåtande biföll Folkpensionsanstalten alternativ 1, som inte involverar någon förbuds rätt. Folkpensionsanstalten ansåg att det hade varit en tillräcklig åtgärd att informera sökanden vid ansökan om förmånen. Enligt Folkpensionsanstalten är risken med förbuds rätten att den uttryckligen skulle utövas av de kunder vars ansökan om förmåner involverar bedrägligt agerande. Folkpensionsanstalten ansåg att det är motiverat att framöver följa upp utövanheten av förbuds rätten så att målen för ändringen uppnås på ett tillräckligt och ändamålsenligt sätt.

Några remissinstanser ansåg att Folkpensionsanstalten borde begära samtycke i stället för införande av förbuds rätt. Även justitieministeriet ansåg i sitt utlåtande att förbuds rätt har en mer begränsad omfattning än samtycke.

Med anledning av utlåtandena konstateras det följande. Med anledning av utlåtandena har propositionens konsekvenser, specialmotivering och avsnitten om lagstiftningsordning preciserats så att det av propositionen bättre framgår förbudets innebörd och dess konsekvenser för kundens ställning. Till övriga delar gav remissvaren inte skäl att ändra eller komplettera regeringens proposition.

6.8 Remissvar relaterade till konsekvensbedömningen

Vissa remissinstanser påpekade att ändringarnas inverkan på minskningen av missbruk och felaktiga utbetalningar inte kan förutses tillförlitligt och att uppskattningarna därför är osäkra. Några remissinstanser påpekade att uppskattningarna av konsekvenserna för förmånsutgifterna var ofullständiga och att konsekvenserna av minskningen av underutnyttjandet av utkomststödet för förmånsutgifterna inte överhuvudtaget har bedömts i propositionen. En del remissinstanser ansåg att förslagen kan påverka nivån på förmåner, såsom bostadsbidrag. Polisstyrelsen påpekade att konsekvensbedömningen inte beaktar de möjliga konsekvenserna för polisens verksamhet, främst när det gäller polisens förundersökningar då fallen av missbruk eventuellt ökar.

Välfärdsområdesbolaget Hyvil Ab och välfärdsområdena ansåg i sina utlåtanden att de föreslagna ändringarna inte medför några direkta konsekvenser för välfärdsområdena eller Helsingfors social- och hälsovårdssektor. Mindre indirekta konsekvenser kan dock förekomma.

Finanssiala ry ansåg i sitt utlåtande att den föreslagna regleringen av bank- och kontouppgifter sannolikt orsakar en hel del manuellt extra arbete för både Folkpensionsanstalten och bankerna.

Vissa remissinstanser ansåg att konsekvensbedömningen var bristfällig, särskilt när det gäller konsekvenserna relaterade till missbruk, vilket gjorde det svårare att bedöma förslagets proportionalitet. Det förblir därför oklart huruvida omfattningen och inriktningen av de föreslagna åtgärderna står i proportion till fenomenets omfattning. I vissa utlåtanden ansågs propositionen öka övervakningen av och misstroendet mot kunder. Enligt några utlåtanden leder ett färre antal bilagor till ansökningar till att kundens eget agerande i sitt eget ärende minskar.

Justitieministeriet fäste uppmärksamhet vid att riksdagen nyligen genom regeringens proposition (RP 116/2025 rd) godkänt ändringen av lagen om utkomststöd, 64 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården och 10 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Genom dessa bestämmelser har till exempel Folkpensionsanstaltens rätt till information från penninginstitut för att avgöra ansökningar om utkomststöd nyligen ändrats, och nu föreslås nya ändringar. Stegvisa ändringar gör det svårare att bedöma de övergripande konsekvenserna.

Med anledning av utlåtandena konstateras det följande. Med anledning av utlåtandena har konsekvensbedömningen preciserats. Till övriga delar gav remissvaren inte skäl att ändra eller komplettera regeringens proposition. Som helhet bedömt ökar de föreslagna lagförslagen inte återkraven av förmåner eller misstankar om missbruk, eftersom de föreslagna åtgärderna väntas förebygga och minska missbruk och felaktiga utbetalningar. Förslagen påverkar inte heller på nivån på de lagstadgade förmåner som betalas ut.

6.9 De övriga remissvaren

Flera remissinstanser påpekade att det observerade missbruket är småskaligt och att återkrav av förmåner oftast beror på andra orsaker än missbruk från sökandens sida. Enligt dessa utlåtanden är de föreslagna åtgärderna inte proportionella i förhållande till det småskaliga missbruket.

Några remissinstanser ansåg att propositionen ökar myndighetskontrollen avsevärt.

Justitiekanslern ansåg i sitt utlåtande att utredning av misstänkt missbruk eller förebyggande av brott inte är en uppgift för Folkpensionsanstalten enligt lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001). Justitiekanslern ansåg att det av propositionen mer exakt borde framgå vilken lagstiftningsgrund Folkpensionsanstaltens roll som utredare av missbruk anses vila på. Dessutom konstaterade justitiekanslern att lagstiftning som möjliggör informationsutbyte också har en stor inverkan på utvecklingen av automatiserade system som möjliggör ett mer omfattande automatiserat beslutsfattande. Propositionen bör granskas mer mångsidigt med tanke på tillgodoseendet av rättigheterna för Folkpensionsanstaltens kunder även ur detta perspektiv, särskilt om det förväntas att förfrågningar till penninginstitut kommer att bli ett rutinmässigt steg i alla förmånsansökningar där det enligt lag är möjligt.

Justitiekanslern och riksdagens justitieombudsman ansåg i sitt utlåtande att det i slutet av motiveringen till lagstiftningsordning i regeringens proposition närmare bör motiveras varför grundlagsutskottets utlåtande är nödvändigt genom att ange de tolkningsfrågor om 10 § i grundlagen som grundlagsutskottet bör ta ställning till.

Ålands landskapsstyrelse påpekade i sitt utlåtande att det svenskspråkiga materialet som lämnats in för utlåtanden endast innehöll en sammanfattning av propositionens huvudsakliga innehåll och den föreslagna lagtexten, varför landskapsstyrelsen inte fick möjlighet att avge ett

fullständigt utlåtande. I det svenskspråkiga utkastet till regeringens proposition saknades beskrivningen av nuläget, målsättningarna, konsekvensbedömningen av förslagen, de alternativa verksamhetssätten, vilket gjorde det omöjligt för landskapsstyrelsen att få en övergripande uppfattning om propositionen. Landskapsstyrelsen ansåg att riket till denna del inte fullgjorde sina skyldigheter enligt 38 § i självstyrelselagen för Åland. Propositionen gäller områden som hör till både Ålands och rikets lagstiftningsbehörighet.

Med anledning av utlåtandena konstateras det följande. Folkpensionsanstaltens befogenheter och uppgifter gällande missbruk och felaktiga utbetalningar beskrivs i avsnitt 2.1 och 2.2 om nuläget. Utifrån remissvaren har beskrivningen också lagts till i avsnitt 10.8 som gäller lagstiftningsordning. Avsnittet om lagstiftningsordning i propositionen har även kompletterats på andra sätt utifrån remissvaren. När det gäller automatiserade beslut konstateras att förslagen i propositionen inte har någon inverkan på användningsområdet för automatiserade beslut enligt 8 b kap. i förvaltningslagen. Enligt 53 e § i förvaltningslagen kan en myndighet endast avgöra ett ärende automatiserat, när det i ärendet inte ingår omständigheter som förutsätter prövning från fall till fall eller när de i ärendet ingående omständigheter som förutsätter prövning från fall till fall har bedömts av en tjänsteman eller någon annan som handlägger ärendet. De lagändringar som rör informationsutbyte utökar inte användningsområdet för automatiserade beslut som är tillåtna enligt lag. I stället underlättar informationsbasen utnyttjandet av partiell automatisering. Partiell automatisering innebär användning av automatiserad databehandling på ett sådant sätt att avgöranden granskas och godkänns av en fysisk person. Folkpensionsanstalten har använt partiell automatisering sedan 1960-talet. Propositionens konsekvenser för Folkpensionsanstaltens verkställighet och kundernas tjänster beskrivs i avsnitt 4. Förslagen ändrar inte det att förutsättningen för förmåner är att kunden lämnar in en ansökan. När det gäller förslagen relaterade till penninginstitut konstateras att syftet med dem inte är att ändra nuvarande praxis för informationsinsamling, dvs. att utvidga de situationer där uppgifter begärs eller granskningsperioder för vilka uppgifter begärs. Enligt beskrivningen av nuläget verkar dessa rutiner vara väl etablerade på det stora hela.

Till övriga delar gav remissvaren inte skäl att ändra eller komplettera regeringens proposition.

6.10 Fortsatt beredning

Vid den fortsatta beredningen efter remissförfarandet ändrades och kompletterades utkastet till propositionen på flera punkter bland annat när det gäller den allmänna motiveringen, konsekvensbedömningen, specialmotiveringen och de föreslagna paragraferna. Närmare information om hur remissvaren har föranlett ändringar eller kompletteringar av propositionen finns i avsnitt 6.2–6.9.

6.11 Justitiekanslerns förhandsgranskningspromemoria

Justitiekanslern har förhandsgranskat regeringens proposition.

Utifrån förhandsgranskningspromemorian har avsnittet om propositionens förhållande till grundlagen kompletterats avsevärt efter remissförfarandet. I avsnitt 10.4.1 bedöms huruvida EU-domstolens avgöranden C-817/19 och C-175/20 är tillämpliga på de föreslagna bestämmelserna. Enligt förhandsgranskningspromemorian borde propositionen mer grundligt lyfta fram de slutsatser på vilka dessa avgöranden baserar sig. Med beaktande av grundlagsutskottets uppgifter enligt grundlagen borde frågeställningen till grundlagsutskottet dessutom formuleras så att den specificerar tolkningsfrågorna i grundlagen så att de i högre grad motsvarar grundlagsutskottets uppgifter. Bedömningen av propositionens förhållande till grundlagen borde tydligare specificera de bestämmelser i förslaget som enligt grundlagen eller

rättspraxis förefaller lämna rum för tolkning eller ha principiell betydelse. I förhandsgranskningspromemorian fästes dessutom uppmärksamhet vid hänvisningarna till paragraferna i 3 § 11 punkten i lagförslag 4.

Till följd av promemorian kompletterades avsnittet om lagstiftningsordning. Dessutom rättades hänvisningarna till paragraferna i 3 § 11 punkten i lagförslag 4.

7 Specialmotivering

7.1 Lag om utkomststöd

17 §. Sökandens skyldighet att lämna uppgifter och anmälningsskyldighet. Paragrafens 1 mom. föreskriver att den som ansöker om utkomststöd, de som är medlemmar av sökandens familj samt även den som är skyldig att försörja sökanden samt deras vårdnadshavare och intressebevakare är skyldiga att lämna uppgifter. Av utkomststödet natur som den förmån som beviljas i sista hand följer att den som beviljar stödet måste få alla uppgifter och utredningar om stödmottagarens förhållanden, inkomster och tillgångar vilka är nödvändiga för behandlingen av utkomststödet. Då utkomststöd kan betalas under en relativt lång tid och då det av administrativa orsaker kan vara ändamålsenligt att bevilja utkomststöd för en längre tidsperiod än en månad, är det också nödvändigt att mottagaren av utkomststödet är skyldig att uppges ändringar i förhållandena som påverkar utkomststödet. Om denna skyldighet föreskrivs i den gällande paragrafens 2 mom.

Det föreslås att paragrafens 3 mom. ska ändras så att det tydligare ålägger den person som avses i 1 mom. att lämna in nödvändiga utredningar.

Enligt föreslagna 3 mom. ska en person som avses i 1 mom. ovan även att vid behov lämna in utredning av separat hushåll och vistelseort. Enligt motiveringen⁴⁰ till gällande 3 mom. gäller utredningsskyldigheten situationer där personer av olika kön antas vara sambor. På grund av att den heteronormativa presumtionen för samboskap är problematisk konstateras att föreslagna 3 mom. i denna proposition gäller alla situationer där personer antas vara sambor oavsett personernas kön. Av en i 1 mom. avsedd person ska vid behov begäras en utredning om att det är fråga om ett samboförhållande. Detta påverkar beräkningen av utkomststöd och stödbeloppet.

För att avgöra en ansökan om utkomststöd ska den som betalar ut stödet utreda vilka personer som bor i hushållet och om de tillhör samma familj. Utkomststöd beviljas hela familjen, och beloppet av utkomststödet påverkas av alla familjemedlemmars inkomster, tillgångar och utgifter. För varje familjemedlem beaktas en egen grunddel av utkomststödet. Enligt 3 § i lagen om utkomststöd avses med familj i gemensamt hushåll boende föräldrar, en förälders minderåriga barn, äkta makar samt två personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden. Då utkomststöd beviljas betraktas alla familjemedlemmar som mottagare av utkomststödet räknat från den dag stödet utbetalas. I olika situationer ska utbetalaren av stödet bedöma om det faktiskt är fråga om ett gemensamt hushåll eller en familj enligt lagen om utkomststöd. Vid behov ska ytterligare utredning av gemensamt hushåll eller samboförhållande begäras av kunden. Vid bedömningen bör bland annat följande faktorer beaktas: bostadens storlek, hur länge personerna bott tillsammans, ömsesidiga kontoöverföringar, andra personer som bor i bostaden, gemensam boendehistoria, gemensamma barn, barn födda under

---

⁴⁰ Regeringens proposition RP 217/1997 rd, s. 25.

separationstiden eller makens poste restante-adress, hyresavtal och betalning av hyra samt andra boendeförhållanden.

Enligt 27 § i lagen om utkomststöd beviljas utkomststöd endast en sökande eller familj som vistas stadigvarande i Finland. Vistelsens faktiska karaktär ska utredas individuellt för varje sökande. Vid utredningen av vistelsens faktiska karaktär ska utbetalaren av stödet kräva och få uppgifter om till exempel sökandens och dennes familjs förhållanden, boende, familj och arbete.

Enligt 14 a § 3 mom. i lagen om utkomststöd fattas beslutet utan dröjsmål på basis av de tillgängliga uppgifterna, dock senast den sjunde vardagen efter det att tidsfristen gått ut, om kunden inte inom utsatt tid har kompletterat sin ansökan eller uppgett en godtagbar orsak till att kompletteringen försenats.

18 a §. *Rätt för utbetalare av grundläggande utkomststöd att få information samt utbetalarens skyldighet att lämna ut uppgifter.* Paragrafen föreskriver om Folkpensionsanstaltens rätt till information och skyldighet att lämna ut uppgifter. Paragrafens rubrik och 1–4 mom. ändras så att paragrafen i stället för till Folkpensionsanstalten hänvisar till utbetalaren av grundläggande utkomststöd. Syftet med dessa ändringar är att även Ålands socialvårdsmyndigheter kan få de nödvändiga uppgifter som behövs för handläggning av utkomststöd. Dessutom ändras paragrafens struktur så att paragrafen i stället för de nuvarande fyra momenten har sju moment. I föreslagna 5–7 mom. föreskrivs om Folkpensionsanstaltens rätt att från penninginstitut få uppgifter som är nödvändiga för att avgöra ett aktuellt ärende. De föreslagna ändringarna skapar ett trestegssystem för åtkomst till uppgifter. Föreslagna 7 mom. innehåller bestämmelser om Folkpensionsanstaltens informationsskyldighet.

Enligt föreslagna 1 mom. har utbetalaren av grundläggande utkomststöd trots sekretessbestämmelserna rätt att av välfärdsområdets socialvårdsmyndighet på begäran avgiftsfritt få uppgifter och utredningar som finns hos socialvårdsmyndigheten och som är nödvändiga för behandlingen och avgörandet av ett utkomststödsärende som handläggs. Utbetalaren av grundläggande utkomststöd har dessutom rätt att av en socialvårdsmyndighet och av skattemyndigheterna få sekretessbelagda personuppgifter som finns i deras personregister oberoende av klientens samtycke, om det är nödvändigt för behandlingen av ett utkomststödsärende som avses i denna lag. Utbetalaren av grundläggande utkomststöd ska på förhand informera klienten om denna möjlighet. Innehållsmässigt motsvarar paragrafen gällande 1 mom., men i stället för Folkpensionsanstalten hänvisar paragrafen till utbetalaren av grundläggande utkomststöd. Syftet med dessa ändringar är att även Ålands socialvårdsmyndigheter kan få de nödvändiga uppgifter som behövs för handläggning av utkomststöd. Utkomststöd hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Enligt föreslagna 2 mom. har utbetalaren av grundläggande utkomststöd trots sekretessbestämmelserna rätt att på begäran avgiftsfritt av statliga och kommunala myndigheter samt andra offentligrättsliga samfund, Pensionsskyddscentralen, pensionsstiftelser och andra pensionsanstalter, försäkringsanstalter och utbildningsanordnare få sådana uppgifter om den som ansökt om eller får utkomststöd som är nödvändiga för behandlingen och avgörandet av ett utkomststödsärende som handläggs. Innehållsmässigt motsvarar paragrafen gällande 2 mom., men i stället för Folkpensionsanstalten hänvisar paragrafen till utbetalaren av grundläggande utkomststöd. Syftet med dessa ändringar är att även Ålands socialvårdsmyndigheter kan få de nödvändiga uppgifter som behövs för handläggning av utkomststöd. Utkomststöd hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

I föreslagna 3 mom. föreskrivs att vad som i 63 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023), nedan kunduppgiftslagen, föreskrivs om utlämnande av

sekretessbelagda uppgifter oberoende av klientens samtycke gäller också de nödvändiga uppgifter som utbetalaren av grundläggande utkomststöd får i samband med skötseln av sina utkomststödsuppgifter. Innehållsmässigt motsvarar paragrafen gällande 3 mom., men i stället för Folkpensionsanstalten hänvisar paragrafen till utbetalaren av grundläggande socialstöd. Syftet med dessa ändringar är att även Ålands socialvårdsmyndigheter kan få de nödvändiga uppgifter som behövs för handläggning av utkomststöd. Utkomststöd hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Enligt föreslagna 4 mom. har utbetalaren av grundläggande utkomststöd trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar för åtkomst till uppgifter rätt att på begäran avgiftsfritt av penninginstitut få sådana konto-, saldo- och värdepappersuppgifter som är nödvändiga för behandlingen och avgörandet av ett utkomststödsärende som handläggs. Rätten till information gäller utöver sökanden även andra familjemedlemmar.

Med kontouppgifter avses IBAN-nummer eller annat identifikationssignum, datum för öppnande och avslutande av kontot samt kontoinnehavare och dispositionsrättshavare. Med saldouppgifter avses det belopp som finns på ett bank- och betalkonto vid den tidpunkt då en förfrågan besvaras, och från vilket avdragits en eventuell täckningsreservering. Med värdepappersuppgifter avses uppgifter som antecknas på värdeandelskonton enligt 2 § i lagen om värdeandelskonton (827/1991) och 2 § i lagen om värdepapperskonton (750/2012). Dessa uppgifter är inte författningsrättsligt känsliga.

Enligt föreslagna 5 mom. har utbetalaren av grundläggande utkomststöd trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar för åtkomst till uppgifter rätt att på begäran avgiftsfritt av penninginstitut få sådana uppgifter om sökandens samt övriga familjemedlemmars kontotransaktionsuppgifter som är nödvändiga för behandlingen och avgörandet av ett utkomststödsärende som handläggs, såvida sökanden inte förbjudit begäran om uppgifter. Enligt föreslagna 5 mom. gäller Folkpensionsanstaltens rätt att göra en förfrågan endast nödvändiga kontotransaktionsuppgifter. Detaljerade kontotransaktionsuppgifter jämföras med känsliga uppgifter som hör till kärnområdet för skyddet för privatliv. Detaljerade kontotransaktionsuppgifter kan inte lämnas ut till myndigheter utan tillräcklig förhandskontroll. Enligt förslaget utgörs förhandskontrollen av nödvändighetskriteriet och sökandens rätt att förbjuda Folkpensionsanstalten åtkomst till känsliga uppgifter. I praktiken är det alltså sökanden som väljer sättet att lämna in uppgifterna om kontotransaktioner för varje ansökan och eventuella situationer som gäller rättelse av beslut och återkrav. Valet gäller då de uppgifter som behövs för att avgöra ansökan eller beslutet. Sökanden kan, om han eller hon vill, själv lämna in nödvändiga utredningar av kontotransaktioner i enlighet med Folkpensionsanstaltens begäran. Om sökanden inte då lämnar in de begärda uppgifterna kommer ansökan om utkomststöd att avslås.

Enligt föreslagna 6 mom. har utbetalaren av grundläggande utkomststöd rätt att på begäran få de uppgifter som avses i 4–5 mom. samt uppgifter om sökandens och andra familjemedlemmars tillgångar, om tillräckliga uppgifter och utredningar inte kan erhållas på annat sätt och om det finns grundad anledning att misstänka att de uppgifter som sökanden lämnat inte är tillräckliga eller tillförlitliga. Förutsättningarna för förfrågan till penninginstitut som sista alternativ motsvarar då bestämmelserna om förfrågan till penninginstitut i den gällande förmånslagstiftningen, som beskrivs i avsnitt 2.3.4 i propositionen. I praktiken förutsätter tillämpningen av det sista alternativet att sökanden har lämnat uppgifter till Folkpensionsanstalten, och Folkpensionsanstalten misstänker att uppgifterna är otillräckliga eller otillförlitliga. Förfrågan som sista alternativ påverkar således inte rätten att vägra att lämna ut kontotransaktionsuppgifter enligt 5 mom. Liksom i dag leder underlåtenhet att lämna

uppgifter till att stödet avslås, varefter sökanden kan hänskjuta frågan om uppgifternas nödvändighet till domstol för avgörande.

Utkomststöd är ett ekonomiskt stöd som beviljas i sista hand endast om en person saknar tillräckliga andra inkomster eller tillgångar. Utkomststödet fastställs utifrån skillnaden mellan disponibel inkomst och tillgångar samt utgifter som ska beaktas. Bestämmelser om fastställande av utkomststöd finns i 6 § och om beräkning av skillnaden mellan inkomster och tillgångar i 13 § i lagen om utkomststöd. Enligt 11 och 12 § i lagen om utkomststöd beaktas ifrågavarande persons och familjemedlemmarnas disponibla inkomster och tillgångar vid beviljande av utkomststöd bortsett för vissa lagstadgade undantag. Med tillgångar avses till exempel medel på bankkonto och fondandelar. Enligt 3 § i lagen om utkomststöd är utkomststödet en familjespecifik förmån, och därför måste Folkpensionsanstalten utöver sökandens kontotransaktionsuppgifter även få alla andra familjemedlemmars kontotransaktionsuppgifter. Till den första ansökan om grundläggande utkomststöd ska alla familjemedlemmars kontotransaktionsuppgifter för de föregående två månaderna fogas. I regel kontotransaktionsuppgifter ska också fogas till fortsatta ansökningar, för den tid som ansökan gäller. Utöver inkomster och tillgångar kontrolleras även utgifter, såsom betalning av månadshyra, utifrån kontotransaktioner. Dessutom kontrolleras för betalningstransaktioner mellan makarna i situationer där samboförhållande har bestridits utifrån kontotransaktionsuppgifter. Utifrån kontotransaktionsuppgifter kontrolleras även eventuella utgifter relaterade till en försämrad ekonomisk ställning, dvs. stora kontoöverföringar. Dessutom kan kontotransaktionsuppgifter även innehålla uppgifter som sökanden inte har anmält men som ska beaktas vid handläggningen av grundläggande utkomststöd. Kontotransaktioner kan till exempel avslöja vistelseort, utlandsvistelse eller hemlighållet samboskap.

Följande uppgifter behövs för att handlägga ansökan om utkomststöd:

- kontoinnehavare,
- kontonummer,
- kontotransaktionernas tidsperiod,
- oavbruten kontotransaktionsförteckning, och
- saldo.

Information om kontoinnehavaren krävs för att verifiera att kontot tillhör sökanden eller en familjemedlem. Kontonummer krävs för att identifiera kontot. Kontotransaktionernas tidsperiod är nödvändig för att beakta inkomsterna. Inkomster som framgår av kontotransaktioner beaktas i regel enligt inkomstens betalningsdag. Transaktionsförteckningen ska vara oavbruten och komplett. Utöver kontotransaktioner behövs alltid saldouppgifter från månadens sista dag, eftersom saldot på den sista dagen i månaden beaktas som tillgångar.

Enligt föreslagna 7 mom. ska sökanden och andra berörda parter informeras om detta innan en begäran som avses i 4–6 mom. görs. Sökanden ska också informeras om rätten att vägra begäran om uppgifter enligt 5 mom. samt om de olika alternativen för inlämnande av uppgifter och deras konsekvenser. Sökanden informeras i samband med ansökan. I övrigt finns information på webbplatsen.

För första ansökan om grundläggande utkomststöd begärs de uppgifter som avses i 4–6 mom. för de två föregående månaderna. För fortsatt ansökan begärs uppgifterna för den period som ansökan gäller. Det tidigare beslutet som gavs till kunden innehåller information om följande granskningsperiod för kontotransaktioner. Slutdatumet för granskningsperioden påverkas dock av när följande ansökan lämnas in. Uppgifter kan också begäras i situationer där ett beslut eller en betald period måste rättas enligt lag på grund av ett fel. Vid rättelse av ett beslut begärs uppgifter retroaktivt för den period som felet gäller. Förfarandena för begäran om uppgifter och tidsramen för begäranden motsvarar nuläget. Förfarandena och situationerna för begäran om uppgifter är etablerade.

18 e §. *Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter mellan Folkpensionsanstalten samt hyresvärdar och fakturerare av grundutgifter.* I paragrafen föreskrivs om Folkpensionsanstaltens rätt att få uppgifter relaterade till hyresrelationen och boendet som är nödvändiga för handläggningen av ett ärende om grundläggande utkomststöd. Eftersom den föreslagna ändringen av paragrafen även föreskriver om utlämnande av uppgifter mellan Folkpensionsanstalten och fakturerare av grundutgifter som beaktats i utkomststödet, föreslås också att paragrafens rubrik ska ändras. Dessutom ändras paragrafens struktur så att två punkter fogas till 1 mom.

Enligt föreslagna 1 mom. har Folkpensionsanstalten trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar för åtkomst till uppgifter rätt att avgiftsfritt av penninginstitut få följande uppgifter som är nödvändiga för handläggningen och avgörandet av ansökan om utkomststöd:

1) uppgifter om hyresförhållanden och boende av hyresvärdar, bostadsaktiebolag och fastighetsaktiebolag, och

2) uppgifter om fakturor som beaktas som övriga grundutgifter enligt 7a och 7b § av fakturerare.

Begäran om uppgifter enligt föreslagna 1 mom. 2 punkten direkt av fakturautställare är nödvändigt i situationer där Folkpensionsanstalten utreder misstänkt missbruk och har upptäckt att en faktura som lämnats in till Folkpensionsanstalten eventuellt är förfalskad. För närvarande kan uppgifter om utgifter endast erhållas från de instanser som nämns i 64 § i kunduppgiftslagen och i enlighet med 18 e § i lagen om utkomststöd från hyresvärden, bostadsaktiebolaget eller fastighetsaktiebolaget. Till exempel kan Folkpensionsanstalten inte kontrollera om en elräkning är äkta med elbolaget utan kundens samtycke.

Enligt paragrafens 2 mom. ska Folkpensionsanstalten informera klienten om utlämnandet av uppgifterna.

Bestämmelser om grundutgifter som ska beaktas vid beviljande av utkomststöd finns i 7 a och b § i lagen om utkomststöd. Betalningar som beaktas som grundutgifter lämnas in till Folkpensionsanstalten antingen i form av faktura eller hyresavtal i samband med ansökan om förmånen.

7.2 Lag om allmänt bostadsbidrag

42 §. *Uppgifter för avgörande av bostadsbidrag.* Paragrafen föreskriver om Folkpensionsanstaltens rätt att få uppgifter för avgörande av bostadsbidrag. Paragrafens struktur ändras så att paragrafen i stället för de nuvarande två momenten har fem moment. Från 2 mom. stryks omnämmandet av besvärinstansens rätt att få uppgifter av penninginstitut. Besvärinstansens rätt att få information baserar sig på lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019, förvaltningsprocesslagen). Enligt 50 § i förvaltningsprocesslagen har

förvaltningsdomstolen oberoende av sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt på begäran få alla sådana uppgifter och handlingar av en myndighet som är nödvändiga för att ett ärende ska kunna avgöras. Besvärsinstansen får således alla nödvändiga handlingar från Folkpensionsanstalten. Vid behov kan besvärsinstansen ålägga en myndighet att lägga fram nödvändiga utredningar. Dessutom ändras innehållet i 2 mom. så att paragrafen, i stället för förfrågningar till penninginstitut som sista alternativ innehåller bestämmelser om begäran om konto-, saldo- och värdepappersuppgifter. I föreslagna 3 mom. föreskrivs i sin tur om begäran om kontotransaktionsuppgifter. Till föreslagna 4 mom. fogas en bestämmelse om förfrågningar till penninginstitut som sista alternativ i enlighet med gällande 2 mom. De föreslagna ändringarna skapar ett trestegssystem för åtkomst till uppgifter. Föreslagna 5 mom. innehåller bestämmelser om Folkpensionsanstaltens informationsskyldighet.

Enligt föreslagna 2 mom. har Folkpensionsanstalten trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar för åtkomst till uppgifter rätt att på begäran avgiftsfritt av penninginstitut få sådana konto-, saldo- och värdepappersuppgifter som är nödvändiga för behandlingen och avgörandet av ett bostadsbidragsärende. Rätten till information gäller utöver sökanden även andra personer som hör till hushållet.

Med kontouppgifter avses IBAN-nummer eller annat identifikationssignum, datum för öppnande och avslutande av kontot samt kontoinnehavare och dispositionsrättshavare. Med saldouppgifter avses det belopp som finns på ett bank- och betalkonto vid den tidpunkt då en förfrågan besvaras, och från vilket avdragits en eventuell täckningsreservering. Med värdepappersuppgifter avses uppgifter som antecknas på värdeandelskonton enligt 2 § i lagen om värdeandelskonton (827/1991) och 2 § i lagen om värdepapperskonton (750/2012). Dessa uppgifter är inte författningsrättsligt känsliga.

Enligt föreslagna 3 mom. har Folkpensionsanstalten trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar för åtkomst till uppgifter rätt att på begäran avgiftsfritt av penninginstitut få sådana uppgifter om sökandens samt övriga hushållsmedlemmars kontotransaktionsuppgifter som är nödvändiga för behandlingen och avgörandet av ett bostadsbidragsärende, såvida sökanden inte förbjudit begäran om uppgifter.

Enligt föreslagna 3 mom. gäller Folkpensionsanstaltens rätt att göra en förfrågan nödvändiga kontotransaktionsuppgifter. Detaljerade kontotransaktionsuppgifter jämföras med känsliga uppgifter som hör till kärnområdet för skyddet för privatliv. Detaljerade kontotransaktionsuppgifter kan inte lämnas ut till myndigheter utan tillräcklig förhandskontroll. Enligt förslaget utgörs förhandskontrollen av nödvändighetskriteriet och sökandens rätt att förbjuda Folkpensionsanstalten åtkomst till känsliga uppgifter. I praktiken är det alltså sökanden som väljer sättet att lämna in uppgifterna om kontotransaktioner för varje ansökan och eventuella situationer som gäller rättelse av beslut och återkrav. Valet gäller då de uppgifter som behövs för att avgöra ansökan eller beslutet. Sökanden kan själv lämna in nödvändiga utredningar av kontotransaktioner i enlighet med Folkpensionsanstaltens begäran.

Nödvändiga uppgifter för handläggningen av allmänt bostadsbidrag är kontoinnehavare och kontosaldo. Eftersom allmänt bostadsbidrag enligt 4 § i lagen om allmänt bostadsbidrag är en förmån som beviljas hushållet, ska utöver sökanden även medlemmarna i hushållet lämna in dessa uppgifter för handläggning av allmänt bostadsbidrag. Uppgifterna är nödvändiga för att tillförlitligt utreda förmögenhet och inkomster som beaktas vid fastställandet av förmånen. Bestämmelser om inkomster och förmögenhet som ska beaktas vid avgörandet av förmånsärendet finns i 12 och 13 § i lagen om allmänt bostadsbidrag.

Tillförlitliga uppgifter om betalning av boendeutgifter är också nödvändiga vid handläggning av allmänt bostadsbidrag. Bestämmelser om beaktande av boendeutgifter finns i 7 och 9 § i lagen om allmänt bostadsbidrag.

Vid handläggning av allmänt bostadsbidrag är även tillförlitliga uppgifter om betalningstransaktioner mellan makar i en situation där förekomsten av gemensamt hushåll har bestridits nödvändiga. Bestämmelser om sambor finns i 5 § i lagen om allmänt bostadsbidrag.

Tillförlitliga uppgifter om en persons utlandsvistelse är också nödvändiga vid handläggning av allmänt bostadsbidrag. Bestämmelser om kravet på boende i Finland finns i 2 § i lagen om allmänt bostadsbidrag. En person betraktas som bosatt i Finland om han eller hon i enlighet med lagen om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall (16/2019) är bosatt i Finland.

Vid handläggning av allmänt bostadsbidrag kan det också behövas tillförlitliga uppgifter om en persons vistelse i Finland på en annan ort än där personen uppger sig vara i en situation där gemensamt hushåll har bestridits.

Enligt föreslagna 4 mom. har Folkpensionsanstalten rätt att på begäran få de uppgifter som avses i 2 och 3 mom. av penninginstitut, om tillräckliga uppgifter och utredningar inte kan erhållas på annat sätt och om det finns grundad anledning att misstänka att de uppgifter som sökanden lämnat inte är tillräckliga eller tillförlitliga. Förutsättningarna för förfrågan till penninginstitut som sista alternativ motsvarar då bestämmelserna om förfrågan till penninginstitut i den gällande förmånslagstiftningen, som beskrivs i avsnitt 2.3.4 i propositionen. I praktiken förutsätter tillämpningen av det sista alternativet att sökanden har lämnat uppgifter till Folkpensionsanstalten, och Folkpensionsanstalten misstänker att uppgifterna är otillräckliga eller otillförlitliga. Förfrågan som sista alternativ påverkar således inte rätten att vägra att lämna ut kontotransaktionsuppgifter enligt 3 mom.

Enligt föreslagna 5 mom. ska sökanden och andra berörda parter informeras om detta innan en begäran som avses i 2–4 mom. görs. Sökanden ska också informeras om rätten att vägra begäran om uppgifter enligt 3 mom. samt om de olika alternativen för inlämnande av uppgifter och deras konsekvenser. Sökanden informeras i samband med ansökan. I övrigt finns information på webbplatsen.

Uppgifter begärs när ansökan ska avgöras och vid justeringar av bidraget. Vid avgörande av första ansökan begärs de uppgifter som avses i 2–4 mom. för den tid från och med vilken bidraget söks. Om uppgifterna ännu inte är tillgängliga för den tid från och med vilken bidraget söks, begärs uppgifter per handläggningstidpunkten. Dessutom granskas de uppgifter som avses i 2–4 mom. minst en gång om året i samband med handläggningen av ansökningar om justering av allmänt bostadsbidrag. Uppgifter kan också begäras i situationer där ett beslut eller en betald period måste rättas eller justeras enligt lag på grund av ett fel. Vid rättelse av felaktiga beslut eller utbetalningar begärs uppgifter retroaktivt för den period som felet gäller. Folkpensionsanstalten kommer med anvisningar om förfarandena för begäran om uppgifter och tidsramen för begäranden.

7.3 Lag om bostadsbidrag för pensionstagare

43 §. *Uppgifter för avgörande av bostadsbidrag.* Paragrafen föreskriver om Folkpensionsanstaltens rätt att få uppgifter för avgörande av bostadsbidrag. Paragrafens struktur ändras så att paragrafen i stället för de nuvarande två momenten har fem moment. Från 2 mom. stryks omnämmandet av besvärinstansens rätt att få uppgifter av penninginstitut.

Besvärinstansens rätt att få information baserar sig på lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019, förvaltningsprocesslagen). Enligt 50 § i förvaltningsprocesslagen har förvaltningsdomstolen oberoende av sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt på begäran få alla sådana uppgifter och handlingar av en myndighet som är nödvändiga för att ett ärende ska kunna avgöras. Besvärinstansen får således alla nödvändiga handlingar från Folkpensionsanstalten. Vid behov kan besvärinstansen ålägga en myndighet att lägga fram nödvändiga utredningar. Dessutom ändras innehållet i 2 mom. så att paragrafen, i stället för förfrågningar till penninginstitut som sista alternativ innehåller bestämmelser om begäran om konto-, saldo- och värdepappersuppgifter. I föreslagna 3 mom. föreskrivs i sin tur om begäran om kontotransaktionsuppgifter. Till föreslagna 4 mom. fogas en bestämmelse om förfrågningar till penninginstitut som sista alternativ i enlighet med gällande 2 mom. De föreslagna ändringarna skapar ett trestegssystem för åtkomst till uppgifter. Föreslagna 5 mom. innehåller bestämmelser om Folkpensionsanstaltens informationsskyldighet.

Enligt föreslagna 2 mom. har Folkpensionsanstalten trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar för åtkomst till uppgifter rätt att på begäran avgiftsfritt av penninginstitut få sådana konto-, saldo- och värdepappersuppgifter som är nödvändiga för behandlingen och avgörandet av bostadsbidrag. Rätten till information gäller utöver sökanden även dennes make eller sambo.

Med kontouppgifter avses IBAN-nummer eller annat identifikationssignum, datum för öppnande och avslutande av kontot samt kontoinnehavare och dispositionsrättshavare. Med saldouppgifter avses det belopp som finns på ett bank- och betalkonto vid den tidpunkt då en förfrågan besvaras, och från vilket avdragits en eventuell täckningsreservering. Med värdepappersuppgifter avses uppgifter som antecknas på värdeandelskonton enligt 2 § i lagen om värdeandelskonton (827/1991) och 2 § i lagen om värdepapperskonton (750/2012). Dessa uppgifter är inte författningsrättsligt känsliga.

Enligt föreslagna 3 mom. har Folkpensionsanstalten trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar för åtkomst till uppgifter rätt att på begäran avgiftsfritt av penninginstitut få sådana uppgifter om sökandens samt dennes makes eller sambos kontotransaktionsuppgifter som är nödvändiga för behandlingen och avgörandet av bostadsbidrag, såvida sökanden inte förbjudit begäran om uppgifter.

Enligt föreslagna 3 mom. gäller Folkpensionsanstaltens rätt att göra en förfrågan nödvändiga kontotransaktionsuppgifter. Detaljerade kontotransaktionsuppgifter jämföras med känsliga uppgifter som hör till kärnområdet för skyddet för privatliv. Detaljerade kontotransaktionsuppgifter kan inte lämnas ut till myndigheter utan tillräcklig förhandskontroll. Enligt förslaget utgörs förhandskontrollen av nödvändighetskriteriet och sökandens rätt att förbjuda Folkpensionsanstalten åtkomst till känsliga uppgifter. I praktiken är det alltså sökanden som väljer sättet att lämna in uppgifterna om kontotransaktioner för varje ansökan och eventuella situationer som gäller rättelse av beslut och återkrav. Valet gäller då de uppgifter som behövs för att avgöra ansökan eller beslutet. Sökanden kan själv lämna in nödvändiga utredningar av kontotransaktioner i enlighet med Folkpensionsanstaltens begäran.

Nödvändiga uppgifter för handläggningen av bostadsbidrag för pensionstagare är kontoinnehavare och kontosaldo. Dessa uppgifter krävs vid handläggning av bostadsbidrag för pensionstagare utöver från förmånsökanden även från sökandens make. För makar eller sambor beräknas det gemensamma bostadsbidraget enligt bådars inkomster och boendeutgifterna för en bostad. Uppgifterna är nödvändiga för att tillförlitligt utreda förmögenhet och inkomster som beaktas vid fastställandet av förmånen. Bestämmelser om inkomster och tillgångar som ska

beaktas vid avgörandet av förmånsärendet finns i 12 och 13 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare.

Tillförlitliga uppgifter om betalning av boendeutgifter är också nödvändiga vid handläggning av bostadsbidrag för pensionstagare. Bestämmelser om beaktande av boendeutgifter finns i 5 och 9 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare.

Vid handläggning av bostadsbidrag för pensionstagare är även tillförlitliga uppgifter om betalningstransaktioner mellan makar i en situation där förekomsten av gemensamt hushåll har bestridits nödvändiga. Bestämmelser om sambor finns i 4 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare.

Tillförlitliga uppgifter om en persons utlandsvistelse är också nödvändiga vid handläggning av bostadsbidrag för pensionstagare. Bestämmelser om kravet på boende i Finland finns i 2 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare. En person betraktas som bosatt i Finland om han eller hon i enlighet med lagen om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall (16/2019) är bosatt i Finland.

Vid handläggning av bostadsbidrag för pensionstagare kan det också behövas tillförlitliga uppgifter om en persons vistelse i Finland på en annan ort än där personen uppger sig vara i en situation där gemensamt hushåll har bestridits.

Andra nödvändiga uppgifter vid handläggning av bostadsbidrag för pensionstagare är tillförlitliga utredningar om huruvida en person har försvagat sin ekonomiska ställning genom att till exempel donera egendom eller på något annat sätt. Bestämmelser om förvägrande eller sänkning av bostadsbidraget i dessa situationer finns i 18 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare. I praktiken måste Folkpensionsanstalten granska stora kontotransaktioner för att inhämta tillförlitlig utredning.

Enligt föreslagna 4 mom. har Folkpensionsanstalten rätt att på begäran få de uppgifter som avses i 2–3 mom. av penninginstitut, om tillräckliga uppgifter och utredningar inte kan erhållas på annat sätt och om det finns grundad anledning att misstänka att de uppgifter som sökanden lämnat inte är tillräckliga eller tillförlitliga. Förutsättningarna för förfrågan till penninginstitut som sista alternativ motsvarar då bestämmelserna om förfrågan till penninginstitut i den gällande förmånslagstiftningen, som beskrivs i avsnitt 2.3.4 i propositionen. I praktiken förutsätter tillämpningen av det sista alternativet att sökanden har lämnat uppgifter till Folkpensionsanstalten, och Folkpensionsanstalten misstänker att uppgifterna är otillräckliga och otillförlitliga. Förfrågan som sista alternativ påverkar således inte rätten att vägra att lämna ut kontotransaktionsuppgifter enligt 3 mom.

Enligt föreslagna 5 mom. ska sökanden och andra berörda parter informeras om detta innan en begäran som avses i 2–4 mom. görs. Sökanden ska också informeras om rätten att vägra begäran om uppgifter enligt 3 mom. samt om de olika alternativen för inlämnande av uppgifter och deras konsekvenser. Sökanden informeras i samband med ansökan. I övrigt finns information på webbplatsen.

Uppgifter begärs när ansökan ska avgöras och vid justeringar av bidraget. Vid avgörande av första ansökan begärs de uppgifter som avses i 2–4 mom. för den tid från och med vilken bidraget söks. Om uppgifterna ännu inte är tillgängliga för den tid från och med vilken bidraget söks, begärs uppgifter per handläggningstidpunkten. Efter det första beslutet om beviljande ska sökanden lämna de uppgifter som avses i 2–4 mom. i samband med justeringar av bidraget, om de totala tillgångar som ska beaktas har varit nära eller överskridit tillgångsgränsen. I övrigt

begärs uppgifter med några års intervall efter det första beslutet om beviljande. Tidsperioden för begäran beror då på det ärende enligt förmånslagstiftningen som utreds. Uppgifter kan också begäras i situationer där ett beslut eller en betald period måste rättas eller justeras enligt lag på grund av ett fel. Vid rättelse av felaktiga beslut eller utbetalningar begärs uppgifter retroaktivt för den period som felet gäller. Förfarandena för begäran om uppgifter och tidsramen för begäranden motsvarar nuläget. Förfarandena och situationerna för begäran om uppgifter är etablerade.

7.4 Lag om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton

3 §. *Myndigheter som använder det centraliserade automatiserade kontouppgiftssystemet.* I paragrafen föreskrivs om myndigheter som använder det centraliserade automatiserade kontouppgiftssystemet. I paragrafen föreskrivs om rätten att få åtkomst till sådana uppgifter i systemet som lämnas ut i enlighet med 4 § och som registrerats i enlighet med 6 § i lagen, om detta är nödvändigt för fullgörandet av de uppgifter som räknas upp i paragrafen. Myndigheternas rätt att få uppgifter via systemet baserar sig på rättigheterna att få information i den övriga lagstiftningen, och det handlar därmed inte om en bestämmelse om rätten att få information. Det anses motiverat att utfärda särskilda bestämmelser om utlämnande av uppgifter via ett tekniskt gränssnitt, eftersom uppgifter lämnas ut elektroniskt från en privat aktör till en myndighet, och 22 eller 24 § i informationshanteringslagen således inte är tillämplig.

Det föreslås att 3 § ska ändras så att det görs en teknisk ändring av paragrafen om Gränsbevakningsväsendets rätt till information (10 punkten) på grund av Folkpensionsanstaltens nya befogenhet.

Det föreslås dessutom att 3 § ska ändras så att det till den fogas en 11 punkt, enligt vilken Folkpensionsanstalten har rätt att via ett tekniskt gränssnitt få uppgifter om kontoinnehavare som avses i 4 och 6 § i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton från datasöksystemet för bank- och betalkonton. Folkpensionsanstaltens rätt att på begäran få kontoinnehavaruppgifter från datasöksystemet för bank- och betalkonton grundar sig på ändamål enligt 18 a § i lagen om utkomststöd, 42 § i lagen om allmänt bostadsbidrag och 43 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare.

Enligt 1 b § i lagen om ändring av lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton får uppgifter i systemet endast lämnas ut för de ändamål om vilka föreskrivs i lagen. Uppgifter får endast behandlas för de ändamål för vilka de lämnats ut. Således får Folkpensionsanstalten inte använda uppgifter som erhållits från systemet för att sköta andra uppgifter som tilldelats den.

Förslaget innebär inte en utökning av Folkpensionsanstaltens behandling av uppgifter. Folkpensionsanstalten begär uppgifter som omfattas av den föreslagna regleringen endast i dess nuvarande utsträckning och endast när behandlingen är nödvändig för att förmåner ska fastställas lagenligt och korrekt. Enligt den gällande lagstiftningen ska sökanden foga uppgifter till förmånsansökan. Med tanke på den administrativa bördan är det inte ändamålsenligt att begära att en förmånsökande lämnar uppgifter då uppgiften på ett tillförlitligt och informationssäkert sätt är tillgänglig via en förbindelse som myndigheten använder. Folkpensionsanstalten använder uppgifterna för att utreda och kontrollera förmånsbeslutets riktighet och laglighet i enskilda situationer där det är nödvändigt. Dessa situationer beskrivs uttömmande i motiveringen till förslaget om rätten till information. I detta fall är de uppgifter som behandlas desamma som förmånsökanden också själv skulle behöva lämna in.

Införandet av förfrågningar gällande bank- och betalkonton i Folkpensionsanstalten skulle förebygga bedrägeri- och förfalskningsbrott relaterade till missbruk av förmåner samt felaktiga utbetalningar av förmåner. Missbruk av förmåner och orsaker till felaktiga utbetalningar beskrivs i avsnitt 2.1 och 2.2 i propositionen.

Införandet av förfrågningar förbättrar dataskyddet i de förfrågningar som Folkpensionsanstalten gör till penninginstitut. Dataskyddsrisiker relaterade till det nuvarande förfarandet beskrivs i avsnitt 2.3.4 i propositionen.

Införandet av förfrågningar gör det också betydligt lättare för förmånsökande att sköta ärenden med Folkpensionsanstalten. Problem relaterade till inlämnande av utredningar av kontotransaktioner beskrivs i avsnitt 2.3.2 i propositionen.

Införandet av förfrågningar skulle också effektivisera Folkpensionsanstaltens verkställande av förmåner. De besparingar i verksamhetsutgifter som kan uppnås beskrivs i avsnitt 4.2.1 i propositionen.

3 kap. Centraliserat elektroniskt system för transaktions- - och saldouppgifter

17 a §. Utlämnande av saldouppgifter till behöriga myndigheter via ett tekniskt gränssnitt. Paragrafen innehåller bestämmelser om förmedling och utlämnande av saldouppgifter till de behöriga myndigheterna via ett tekniskt gränssnitt ur systemet för transaktions- och saldouppgifter. Myndigheternas rätt att få uppgifter via systemet baserar sig på rättigheterna att få information i den övriga lagstiftningen, och det handlar därmed inte om en bestämmelse om rätten att få information. Det anses motiverat att utfärda särskilda bestämmelser om utlämnande av uppgifter ur saldo- och kontotransaktionssystemet via ett tekniskt gränssnitt, eftersom uppgifter lämnas ut elektroniskt från en privat aktör till en myndighet, och 22 eller 24 § i informationshanteringslagen således inte är tillämplig.

Det föreslås att 17 a § ska ändras så att det görs en teknisk ändring av paragrafen om Försvarmaktens rätt till information (8 punkten) på grund av Folkpensionsanstaltens nya befogenhet.

Det föreslås dessutom att 17 a § ska ändras så att det till den fogas en 9 punkt, enligt vilken Folkpensionsanstalten har rätt att via ett tekniskt gränssnitt få saldouppgifter ur det centraliserade systemet för transaktions- och saldouppgifter. Folkpensionsanstaltens rätt att på begäran få saldouppgifter ur det centraliserade elektroniska systemet för transaktions- och saldouppgifter grundar sig på ändamål enligt 18 a § i lagen om utkomststöd, 42 § i lagen om allmänt bostadsbidrag och 43 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare.

Enligt 1 b § i lagen om ändring av lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton får uppgifter i systemet endast lämnas ut för de ändamål om vilka föreskrivs i lagen. Uppgifter får endast behandlas för de ändamål för vilka de lämnats ut. Således får Folkpensionsanstalten inte använda uppgifter som erhållits från systemet för att sköta andra uppgifter som tilldelats den.

Förslaget innebär inte en utökning av Folkpensionsanstaltens behandling av uppgifter. Folkpensionsanstalten begär uppgifter som omfattas av den föreslagna regleringen endast i dess nuvarande utsträckning och endast när behandlingen är nödvändig för att förmåner ska fastställas lagenligt och korrekt. Enligt den gällande lagstiftningen ska sökanden foga kontotransaktionsuppgifter till förmånsansökan. Med tanke på den administrativa bördan är det inte ändamålsenligt att begära att en förmånsökande lämnar uppgifter då uppgiften på ett

tillförlitligt och informationssäkert sätt är tillgänglig via en förbindelse som myndigheten använder. Folkpensionsanstalten använder uppgifterna för att utreda och kontrollera förmånsbeslutets riktighet och laglighet i enskilda situationer där det är nödvändigt. Dessa situationer beskrivs uttömmande i motiveringen till förslaget om rätten till information. I detta fall är de uppgifter som behandlas desamma som förmånssökanden också själv skulle behöva lämna in.

Införandet av förfrågningar gällande bank- och betalkonton i Folkpensionsanstalten skulle förebygga bedrägeri- och förfalskningsbrott relaterade till missbruk av förmåner samt felaktiga utbetalningar av förmåner. Missbruk av förmåner och orsaker till felaktiga utbetalningar beskrivs i avsnitt 2.1 och 2.2 i propositionen.

Införandet av förfrågningar förbättrar dataskyddet i de förfrågningar som Folkpensionsanstalten gör till penninginstitut. Dataskyddsrisker relaterade till det nuvarande förfarandet beskrivs i avsnitt 2.3.4 i propositionen.

Införandet av förfrågningar gör det också betydligt lättare för förmånssökande att sköta ärenden med Folkpensionsanstalten. Problem relaterade till inlämnande av utredningar av kontotransaktioner beskrivs i avsnitt 2.3.2 i propositionen.

Införandet av förfrågningar skulle också effektivisera Folkpensionsanstaltens verkställande av förmåner. De besparingar i verksamhetsutgifter som kan uppnås beskrivs i avsnitt 4.2.1 i propositionen.

17 c §. *Utlämnande av uppgifter om kontotransaktioner och om värdepapper till behöriga myndigheter via ett tekniskt gränssnitt.* Paragrafen innehåller bestämmelser om förmedling och utlämnande av kontotransaktionsuppgifter och uppgifter om värdepapper till de behöriga myndigheterna via ett tekniskt gränssnitt ur systemet för transaktions- och saldouppgifter. Myndigheternas rätt att få uppgifter om kontotransaktioner och värdepapper via systemet baserar sig på rättigheterna att få information i den övriga lagstiftningen, och det handlar därmed inte om en bestämmelse om rätten att få information. Det anses motiverat att utfärda särskilda bestämmelser om utlämnande av uppgifter ur saldo- och kontotransaktionssystemet via ett tekniskt gränssnitt, eftersom uppgifter lämnas ut elektroniskt från en privat aktör till en myndighet, och 22 eller 24 § i informationshanteringslagen således inte är tillämplig.

Det föreslås att 17 c § ska ändras så att det görs en teknisk ändring av paragrafen om Försvarsmaktens rätt till information (8 punkten) på grund av Folkpensionsanstaltens nya befogenhet.

Det föreslås dessutom att 17 c § ska ändras så att det till den fogas en 9 punkt, enligt vilken Folkpensionsanstalten har rätt att via ett tekniskt gränssnitt få kontotransaktionsuppgifter ur det centraliserade systemet för transaktions- och saldouppgifter. Folkpensionsanstaltens rätt att på begäran få saldouppgifter ur det centraliserade elektroniska systemet för transaktions- och saldouppgifter grundar sig på ändamål enligt 18 a § i lagen om utkomststöd, 42 § i lagen om allmänt bostadsbidrag och 43 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare.

Enligt 1 b § i lagen om ändring av lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton får uppgifter i systemet endast lämnas ut för de ändamål om vilka föreskrivs i lagen. Uppgifter får endast behandlas för de ändamål för vilka de lämnats ut. Således får Folkpensionsanstalten inte använda uppgifter som erhållits från systemet för att sköta andra uppgifter som tilldelats den.

Förslaget innebär inte en utökning av Folkpensionsanstaltens behandling av uppgifter. Folkpensionsanstalten begär uppgifter som omfattas av den föreslagna regleringen endast i dess nuvarande utsträckning och endast när behandlingen är nödvändig för att förmåner ska fastställas lagenligt och korrekt. Enligt den gällande lagstiftningen ska sökanden foga uppgifter till förmånsansökan. Med tanke på den administrativa bördan är det inte ändamålsenligt att begära att en förmånsökande lämnar uppgifter då uppgiften på ett tillförlitligt och informationssäkert sätt är tillgänglig via en förbindelse som myndigheten använder. Folkpensionsanstalten använder uppgifterna för att utreda och kontrollera förmånsbeslutets riktighet och laglighet i enskilda situationer där det är nödvändigt. Dessa situationer beskrivs uttömmande i motiveringen till förslaget om rätten till information. I detta fall är de uppgifter som behandlas desamma som förmånsökanden också själv skulle behöva lämna in.

Införandet av förfrågningar gällande bank- och betalkonton i Folkpensionsanstalten skulle förebygga bedrägeri- och förfalskningsbrott relaterade till missbruk av förmåner samt felaktiga utbetalningar av förmåner. Missbruk av förmåner och orsaker till felaktiga utbetalningar beskrivs i avsnitt 2.1 och 2.2 i propositionen.

Införandet av förfrågningar förbättrar dataskyddet i de förfrågningar som Folkpensionsanstalten gör till penninginstitut. Dataskyddsrisiker relaterade till det nuvarande förfarandet beskrivs i avsnitt 2.3.4 i propositionen.

Införandet av förfrågningar gör det också betydligt lättare för förmånsökande att sköta ärenden med Folkpensionsanstalten. Problem relaterade till inlämnande av utredningar av kontotransaktioner beskrivs i avsnitt 2.3.2 i propositionen.

Införandet av förfrågningar skulle också effektivisera Folkpensionsanstaltens verkställande av förmåner. De besparingar i verksamhetsutgifter som kan uppnås beskrivs i avsnitt 4.2.1 i propositionen.

7.5 Sjukförsäkringslagen

VII AVDELNINGEN SÄRSKILDA BESTÄMMELSER

19 kap. Bestämmelser om erhållande och utlämnande av uppgifter

1 §. Rätt att få uppgifter. Det föreslås att det till paragrafen ska fogas ett nytt 6 mom. om uppgifter som Folkpensionsanstalten trots det som föreskrivs i 2 mom. kan få från hälso- och sjukvården utan att först ge förmånsökanden en möjlighet att själv lämna in dessa uppgifter till Folkpensionsanstalten.

I föreslagna 6 mom. föreskrivs att trots 2 mom. har Folkpensionsanstalten utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter få uppgifter av läkare eller andra yrkesutbildade personer enligt lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) samt av verksamhetsenheter för hälso- och sjukvården enligt 2 § 4 punkten i lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992) ett intyg över förmånsökandens arbetsoförmåga, ett intyg över tagande av organ, vävnader eller celler, ett intyg över graviditet, ett intyg över deltagande i vård eller rehabilitering av ett sjukt barn på grund barnets sjukdom eller handikapp, ett av den läkare som sköter företagshälsovården på arbetsplatsen eller av någon annan läkare som känner den försäkrades arbetsförhållanden avgivet utlåtande om den risk för den försäkrades eller fostrets hälsa som avses i 9 kap. 3 § i sjukförsäkringslagen som är nödvändigt för att avgöra förmånen.

I allmänhet lämnas dessa uppgifter in på blanketter som tagits fram för verkställande av vissa av Folkpensionsanstaltens förmåner. Inom hälso- och sjukvården används i dag i allmänhet läkarintyg A (SV 6), läkarutlåtande B (SV 7), läkarintyg D (SV 10), intyg över graviditet (SV 75) och läkarutlåtande om behovet av särskild graviditetsledighet (SV 97).

Folkpensionsanstalten kan få uppgifterna till exempel via Kantas informationsförmedlings- och förfrågningsservice, och till skillnad från nuläget behöver förmånssökanden inte först ges möjlighet att själv lämna in ett intyg till Folkpensionsanstalten. Inlämnandet av uppgifterna via informationsförmedlings- och förfrågningsservicen grundar sig på 76 § i kunduppgiftslagen. Den personuppgiftsansvarige ansvarar för att uppgifterna lämnas ut enligt lag. De nödvändiga uppgifterna har dock specificerats exakt i bestämmelsen så att den personuppgiftsansvarige i praktiken inte behöver göra en bedömning från fall till fall.

Folkpensionsanstalten har rätt att få ett läkarutlåtande om förmånssökandens arbetsförmåga för att avgöra ansökan om sjukdagpenning. Enligt 8 kap. 4 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen har en försäkrad rätt till sjukdagpenning för den tid han eller hon är förhindrad att utföra sitt arbete på grund av arbetsförmåga till följd av sjukdom. Folkpensionsanstalten bedömer utifrån ett läkarutlåtande, om den försäkrade personen är arbetsförmögen i den mening som avses i sjukförsäkringslagen. Läkarutlåtande om arbetsförmåga är nödvändigt för att avgöra en ansökan om sjukdagpenning och partiell sjukdagpenning. Läkarintyg över frånvaro från arbetet på grund av tagande av organ, vävnader eller celler är nödvändigt för att avgöra en ansökan om donationsdagpenning.

Det föreslås att Folkpensionsanstalten ska få rätt att erhålla ett intyg över deltagande i vård eller rehabilitering av ett sjukt barn på grund barnets sjukdom eller handikapp. För att avgöra en ansökan om specialvårdspenning är det nödvändigt att Folkpensionsanstalten får ett läkarintyg över deltagande i vård eller rehabilitering av ett sjukt barn på grund barnets sjukdom eller handikapp. Beviljande av specialvårdspenning förutsätter att den läkare som vårdar barnet anser att det är nödvändigt att föräldern deltar i vård eller rehabilitering av barnet. För närvarande är det inte möjligt för Folkpensionsanstalten att få utredningar av ett barns hälsa direkt från hälso- och sjukvården för att avgöra en ansökan om specialvårdspenning, utan i stället ska föräldern lämna in ett intyg till Folkpensionsanstalten eller alternativt kan det lämnas in till Folkpensionsanstalten av hälso- och sjukvårdsanstalten med föräldrarnas samtycke. Det vanligaste läkarintyget inom hälso- och sjukvården är läkarintyg D, i vilket läkaren antecknar de uppgifter om barnets hälsa som behövs för att avgöra ansökan om specialvårdspenning.

Folkpensionsanstalten får rätt att erhålla ett intyg över graviditet. Enligt 9 kap. 1 § i sjukförsäkringslagen har en försäkrad vars graviditet har varat i minst 154 dagar rätt till graviditetspenning. Intyg över graviditetens längd är nödvändigt för att avgöra ansökan om graviditetspenning. Intyg över graviditet är nödvändigt också för att avgöra ansökan om särskild graviditetspenning. Dessutom föreslås att Folkpensionsanstalten för att avgöra ansökan om särskild graviditetspenning får rätt att av en läkare som sköter företagshälsovården på arbetsplatsen eller av någon annan läkare som känner den försäkrades arbetsförhållanden få ett utlåtande om den risk för den försäkrades eller fostrets hälsa som avses i 9 kap. 3 § i sjukförsäkringslagen. Enligt 9 kap. 3 § i sjukförsäkringslagen har en försäkrad som är gravid rätt till särskild graviditetspenning, om ett kemiskt ämne, strålning, en smittsam sjukdom eller någon annan motsvarande omständighet som hänför sig till den försäkrades arbetsuppgifter eller arbetsförhållanden äventyrar den försäkrades eller fostrets hälsa.

Hälsouppgifter är känsliga uppgifter, men begäran om sådana uppgifter från hälso- och sjukvården förutsätter inte förmånssökandens samtycke. Det gäller dock att notera att de intyg som nämns i 19 kap. 1 § 6 mom. i sjukförsäkringslagen i regel handlar om uppgifter som

förekommer i de blankettmallar som uttryckligen tagits fram för Folkpensionsanstaltens handläggning av ansökningar om förmåner. Förmånssökanden kan dock alltid själv lämna ytterligare utredningar om sin situation, och kan till exempel lämna in ett nytt läkarintyg till Folkpensionsanstalten vid behov. Dessutom kan det konstateras att Folkpensionsanstalten även i dag enligt 1 § 1 mom. 1 punkten trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter rätt få de uppgifter av till exempel välfärdsområdets myndigheter som är nödvändiga för att avgöra ett ärende, och i dessa situationer förutsätter lagen inte heller i dag att sökanden först ges en möjlighet att själv lämna in uppgifterna till Folkpensionsanstalten.

Folkpensionsanstalten har rätt att avgiftsfritt få de uppgifter som avses i 6 mom. i enlighet med första meningen i 19 kap. 12 §.

5 §. Utlämnande av uppgifter i vissa fall. I 1 mom. 5 punkten i paragrafen föreskrivs att Folkpensionsanstalten, trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter, har rätt att lämna ut uppgifter till aktörer som med stöd av avtal samordnar resor. Det föreslås att punkten i detta moment ska ändras så att det till den fogas en bestämmelse om utlämnande av uppgifter till aktörer som samordnar resor för de försäkrade till vilka reseersättning inte betalas ut via serviceproducenter på basis av redovisning enligt 15 kap. 9 § i sjukförsäkringslagen.

Det föreslagna utlämnandet av uppgifter gäller situationer där Folkpensionsanstalten med stöd av sin verkställande makt bedömer och beslutar att betala ut reseersättning på den försäkrades konto enligt huvudregeln i 15 kap. 8 § i sjukförsäkringslagen. Förmånen betalas på den försäkrades konto eller med stöd av 15 kap. 9 § i sjukförsäkringslagen som direktersättning, men den försäkrade har dock inte någon lagstadgad subjektiv rätt att få direktersättning för resekostnader. Utbetalning av ersättning hör till Folkpensionsanstaltens verkställighet. Möjligheten att till beställningscentraler lämna ut uppgifter om försäkrade till vilka resekostnader inte betalas som direktersättning ger Folkpensionsanstalten en faktisk möjlighet att utöva sin rätt att besluta om verkställandet av förmånen och gör det också möjligt att bättre förebygga missbruk av taxiresor.

Det finns bestämmelser om ersättning av resekostnader i 4 kap. i sjukförsäkringslagen. Reseersättning kan endast betalas när en kund reser till offentlig eller privat hälso- och sjukvård och orsaken till resan är sjukdom, graviditet, förlossning eller rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten eller offentlig hälso- och sjukvård.

Det finns bestämmelser om direktersättningsförfarandet i 15 kap. 9 § i sjukförsäkringslagen. Vid direktersättningsförfarande debiterar färdtjänstproducenten den försäkrade självriskandelen av priset på resan, varvid ersättningen betalas till serviceproducenten på basis av redovisning som serviceproducenten gör enligt vad som avtalas särskilt. Direktersättningsförfarandet förutsätter avtal mellan serviceproducenten och Folkpensionsanstalten. Direktersättningsförfarandet är ett betalningssätt för ersättningar. Valet av betalningssätt minskar inte den försäkrades rättigheter, och den försäkrade har inte någon subjektiv rätt att få direktersättning enligt lag.

Folkpensionsanstalten har rätt att besluta hur ersättning ska betalas. Om Folkpensionsanstalten vid handläggningen av ett ersättningsärende upptäcker att en kund har använt taxi för andra resor än de som ersätts enligt sjukförsäkringslagen, kan Folkpensionsanstalten besluta att den försäkrade inte ska få ersättning som direktersättning. I dessa situationer gör den föreslagna ändringen av bestämmelsen om utlämnande av uppgifter det möjligt för Folkpensionsanstalten att avgöra ett ärende som hör till dess verkställighet och lämna uppgifter till

beställningscentralen, varvid den försäkrade inte får reseersättning som direktersättning. Den försäkrade ansöker om ersättning i efterhand hos Folkpensionsanstalten efter att först själv ha betalat kostnaderna. Handläggaren kontrollerar sedan med hälso- och sjukvården om kunden besökt hälso- och sjukvården vid tidpunkten för taxiresan. Om inget besök har gjorts hör handläggaren kunden och fattar ett justeringsbeslut eller omprövar beslutet baserat på de uppgifter som mottagits. Om det är första gången som kunden gör sig skyldig till missbruk börjar Folkpensionsanstalten följa upp kundens resor, och kunden instrueras i användningen av FPA-taxi och grunderna för ersättning. Om missbruket fortsätter trots instruktionerna kan Folkpensionsanstalten besluta att den försäkrade inte ska få ersättning som direktersättning. Detta är en verkställighetsåtgärd som inte begränsar kundens rätt till ersättning enligt sjukförsäkringslagen. Kunden har således fortfarande rätt att beställa FPA-taxi från en beställningscentral men ska betala hela priset på resan till serviceproducenten och i efterhand ansöka om ersättning enligt sjukförsäkringslagen. Förmedlaren på beställningscentralen informerar kunden om detta när taxi beställs. I dessa situationer kan kundens ansökan om reseersättning för taxiresan jämföras med till exempel resor som görs med kollektivtrafik eller egen bil.

8 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna i huvudsak ska träda i kraft den 1 mars 2027. Däremot skulle 17 och 18 e § i lagen om utkomststöd samt 19 kap. 5 § i sjukförsäkringslagen redan träda i kraft den 1 september 2026.

9 Förhållande till andra propositioner

9.1 Samband med andra propositioner

När propositionen behandlas gäller det att beakta totalreformen av penningtvättslagen (VM053:00/2024) som lämnas till riksdagen våren 2026 och i vilken det föreslås ändringar av 3 § i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton. Den propositionen har en fast koppling till lagförslag 4 i denna proposition.

9.2 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2027 och avses bli behandlad i samband med den. Förslaget minskar statens budgeterade utgifter 2027 för moment 33.10.54 (bostadsbidrag) med 0,5 miljoner euro, för moment 33.10.57 (grundläggande utkomststöd) med 1,3 miljoner euro, för moment 33.10.60 (omkostnader för Folkpensionsanstaltens socialskyddsfonder) med 2,8 miljoner euro, för moment 33.30.60 (statens andel av de utgifter som föranleds av sjukförsäkringslagen) med 0,1 miljoner euro och för moment 33.40.60 (statens andel av de utgifter som föranleds av folkpensionslagen och vissa andra lagar) med 0,1 miljoner euro.

10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

De föreslagna bestämmelserna är viktiga i synnerhet med tanke på det i 10 § i grundlagen tryggade skyddet för privatlivet och skyddet för personuppgifter. De föreslagna bestämmelserna är av betydelse också med avseende på Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. I artikel 7 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna tryggas skyddet för privatlivet och i artikel 8 tryggas vars och ens rätt till skydd för egna personuppgifter.

I avsnitt 10.1 beskrivs på ett allmänt plan grundlagsutskottets avgörandepraxis när det gäller skyddet för privatlivet och personuppgifter. I 10.2 bedöms förhållandet mellan alla lagförslag i propositionen och det nationella handlingsutrymmet. I avsnitt 10.3 beskrivs registrerades allmänna rättigheter, vilka i princip är tillämpliga på alla lagförslag i propositionen. Eventuella undantag från och tillägg till dessa rättigheter beskrivs i avsnitt 10.4–10.7, där de föreslagna ändringarna bedöms separat. I avsnitt 10.8 bedöms lagstiftningsordningen.

10.1 Skyddet för privatlivet och personuppgifter

Grundlagsutskottet har på etablerat sätt ansett att om man ser till skyddet för personuppgifter är det viktigt att reglera åtminstone syftet med registreringen av uppgifterna, uppgifternas innehåll, det tillåtna användningsändamålet inklusive rätten att överlåta registrerade uppgifter, den tid uppgifterna finns kvar i registret och den registrerades rättsskydd. Dessutom ska regleringen av dessa faktorer på lagnivå vara heltäckande och detaljerad (se till exempel GrUU 31/2017 rd, s. 2, GrUU 25/2010 rd, s. 2, GrUU 27/2006 rd, s. 2 och GrUU 14/2002 rd, s. 2).

Grundlagsutskottet har fäst särskild vikt vid att inskränkningar i skyddet för privatlivet måste bedömas utifrån de allmänna villkoren för inskränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna vid varje regleringssamband (se GrUU 42/2016 rd, s. 2–3, GrUU 14/2018 rd, s. 5 och de utlåtanden till vilka det hänvisats i det). Begränsningarna ska bedömas i synnerhet med tanke på godtagbarheten och proportionaliteten för begränsningarna (GrUU 29/2016 rd, s. 4–5 och till exempel GrUU 21/2012 rd, GrUU 47/2010 rd samt GrUU 14/2009 rd).

Grundlagsutskottet har särskilt lagt vikt vid om de uppgifter som lämnas ut är av känslig art och lyft fram riskerna med behandlingen av känsliga uppgifter. Grundlagsutskottet har därför särskilt påpekat att det bör finnas exakta och noga avgränsade bestämmelser om att det är tillåtet att behandla känsliga uppgifter bara om det är absolut nödvändigt, och bestämmelser om behandling av personuppgifter måste vara detaljerade och omfattande, inom de ramar som dataskyddsförordningen tillåter (GrUU 65/2018 rd, s. 45, GrUU 15/2018 rd, s. 40).

Enligt utskottet medför omfattande databaser med känsliga uppgifter allvarliga risker relaterade till dataskyddet och missbruk av uppgifter, vilka i sista hand kan utgöra ett hot mot personens identitet (se GrUU 13/2016 rd, s. 4, GrUU 14/2009 rd, s. 3/I). Också enligt skäl 51 till EU:s allmänna dataskyddsförordning ska de särskilda kategorier av personuppgifter som avses i skäl 37 i dataskyddsdirektivet för brottmål och som till sin natur är särskilt känsliga med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna åtnjuta särskilt skydd, eftersom behandling av sådana uppgifter kan innebära betydande risker för de grundläggande fri- och rättigheterna.

Grundlagsutskottet har fäst uppmärksamhet vid att rätten att få uppgifter som går före sekretessbestämmelserna i sista hand handlar om att den myndighet som är berättigad till uppgifterna i och med de egna behoven åsidosätter de grunder och intressen som skyddas genom den sekretess som gäller den myndighet som innehar uppgifterna. Ju mer generella bestämmelserna om rätten att få information är, desto större är risken att sådana intressen kan åsidosättas mycket automatiskt. Ju fullständigare bestämmelserna kopplar rätten till information till villkor i sak, desto mer sannolikt är det att en enskild begäran om information måste motiveras. I så fall är det även möjligt för den som lämnar ut uppgifterna att bedöma begäran med tanke på de lagliga förutsättningarna för utlämnandet. Den som lämnar ut uppgifter kan dessutom genom att vägra att de facto lämna ut uppgifter åstadkomma en situation där skyldigheten att lämna ut uppgifter, det vill säga tolkningen av bestämmelserna, ska prövas av en extern myndighet. Denna möjlighet är viktig då det gäller att anpassa tillgången till information och sekretessintressena till varandra (GrUU 48/2018 rd, s. 5, GrUU 17/2016 rd, s. 6, GrUU 12/2014 rd, s. 2–3, och GrUU 62/2010 rd, s. 3–4).

Även i sina analyser av omfattning, exakthet och innehåll i lagstiftning om rätten att få och lämna ut uppgifter trots sekretess har grundlagsutskottet lagt vikt vid att de uppgifter som lämnas ut är av känslig art (se till exempel GrUU 38/2016 rd, s. 3). Grundlagsutskottet har bedömt bestämmelserna om myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut information trots sekretess med avseende på skyddet för privatliv och personuppgifter i 10 § 1 mom. i grundlagen och då noterat bland annat vad och vem rätten att få information gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut uppgifter kan enligt utskottet gälla ”behövliga uppgifter” för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att ”informationen är nödvändig” för ett visst syfte (se till exempel GrUU 17/2016 rd, s. 2—3 och de utlåtanden som hänvisas till där). Utskottet har dock ansett att grundlagen inte tillåter en generös och ospecificerad rätt att få uppgifter, inte ens om den är förenad med nödvändighetskriteriet (GrUU 19/2012 rd, s. 4/1 och de utlåtanden som nämns där).

Grundlagsutskottet har upprepade gånger konstaterat att skyddet för uppgifter mot obehörig användning inte endast kan basera sig på den personuppgiftsansvariges eller personuppgiftsbehandlarens tjänsteansvar (GrUU 4/2021 rd, GrUU 65/2018 rd, GrUU 52/2018 rd, GrUU 51/2018 rd).

10.2 Nationellt handlingsutrymme

Den behandling av personuppgifter som avses i den föreslagna regleringen faller under tillämpningsområdet för dataskyddsförordningen. Dataskyddsförordningen tillämpas i regel på all behandling av personuppgifter. Enligt dataskyddslagen (1050/2018) fungerar dataskyddsombudsmannen som den nationella tillsynsmyndighet som avses i dataskyddsförordningen. Dataombudsmannen har rätt att utreda och granska om Folkpensionsanstaltens behandling av personuppgifter är laglig.

Den allmänna regleringen av behandling av personuppgifter enligt EU:s allmänna dataskyddsförordning är heltäckande och detaljerad till sitt innehåll. Den föreslagna regleringen kompletterar och preciserar dataskyddsförordningen i den utsträckning som det är möjligt och ändamålsenligt inom ramen för det nationella handlingsutrymmet. Nationell lagstiftning som preciserar dataskyddsförordningen är möjlig i de fall när dataskyddsförordningen uttryckligen ger medlemsstaterna nationellt handlingsutrymme.

Grundlagsutskottet har fäst uppmärksamhet vid förhållandet mellan EU:s lagstiftning och den nationella lagstiftningen. Utskottet har i sin tolkningspraxis ansett att det är viktigt att till den del som EU-lagstiftningen förutsätter eller möjliggör nationell reglering, ska vid användningen av detta nationella handlingsutrymme kraven som följer av de grundläggande och mänskliga rättigheterna beaktas (se GrUU 25/2005 rd). Utskottet har därför framhållit att det i regeringens propositioner finns anledning att särskilt i fråga om bestämmelser som är av betydelse med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna tydligt klargöra ramarna för det nationella handlingsutrymmet (GrUU 26/2017 rd, s. 42, GrUU 2/2017 rd, s. 2, GrUU 44/2016 rd, s. 4).

Enligt utskottet bör skyddet för personuppgifter i första hand tillgodoses utifrån den allmänna dataskyddsförordning en och den allmänna lagstiftningen på nationell nivå. Även med tanke på tydligheten bör man förhålla sig restriktivt när det gäller att införa nationell speciallagstiftning. Sådan lagstiftning bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som allmänna dataskyddsförordningen medger (GrUU 14/2018 rd, s. 4–5.). Nationell speciallagstiftning bör reserveras endast för situationer då den är dels

tillåten enligt dataskyddsförordningen, dels nödvändig för att tillgodose skyddet för personuppgifter (GrUU 2/2018 vp, 5).

I propositionen används det nationella handlingsutrymmet enligt dataskyddsförordningen till den del som det innehåller specialbestämmelser om behandling av personuppgifter. Det ska finnas en allmän rättslig grund för behandling av personuppgifter enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen. Artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen är tillämplig som rättslig grund för behandling av personuppgifter vid Folkpensionsanstalten, och enligt den är behandlingen laglig om behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Den registrerades rättigheter vid sådan behandling grundar sig på dataskyddsförordningen. Användning av det nationella handlingsutrymmet baserar sig på artikel 6.3 i dataskyddsförordningen, utifrån vilken bestämmelserna i allmänna dataskyddsförordningen kan anpassas.

Den föreslagna regleringen grundar sig på bemyndigandet i artikel 6.2 i den allmänna dataskyddsförordningen enligt vilken det är möjligt att genom nationell lagstiftning specificera artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen. I förslaget används det nationella handlingsutrymmet enligt den allmänna dataskyddsförordningen till den del som det innehåller specialbestämmelser om behandling av personuppgifter. Behandlingen av personuppgifter kan inte direkt basera sig på de ovannämnda bestämmelserna i dataskyddsförordningen, eftersom syftet med behandlingen enligt artikel 6.3 ska fastställas i unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Eftersom det inte finns unionsrätt som gäller ärendet, ska bestämmelser om behandling av personuppgifter i anslutning till Folkpensionsanstaltens lagstadgade uppgifter utfärdas separat genom en nationell lag.

Grundlagsutskottet har också särskilt lyft fram behovet av reglering i de fall där personuppgifterna behandlas av en myndighet. Myndighetens uppgift och befogenheter bör beskrivas på så sätt i lagstiftningen att den rättsliga grunden och syftet med behandlingen av personuppgifter med fog kan härledas ur lagstiftningen med hänsyn till syftet med verksamheten (GrUU 14/2018 rd, s. 4).

Grundlagsutskottet anser att dataskyddsförordningens detaljerade bestämmelser, som tolkas och tillämpas i enlighet med de rättigheter som garanteras i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, överlag utgör en tillräcklig rättslig grund även med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § i grundlagen. Utskottet anser att den allmänna dataskyddsförordningens bestämmelser, som relevant tolkade och tillämpade, också motsvarar nivån för skyddet för personuppgifter enligt EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Således är det inte längre av konstitutionella skäl nödvändigt att speciallagstiftningen inom den allmänna dataskyddsförordningens tillämpningsområde heltäckande och detaljerat föreskriver om behandling av personuppgifter (GrUU 14/2018 rd, s.4).

Grundlagsutskottet anser också att det med tanke på tydligheten gäller att förhålla sig restriktivt när det gäller att införa nationell speciallagstiftning. Sådan lagstiftning bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som den allmänna dataskyddsförordningen medger. Grundlagsutskottet ser det dock som klart att behovet av speciallagstiftning i enlighet med det riskbaserade synsätt som också krävs i den allmänna dataskyddsförordningen måste bedömas utifrån de hot och risker som behandlingen av personuppgifter orsakar. Ju större risk fysiska personers rättigheter och friheter utsätts för på grund av behandlingen, desto mer motiverat är det med mer detaljerade bestämmelser. Denna omständighet är av särskild betydelse när det gäller behandling av känsliga uppgifter. (GrUU 14/2018 rd, s. 5).

Folkpensionsanstaltens uppgifter förutsätter omfattande behandling av personuppgifter, vilket innebär ingripande i skyddet för privatlivet för en fysisk person och som alltid medför risker som gäller skyddet för personuppgifter. Av denna anledning, och eftersom det är fråga om behandling av personuppgifter som rör en myndighets uppgift, bör behandlingen av uppgifter regleras i lag mer exakt och avgränsat än för närvarande.

10.3 Den registrerades rättigheter

Eftersom den föreslagna regleringen omfattas av dataskyddsförordningens tillämpningsområde, grundar sig enskilda personers rättigheter vid den föreslagna databehandlingen huvudsakligen på dataskyddsförordningen. Enligt artikel 15 i dataskyddsförordningen har den registrerade rätt till tillgång till personuppgifter som rör honom eller henne. Detta innebär att den registrerade har rätt att kontrollera uppgifterna om sig själv. Enligt artikel 16 i dataskyddsförordningen har den registrerade rätt att få felaktiga personuppgifter som rör honom eller henne rättade. Enligt artikel 17 i dataskyddsförordningen har den registrerade rätt att få sina personuppgifter raderade från ett register. Denna rätt gäller inte de personuppgifter som Folkpensionsanstalten behöver för att sköta sin lagstadgade uppgift.

Den registrerades rättigheter är i allmänhet begränsade enligt lagstiftningen om förmåner. Den registrerade har i allmänhet inte rätt enligt artikel 18.1 a i dataskyddsförordningen begränsa Folkpensionsanstaltens behandling av personuppgifter när den sköter en uppgift enligt förmånlagsstiftningen, om den registrerades begäran om begränsning av behandlingen är uppenbart ogrundad.

10.4 Bank- och kontouppgifter

I propositionen föreslås ändringar av lagen om utkomststöd, lagen om allmänt bostadsbidrag och lagen om bostadsbidrag för pensionstagare så att Folkpensionsanstalten får rätt att inhämta nödvändiga uppgifter från penninginstitut för att avgöra ett ärende. Dessutom föreslås att bestämmelser om Folkpensionsanstalten ska fogas till lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton. De föreslagna bestämmelserna gör det möjligt för Folkpensionsanstalten att begära nödvändiga uppgifter om sökande från penninginstitut för handläggning av förmåner via ÖBB-systemet. Rätten till information gäller inte endast sökanden utan även andra förmånstagare, dvs. familjemedlemmar, make, sambo eller en person som tillhör samma hushåll.

10.4.1 Ändamålsbegränsning

Grundlagsutskottet har vid sidan om kravet på nödvändighet i fråga om behandling av känsliga uppgifter betonat i synnerhet kravet på ändamålsbegränsning. Utskottet har ansett att det är möjligt att göra undantag från ändamålsbegränsningen, endast om de kan karakteriseras som exakta och ringa. Bestämmelserna får inte heller leda till att någon annan verksamhet än den som är förknippad med det ursprungliga ändamålet med registret blir den huvudsakliga eller ens ett viktigt ändamål (GrUU 15/2018 rd, s. 45, GrUU 1/2018 rd, s. 4 och GrUU 14/2017 rd).

ÖBB-systemet inrättades genom lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton, som nationellt genomförde femte penningtvättsdirektivet. Sedan dess har antalet myndigheter som använder systemet ökat avsevärt. Genom lag 814/2022, som utvidgade kretsen av användare av systemet, genomfördes direktivet om finansiell information. Genom lag 863/2025, 864/2025 och 865/2025 utvidgades dessutom ÖBB-systemets användningssyften utifrån nationella behov genom att komplettera systemet med möjligheten för myndighetsanvändare att göra förfrågningar om saldo- och kontotransaktionsuppgifter samt värdepappersuppgifter.

Den föreslagna regleringen beror inte på EU-reglering, utan även när det gäller Folkpensionsanstalten är det fråga om nationella ändringsbehov. Den föreslagna regleringen handlar om sekundär behandling av bank- och kontouppgifter. Den föreslagna regleringen är således av betydelse med tanke på principen om ändamålsbegränsning enligt artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen. Enligt principen om ändamålsbegränsning ska personuppgifter samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål.

EU-domstolen har gett en tolkning, som är betydande för principen om ändamålsbegränsning, om Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/681 om användning av passageraruppgiftssamlingar för att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda och lagföra terroristbrott och grov brottslighet (nedan *PNR-direktivet*) år 2022 (C-817/19, *Ligue des droits humains ASBL mot Conseil des ministres*). EU-domstolen ansåg att artikel 6 i PNR-direktivet jämförd med artiklarna 7, 8, 11 och 52.1 i stadgan om de grundläggande rättigheterna, ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning som tillåter behandling av PNR-uppgifter som samlats in i enlighet med detta direktiv för andra ändamål än dem som uttryckligen anges i artikel 1.2 i detta direktiv. Artikel 6 i PNR-direktivet föreskriver om de ändamål för vilka enheten för passagerarinformation får behandla PNR-uppgifter.

Vid bedömningen av EU-domstolens avgörande i målet C-817/19 att det i avgörandet var fråga om ett materiellt tillämpningsområde enligt artikel 2.2 d i dataskyddsförordningen. Dessutom gäller det att beakta att EU-domstolens avgörande C-175/20 ("SS" SIA mot *Valsts dienests*) visar att bestämmelserna i dataskyddsförordningen kan tolkas så att sekundär användning är möjlig genom lagstiftningsåtgärder som avses i artikel 23.1 i dataskyddsförordningen. Vid bedömningen av avgörandet C-175/20 bör det noteras att det till skillnad från avgörandet C-817/19 i synnerhet gäller tolkningen av artikel 5.1 i dataskyddsförordningen. Även i den föreslagna regleringen är det fråga om principen enligt artikel 5.1 b. I den föreslagna regleringen handlar det rättsligt sett i synnerhet om det är fråga om en lagstiftningsåtgärd som avses i artikel 23.1. Vid bedömningen av båda avgörandena av EU-domstolen gäller det att beakta att det i den här föreslagna regleringen är fråga om en situation där tydlig praxis av EU-domstolen saknas i den aktuella frågan.

Artikel 6.4 i dataskyddsförordningen möjliggör nationellt handlingsutrymme enligt vilket det genom lag är möjligt att föreskriva om behandling av personuppgifter även för andra ändamål än det ursprungliga ändamålet. Om uppgifter behandlas för ett annat än det ursprungliga ändamålet, ska den sekundära användningen av uppgifterna uppfylla förutsättningarna i allmänna dataskyddsförordningen. Den nationella regleringen bör då enligt artikel 6.4 i dataskyddsförordningen anses vara en nödvändig och proportionell åtgärd för att trygga de mål som avses i artikel 23.1 i dataskyddsförordningen.

Den föreslagna regleringen hänför sig till tryggnad av mål enligt artikel 23.1 i dataskyddsförordningen. Syftet med den föreslagna regleringen är att förebygga och upptäcka brott i enlighet med artikel 23.1 d. Dessutom syftar den föreslagna regleringen till att uppnå viktiga mål av allmänt intresse och social trygghet enligt artikel 23.1 e.

När det gäller den föreslagna regleringen övervägdes huruvida möjligheten att göra förfrågningar via ÖBB-systemet kunde anses vara en nödvändig och proportionerlig åtgärd. I anslutning till detta beaktades dataskyddsförordningens artikel 6.4 som omfattar följande omständigheter: a) kopplingar mellan de ändamål för vilka personuppgifterna har samlats in och ändamålen med den avsedda ytterligare behandlingen, b) det sammanhang inom vilket personuppgifterna har samlats in, särskilt förhållandet mellan de registrerade och den personuppgiftsansvarige, c) personuppgifternas art, särskilt huruvida särskilda kategorier av

personuppgifter behandlas i enlighet med artikel 9 eller huruvida personuppgifter om fällande domar i brottmål och överträdelser behandlas i enlighet med artikel 10, d) eventuella konsekvenser för registrerade av den planerade fortsatta behandlingen och e) förekomsten av lämpliga skyddsåtgärder, vilket kan inbegripa kryptering eller pseudonymisering. Dessa omständigheter har beaktats på följande sätt:

De begärda uppgifterna är nödvändiga för att fullgöra Folkpensionsanstaltens skyldigheter. Enligt gällande lagstiftning begär Folkpensionsanstalten motsvarande uppgifter utöver av kunder även direkt av penninginstitut. Syftet med behandlingen är således de facto kopplat till personuppgiftsansvariga som lämnar ut uppgifter. Vid avvägning av sammanhanget för insamlingen av personuppgifter, särskilt med avseende på förhållandet mellan de registrerade och den personuppgiftsansvarige, gäller det att beakta att Folkpensionsanstalten skulle ha ett anhängigt ärende som rör den registrerade, och i så fall har Folkpensionsanstalten lagstadgade befogenheter och även skyldigheter att utföra uppgiften. I dessa situationer har Folkpensionsanstalten rätt att utöva offentlig makt för att ingripa i den registrerades rättigheter och friheter. Beträffande arten av personuppgifter gäller det att notera att av de uppgifter som finns i förslagen kan endast kontotransaktionsuppgifter innehålla särskilda kategorier av personuppgifter enligt artikel 9 i dataskyddsförordningen. Behandling av särskilda kategorier av personuppgifter är tillåten med stöd av artikel 9.2 b i dataskyddsförordningen, eftersom behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra sina skyldigheter inom området för social trygghet. Med tanke på konsekvenserna av den planerade senare behandlingen för den registrerade gäller det att beakta att Folkpensionsanstalten behandlar motsvarande uppgifter även enligt den gällande regleringen och att metoderna för insamling och behandling av uppgifter redan är etablerade. Det bör också noteras att den registrerade kan förbjuda Folkpensionsanstalten åtkomst till känsliga uppgifter. Vidare gäller det att beakta att 1b § i den gällande lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton förbjuder användning av uppgifter för senare behandling med undantag för de logguppgifter som används för laglighetsövervakningen. Följaktligen kan proportionaliteten anses vara uppfylld även i fråga om detta kriterium. På behandlingen tillämpas ändamålsenliga skyddsåtgärder som beskrivs i avsnitt 10.4.2 och 10.4.3.

När det gäller Folkpensionsanstalten bör det beaktas att nyttjanderätten inte endast omfattar det elektroniska saldo- och transaktionssystemet utan även det centraliserade automatiserade kontouppgiftssystemet, som behandlar uppgifter som krävs enligt EU:s femte penningtvättsdirektiv och direktivet om finansiell information. Syftet med Folkpensionsanstaltens förfrågningar till det automatiserade kontouppgiftssystemet är att utreda i vilka kredit- eller betalningsinstitut sökande eller mottagare har konton. Då används begärda kunduppgifter för att rikta förfrågan till rätt bank- och betalningsinstitut. Syftet med kunduppgifterna kan då anses förenligt med syftet med att använda saldo- och kontotransaktionsuppgifter. Användningssyftet är förenligt i bägge fallen. Förfrågan om saldo och kontotransaktioner är inte möjlig utan kunduppgifter. Syftet med kunduppgifterna är också att göra det möjligt för Folkpensionsanstalten att begära uppgifter av kunden i situationer där kunden har förbjudit Folkpensionsanstalten att göra en förfrågan om kontotransaktionsuppgifter. När det för att sköta Folkpensionsanstaltens uppgift är möjligt att göra nödvändiga begäranden om kontotransaktions- och saldouppgifter, ska det även vara nödvändigt att minimera en eventuell hög risk för den registrerades rättigheter, i synnerhet för integritetsskyddet, så att en begäran om information som gäller kontotransaktions- och saldouppgifter inte görs innan Folkpensionsanstalten har visshet om att det finns en kundrelation hos det ifrågavarande kredit- och betalningsinstitutet. På så sätt är en förfrågan till kredit- och betalningsinstitutet proportionell i förhållande till integritetsskyddet och övriga grundläggande fri- och rättigheter för en registrerad endast och enkom då det är möjligt att påvisa att en

kundrelation finns hos det ifrågavarande kredit- och betalningsinstitutet. Det är också viktigt att utreda kundrelationer för att förhindra bedrägerier, i praktiken hemlighållande av konton.

Register är ett juridiskt begrepp och avser därför inte endast ett informationssystem eller informationslagringsställe. Enligt artikel 4.6 i dataskyddsförordningen avses med register varje strukturerad samling av personuppgifter som är tillgänglig enligt särskilda kriterier, oavsett om samlingen är centraliserad, decentraliserad eller spridd på grundval av funktionella eller geografiska förhållanden. Enligt dataskyddsförordningen är det inte de tekniska aspekterna hos informationssystemet som avgör användningssyftet, utan snarare för vilka ändamål uppgifter från informationssystemet används. Enskilda informationssystem tjänar ofta olika syften. Det tekniska ramverket i ÖBB-systemet har ansetts vara möjligt att använda även för nationella ändamål. I övervakningssystemet finns separata informationsförmedlingsmekanismer för olika ändamål och baserade på olika rättsliga grunder.

För myndigheter som använder ÖBB-systemet är det fråga om sekundär behandling av uppgifter. Övervakningssystemet används för närvarande för en mängd olika syften, vilka alla är sekundära i förhållande till det ursprungliga syftet, som är att samla in information. Syftet med att använda bank- och kontouppgifter i ÖBB-systemet och mer allmänt inom varje behörig myndighet är alltid sekundärt i förhållande till varför informationen om penninginstitut ursprungligen samlats in. Därför är även Folkpensionsanstaltens behandling alltid sekundär, oavsett om uppgifter begärs per e-post, vilket är fallet för närvarande, eller ÖBB-systemets gränssnitt. Bank- och kontouppgifter kommer att användas för de ändamål som föreslås i detta lagförslag med stöd av redan gällande reglering. Således tillåter den gällande lagstiftningen sekundär användning av bank- och kontouppgifter. ÖBB-systemet har redan en funktion som gör det möjligt för flera myndigheter att få information för sekundära ändamål. Den föreslagna regleringen utökar inte på något sätt det datainnehåll, de databehandlingsmetoder eller de funktioner som i andra hand begärs från ÖBB-systemet.

Enligt regeringens proposition om ÖBB-systemet (RP 25/2025, s. 136) är målet med systemet att möjliggöra snabba och enhetligare möjligheter för myndigheterna att få information i de fall där det är nödvändigt för myndigheterna att få kontotransaktions- och saldouppgifter för att sköta myndighetsuppgifter. Utöver att förhindra brott omfattar systemets uppgifter bland annat beskattning. I synnerhet kan uppgifter som rör verkställande av beskattning anses jämförbara med myndighetsuppgifter som rör verkställande av social trygghet. Enligt regeringens proposition om ÖBB-systemet (RP 25/2025, s. 111) säkerställer uppgifterna i ÖBB-systemet den skattskyldiges penningflöden och därmed hans eller hennes ekonomiska ställning, på vilken beskattningen baserar sig. Enligt förarbetena är uppgifterna nödvändiga i situationer där det finns en beskattningsmässig orsak att utreda eller säkerställa att beskattningen är korrekt och Skatteförvaltningen inte har någon annan informationskälla tillgänglig för att utreda de inkomster och medel som påverkar beskattningen av den skattskyldige. På motsvarande sätt kan det konstateras att i motsvarande uppgifter i Folkpensionsanstaltens verksamhet säkerställer sökandenas ekonomiska ställning, vars utredning är en lagstadgad uppgift för Folkpensionsanstalten. Uppgifterna är nödvändiga i situationer där Folkpensionsanstalten är skyldig att utreda att beviljandet och utbetalningen av förmåner sker korrekt och Folkpensionsanstalten inte har någon annan informationskälla till sitt förfogande för att utreda inkomster och tillgångar.

Ovan beskrivna undantag från den avsedda användningen av ÖBB-systemet har redan gjorts på grund av nationella behov. När kretsen av myndigheter som använder systemet tidigare utvidgades konstaterade grundlagsutskottet att eftersom de föreslagna nationella utvidgningarna dock inte sträcker sig till enskilda uppgifter om kontotransaktioner som betraktas som känsliga uppgifter inom kärnområdet för skyddet för privatlivet, inverkar den nu föreslagna mer exakta

och noggrant avgränsade regleringen med beaktande av de myndighets specifika motiveringar som anges i motiveringen till lagstiftningsordningen inte på behandlingsordningen i lagförslaget (GrUU 10/2022 rd, s. 5). Även i fråga om Folkpensionsanstalten gäller utvidgningen endast kunduppgifter som inte innehåller känsliga uppgifter.

10.4.2 Förbuds rätt

Självbestämmanderätten är enligt grundlagsutskottet kopplad till flera grundläggande fri- och rättigheter, i synnerhet till 7 § om personlig frihet och integritet och 10 § om skydd för privatlivet i grundlagen (GrUU 95/2022 rd, GrUU 4/2021 rd, RP 309/1993 rd, s. 46/II, GrUU 59/2002 rd, s. 3/II, GrUU 17/2006 rd, s. 2–3, GrUU 24/2010 rd, s. 3/I). Med tanke på skyddet för personuppgifter anser grundlagsutskottet att det också är viktigt att trygga den kunskapsbaserade självbestämmanderätten (se t.ex. GrUU 95/2022 rd, GrUU 4/2021 rd, GrUU 23/2020 rd, s. 9, GrUU 2/2018 rd, s. 8).

De allmänna rättigheterna för registrerade som beskrivs i avsnitt 10.2 föreslås utökas med sökandens förbuds rätt i denna proposition. Förbuds rätten gäller vidarebefordran av känsliga kontotransaktionsuppgifter till Folkpensionsanstalten.

Förbuds rätten syftar till att trygga och bevara individens självbestämmanderätt, som är kopplad till flera bestämmelser i grundlagen. Förbuds rätten är således en förutsättning för åtkomst till känsliga uppgifter, vilket stärker en persons rätt till självbestämmande. Förbuds rätten syftar också till att a) bevara sökandens nuvarande rätt att vägra lämna ut uppgifter om kontotransaktioner, b) bevara sökandens rätt att på grund av vägran få ett beslut i vilket ändring kan sökas, i vilket fall han eller hon liksom för närvarande kan hänskjuta frågan om uppgifternas nödvändighet till domstol eller ett besvärinstans för avgörande, och c) bevara sökandens rätt att själv lämna ut de begärda uppgifterna, i vilket fall han eller hon till exempel kan dölja känsliga uppgifter på kontoutdrag.

Folkpensionsanstalten har, liksom enligt den gällande regleringen, rätt att göra förfrågningar till penninginstitut om det finns misstankar om huruvida de uppgifter som sökanden lämnat är tillräckliga eller tillförlitliga. Förutsättningen för tillämpningen av det sista alternativet ska tolkas lika snävt som i dag. I praktiken har det i dessa situationer förekommit misstankar om förfalskning. Folkpensionsanstalten kan således inte göra en förfrågan till ett penninginstitut som sista alternativ enbart för att sökanden inte lämnar in de begärda uppgifterna. Om sökanden inte lämnar in de begärda uppgifterna avslås ansökan om utkomststöd, och Folkpensionsanstalten får inte begära uppgifterna från penninginstitutet. Sökandens primära rättsskyddsmedel i dessa situationer är att söka ändring i beslutet och vid behov hänskjuta ärendet till en domstol eller besvärinstans för prövning. Således försvagar Folkpensionsanstaltens rätt som sista alternativ göra förfrågningar till penninginstitut på motsvarande sätt som enligt den gällande regleringen inte sökandens rättigheter som beskrivs ovan. Rätten att göra förfrågningar som sista alternativ undanröjer inte a) sökandens rätt att vägra lämna ut uppgifter om kontotransaktioner, b) sökandens rätt att på grund av vägran få ett beslut i vilket ändring kan sökas, i vilket fall han eller hon kan hänskjuta frågan om uppgifternas nödvändighet till domstol eller ett besvärinstans för avgörande, och c) sökandens rätt att själv lämna ut de begärda uppgifterna, i vilket fall han eller hon till exempel kan dölja känsliga uppgifter på kontoutdrag.

I praktiken är det alltså sökanden som väljer sättet att lämna in uppgifterna om kontotransaktioner för varje ansökan och eventuella beslut om rättelse av situationen och återkrav. Sökanden kan fortfarande foga nödvändiga kontoutdrag till ansökan. Sökandens möjlighet att begränsa Folkpensionsanstaltens åtkomst till känslig information gäller separat för

varje ansökan. Ett ansökningsspecifikt förbud kan anses vara starkare än ett allmänt förbud. Sökanden kan välja sättet för inlämnande av uppgifter för varje ansökan och sedan kunna överväga sättet på nytt för varje ansökan.

Enligt den föreslagna regleringen ska Folkpensionsanstalten informera sökanden om konsekvenserna av att utöva förbudsätten. Om sökanden själv lämnar in uppgifterna beror handläggningstiden för förmånen, liksom i dag, på till exempel hur snabbt kunden kan lämna in uppgifterna och om de inlämnade uppgifterna är tillräckliga. Regeringen påpekar att även i dag väljer sökanden själv sätten för att ansöka och lämna in bilagor. Sökande informeras också om att handläggningen av ansökan sker snabbare om bilagorna skickas in samtidigt med ansökan.

Av Folkpensionsanstaltens förmåner gäller förslaget utkomststöd, allmänt bostadsbidrag och bostadsbidrag för pensionstagare. Utöver sökanden kan även andra förmånstagare, såsom familje- eller hushållsmedlemmar eller make, vara parter i dessa förmåner. Vid ansökan om förmånen företräder sökanden dessa andra förmånstagare. Sökanden ansvarar till exempel för att lämna in de uppgifter som ska fogas till ansökan. Av denna anledning gäller förbudsätten i denna proposition endast sökanden, som företräder de andra förmånstagarna. De andra parterna informeras på ett allmänt plan. Regeringen påpekar att även de nuvarande rättigheterna till information från penninginstitut gäller utöver sökanden av utkomststöd också förmånstagare. Utvidgningen av bestämmelserna till andra förmånstagare har dock lämnat rum för tolkning, och därför föreslås det att denna bestämmelse ska preciseras.

Eftersom utvidgningen av registrerades rättigheter är exceptionell i förmånslagstiftningen om verkställande av social trygghet, kan förbudsätten betraktas som en stark form av förhandskontroll med tanke på integritetsskyddet.

10.4.3 Bedömning av konsekvenser för skyddet för privatlivet

I propositionen föreslås att Folkpensionsanstalten ska ha rätt att göra förfrågningar om bank- och kontouppgifter i ÖBB-systemet. I dag är det möjligt att hämta kunduppgifter via systemet. Kunduppgifter är inte författningsrättsligt känsliga uppgifter. Från och med den 1 juni 2026 kan även förfrågningar om saldo och kontotransaktionsuppgifter riktas till systemet. Detaljerade kontotransaktionsuppgifter kan innehålla författningsrättsligt känsliga uppgifter.

Grundlagsutskottet har ansett att i ju större utsträckning privata människor gör sina betalningar via ett bankkonto i stället för att använda kontanter, desto mer detaljerad blir den bild man kan få av deras privatliv utifrån transaktionerna på kontot. Detaljerade transaktionsuppgifter kan även avslöja känsliga uppgifter, såsom uppgifter om medlemskap i religionssamfund och användning av hälso- och sjukvårdstjänster. Enligt utskottet jämföras detaljerade kontouppgifter om en fysisk person på grund av detta med känsliga uppgifter som hör till kärnan i skyddet av privatlivet (GrUU 48/2018 rd, s. 4).

Utöver känsliga uppgifter kan kontotransaktionsuppgifter även innehålla uppgifter om utomstående personer. Konsekvenserna av den föreslagna regleringen för behandling av känsliga uppgifter och uppgifter om utomstående personer beskrivs närmare i avsnitt 4.2.2.1. Även om det är ofrånkomligt att uppgifter om utomstående personer blir föremål för myndighetsbehandling enligt den föreslagna regleringen, vilket är fallet även i Folkpensionsanstaltens nuvarande behandling av kontotransaktionsuppgifter, bör det observeras att de enskilda uppgifter om andra personer vilka fås i samband med behandlingen av kontotransaktionsuppgifter för det egentliga föremålet begäran om information inte ännu möjliggör att en omfattande bild fås av dessa personer. Enskilda gireringarna ger i princip inte väsentlig information om en utomstående persons privatliv, för att inte tala om särskilda

personuppgifter. Följaktligen kan behandling av uppgifter som gäller en utomstående person inte ses som en begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna av samma nivå som för den mer omfattande behandlingen av personuppgifter som gäller det egentliga föremålet för begäran om information, varför begränsningen av de grundläggande fri- och rättigheterna i fråga om utomstående personer kan anses vara motiverad, med beaktande av uppnåendet av det lagstadgade syftet för myndighetsuppgiften och nödvändigheten att behandla uppgifterna samt de krav som ställts för att göra en begäran om information.

I början av millenniet bedömde grundlagsutskottet lagstiftning, enligt vilken Folkpensionsanstalten utan hinder av sekretessbestämmelserna och oberoende av personens samtycke har rätt att av penninginstitut få sådana uppgifter som är nödvändiga för avgörandet av ett ärende genom att bryta förmånsökandens eller -mottagarens banksekretess. Då ansåg utskottet i fråga om lagstiftningsordning att förfrågningar om uppgifter är kopplade till förutsättningen att tillräckliga uppgifter och utredningar inte kan erhållas på något annat sätt och att det finns grundade skäl att misstänka att de uppgifter som lämnats av förmånsökanden inte är tillräckliga eller tillförlitliga. Utskottet förutsatte också att innan begäran framförs ska sökanden eller mottagaren underrättas om detta (GrUU 14/2002 rd, s. 4/II).

I fråga om bank- och kontouppgifter fäste grundlagsutskottet i sitt utlåtande (GrUU 21/2025 rd) uppmärksamhet vid att när det gäller bestämmelser om behandling av känsliga uppgifter ska det konstitutionella nödvändighetskravet vara lagtekniskt genomfört på behörigt sätt, vilket också ska innebära att behandlingen av personuppgifter genom tillräckliga kontroller begränsas till vad som är nödvändigt.

I propositionen fungerar utöver nödvändighetskriteriet sökandens självbestämmanderätt i form av förbuds rätt som ytterligare förhandskontroll. I stället är grunden för behandling av personuppgifter i alla situationer den relevanta paragraf i förmånslagstiftningen enligt vilken uppgifter begärs. Dessa grunder beskrivs uttömmande i specialmotiveringen i propositionen.

Enligt den gällande lagstiftningen ska sökanden foga kontotransaktionsuppgifter, i praktiken kontoutdrag, till förmånsansökan. Med tanke på sökandens utredningsbörda är det inte ändamålsenligt att begära att en förmånsökande lämnar uppgifter då uppgiften på ett tillförlitligt och informationssäkert sätt är tillgänglig via en förbindelse som myndigheten använder.

Folkpensionsanstalten använder uppgifterna på samma sätt som i dag för att utreda och kontrollera förmånsbeslutets riktighet och laglighet i enskilda situationer där det anses nödvändigt. I detta fall är de uppgifter som behandlas desamma som förmånsökanden också själv skulle behöva lämna in. Vare sig sökanden själv lämnar in eller Folkpensionsanstalten inhämtar bank- och kontouppgifterna är de nödvändiga för att handlägga förmånsärendet. Folkpensionsanstalten har redan enligt de gällande befogenhetsbestämmelserna en omfattande rätt att få kontouppgifter för att utföra sina uppgifter. Den föreslagna ändringen förändrar endast hur Folkpensionsanstalten begär dessa uppgifter, och förslaget ökar således inte Folkpensionsanstaltens befogenheter att få åtkomst till dessa uppgifter.

De nuvarande rutinerna för inhämtande av uppgifter är manuella och resurskrävande. Förfrågningar till penninginstitut görs per e-post. E-post är inte en säker kommunikationskanal. Utnyttjandet av ÖBB-systemet förbättrar dataskyddet, logguppgifterna och laglighetsövervakningen av förfrågningar.

Skyddsåtgärder

Lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton innehåller ett många tekniska och organisatoriska skyddsåtgärder och säkerhetsåtgärder som gör det möjligt att minimera den höga risken för den registrerades rättigheter och friheter. Med dessa skydds- och säkerhetsåtgärder och mekanismer, vilka är inbyggda och av standardform, säkerställs skyddet för personuppgifter på så sätt att de ger den personuppgiftsansvarige förutsättningar att fullgöra de skyldigheter som föreskrivits i artikel 25 i dataskyddsförordningen. Enligt dataskyddsförordningen ska en personuppgiftsansvarig kunna visa att den i enlighet med artikel 25.1 och 25.2 i dataskyddsförordningen har fullgjort sin skyldighet att med lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder säkerställa och påvisa att man i behandlingen iakttar allmänna dataskyddsförordningen och att personuppgifter i standardfallet inte utan den enskildes medverkan görs tillgängliga för ett obegränsat antal fysiska personer.

I lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton har regleringen kring utlämnande av uppgifter via det tekniska gränssnittet upprättats detaljerat så att den innehåller noggranna förutsättningar som gäller de uppgifter som kan lämnas ut via ett tekniskt gränssnitt och användningsändamålen för dessa uppgifter samt om de förfaranden som gäller säker användning av information som ska genomföras då uppgifter lämnas ut. I och med att uppgifter frågas och förmedlas via ett centraliserat elektroniskt system säkerställs alltid skyddet för de personuppgifter som förmedlas. Tullen ger noggrannare tekniska föreskrifter om hur gränssnittet för datasökningen ska bildas på ett datasäkert sätt såväl i Folkpensionsanstaltens ända.

Beslutet om att begära uppgifter fattas på tillräcklig hög tjänstenivå hos Folkpensionsanstalten och endast personer som särskilt befullmäktigats för detta kan begära uppgifter. En logguppgift om utlämnandet av kontotransaktionsuppgifter, vilken kan användas i Folkpensionsanstaltens laglighetsövervakning, registreras i Folkpensionsanstaltens system. En uppgiftslämnare har möjlighet att vägra att lämna uppgifter, vilket möjliggör att en extern aktör kan besluta sig för att bedöma skyldigheten att lämna ut uppgifter.

Jämfört med kommunikation per e-post förbättrar överföringen av informationsutbytet mellan Folkpensionsanstalten och penninginstitutet till övervakningssystemet för bank- och betalkonto skyddet för personuppgifter genom att fastställa de tekniska förfarandena för överföring av information både för finansinstitutet och Folkpensionsanstalten.

En väsentlig ändring jämfört med nuläget är att ett spår blir kvar i varje fas av behandlingen av känsliga uppgifter i systemet. Eftersom lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton innehåller bestämmelser om skyldigheten att samla in och administrera logguppgifter för den myndighet som begär information, Tullen som förmedlar uppgifter och de institut som lämnar ut uppgifter, är det möjligt att i efterskott sömlöst certifiera grunderna för de förfrågningar som gjorts och informationsbehandlingen inne i systemet. Genomförandet av Folkpensionsanstaltens tjänsteansvar effektiviseras med hjälp av de logguppgifter som lagrats i systemet. Dessutom ansvarar Folkpensionsanstalten för laglighetsövervakningen av sitt eget system. Laglighetsövervakningen beskrivs i avsnitt 4.2.2.2. I Tullens sammanställningsprogram lagras information om den rättsliga grunden med stöd av vilken uppgifter begärs, datum och klockslag för förfrågan, den typ av uppgifter som använts i förfrågan, identifieringsuppgifter för resultatet av förfrågan, namnet på den behöriga myndighet som använt registret och information om vem som begärt informationen och för vilket ändamål. Behandlingsmetoden stärker skyddet för personuppgifter jämfört med myndigheternas nuvarande rutiner, där uppgifter inhämtas från sökande via olika kommunikationskanaler och direkt från penninginstitut per e-post. När ÖBB-systemets teknik används är det möjligt att på ett inbyggt sätt och som standard minimera den höga risk som uppkommer för en persons

rättigheter och friheter. Systemet gör det också möjligt att utveckla ett säkert sätt att förmedla information enligt Folkpensionsanstaltens behov.

Målet är att minimera den höga risk som uppstår för en persons rättigheter och friheter med datatekniska skyddsmekanismer med hjälp av ÖBB-systemet och lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton. I systemet skapas ett inbyggt dataskydd och dataskydd som standard på så sätt att en begäran om information ska uppfylla alla angivna kriterier för att förfrågan ska framskrida via systemet. I enlighet med lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton ska Folkpensionsanstalten då den gör en begäran om information ange till vilket delsystem i övervakningssystemet för bank- och betalkonton dess begäran om information hänför sig, dvs. till det centraliserade automatiserade bank- och betalkontosystemet eller till det centraliserade elektroniska systemet för transaktions- och saldouppgifter. Denna skyldighet att rikta en begäran om information är en skyddsåtgärd för uppgiftsbehandlingen, vilken säkerställer att begäran om information förmedlas endast till den uppgiftslämnare till vilken det är nödvändigt att överlämna begäran. Detta stärker rättsskyddet för den registrerade, dvs. att personens uppgifter inte förmedlas av misstag till fel instans eller till behandling i fel delsystem. Via det centraliserade systemet för transaktions- och saldouppgifter är det möjligt att göra förfrågningar via systemet först då Folkpensionsanstalten gett alla uppgifter som systemet kräver, såsom laglighetsgrunden, det vill säga den författning om rätten att få information som berättigar till att göra förfrågan, dess användningsändamål och identifieringsuppgifter om det aktuella ärendet samt de identifieringsuppgifter om kontot som behövs för att rikta förfrågan. Europeiska datatillsynsmannen har ansett att ospecificerade förfrågningar om bankkonton är uppenbart problematiska ur ett dataskyddsperspektiv, och således är det väsentligt att minska behovet av sådana ospecificerade förfrågningar. Innan en förfrågan om kontotransaktions- och saldouppgifter görs ska Folkpensionsanstalten ha ett visst anhängigt uttryckligt ärende, för vilket det är nödvändigt att få kontotransaktions- och saldouppgifter om det aktuella ärendet för att kunna utreda det.

Den registrerades rättigheter och friheter skyddas genom organisatoriska åtgärder i enlighet med lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton. Identifieringsuppgifter enligt 17 e § i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton kontrollerar förfrågningarna så att endast utbildad personal, som har utsetts och bemyndigats att utföra dessa uppgifter enligt den interna arbetsordningen, har rätt att göra kontotransaktionsförfrågningar. Möjligheten att göra en förfrågan är således avgränsad och granskningen av en förfrågan har säkerställts enligt Folkpensionsanstaltens interna godkännandeförfaranden. Dessutom övervakas användningen av systemet genom den interna laglighetsövervakningen, varvid det är möjligt att även i efterskott förvissa sig om vem som begärt information, med vilken befohlenhet och för vilket ändamål.

Enligt 17 e § 2 mom. i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton ska Folkpensionsanstalten när den gör en förfrågan via saldo- och kontotransaktionssystemet ange rättsgrunden, användningsändamålet och nödvändiga uppgifter för att specificera vad förfrågan gäller. Folkpensionsanstaltens förfrågan förmedlas inte från dess system till Tullens sammanställningsprogram, om Folkpensionsanstalten inte uppfyllt alla nödvändiga punkter för att göra en förfrågan. Det är möjligt att göra en förfrågan om saldo- eller kontotransaktionsuppgifter först då Folkpensionsanstalten specificerat det enskilda behov av uppgifter som ligger till grund för förfrågan. Dessutom gäller det att beakta att loggregistret över myndighetens förfrågningar enligt 17 h § ska innehålla identifieringsuppgifter om den person som utfört en förfrågan i det centraliserade elektroniska systemet för transaktions- och saldouppgifter och om den person som förordnat förfrågan.

Folkpensionsanstalten övervakar regelbundet förfrågningar och användarrättigheter. Laglighetsövervakningen av förfrågningar beskrivs i avsnitt 4.2.2.2. Laglighetsövervakningen beträffande ÖBB-systemet koordineras av Tullen, som har upprättat en anvisning om laglighetsövervakningen av ÖBB-systemet och som även gäller för de behöriga myndigheterna enligt lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton. Dessutom övervakar dataombudsmannen tillämpningen av dataskyddsförordningen i Folkpensionsanstaltens verksamhet på ett allmänt plan.

I propositionen har strävan varit att begränsa de negativa konsekvenserna för skyddet för privatlivet genom att avgränsa rätten till information och informationsbehandlingen. Tröskeln för erhållande av information har höjts i förslaget genom att rätten till information begränsats till vad som är nödvändigt. För att säkerställa skyddet för personuppgifter är utlämnandet av kontotransaktionsuppgifter via övervakningssystemet för bank- och betalkonton bundet till att uppgifterna är nödvändiga för att fullgöra den lagstadgade uppgiften för Folkpensionsanstalten och möjligheten för det kredit- och betalningsinstitut som lämnar ut uppgifter att göra en förhandskontroll av begäran om information. Målet och syftet med behandlingen och innehållet i de personuppgifter som behandlas framgår uttömmande av förslagen. Det informationsinnehåll som omfattas av rätten till information och de situationer som rör uppfyllandet av nödvändighetskravet räknas upp uttömmande i lagförslaget och i specialmotiveringen. Behandlingssituationerna och förfarandena för begäran om information är redan etablerade i Folkpensionsanstaltens verksamhet. Förslagen innebär därför inte nya tolkningar eller införande av ny praxis i Folkförsäkringsanstaltens verksamhet. Det enda undantaget från detta är sökandens förbuds rätt, som för närvarande inte tillämpas på begäran om känsliga uppgifter direkt av penninginstitut per e-post. Den registrerades rättsskydd tryggas precis som i dag genom rätten att vid behov få ett beslut om uppgifternas nödvändighet, i vilket ändring kan sökas.

Slutsatser

Med beaktande av det som konstaterats ovan kan de nödvändighetskontroller som ingår i förutsättningarna för Folkförsäkringsanstaltens tillgång till information anses vara ändamålsenliga och tillräckliga. Den föreslagna regleringen tryggar lagenligt och korrekt avgörande av förmåner. Förslaget minskar och förebygger brott och felaktiga utbetalningar relaterade till förmåner. Propositionen bidrar också till att säkerställa ett effektivt beviljande av förmåner och smidig kundservice.

Det föreslås inte att Folkpensionsanstaltens behandling av bank- och kontouppgifter ska utvidgas jämfört med nuläget. Förslaget ökar inte mängden personuppgifter som behandlas i Folkpensionsanstaltens system, utom i situationer där sökanden avsiktligt och i strid med de sina skyldigheter enligt lag har hemlighållit en omständighet som påverkar rätten till förmåner, såsom förekomsten av ett konto. Den föreslagna regleringen förbättrar dataskyddet, logguppgifterna och laglighetsövervakningen när det gäller förfrågningar till penninginstitut.

Det är inte möjligt att uppnå de fördelar som eftersträvas utan begränsningar som hänför sig till skyddet för fysiska personers privatliv. Skyddet för privatlivet begränsas inte mer än vad som är nödvändigt med tanke på användningsändamålet. Med beaktande av behandlingens karaktär och konsekvenser samt riskerna förknippade med sådan behandling kan den föreslagna detaljerade och noggrant avgränsade regleringen dock anses vara en nödvändig, godtagbar och proportionell åtgärd för att uppnå målen med propositionen.

10.5 Reseersättningar ur sjukförsäkringen

Enligt lagförslag 5 i propositionen ska 19 kap. 5 § 1 mom. 5 punkten ändras så att det till den fogas en bestämmelse om Folkpensionsanstaltens rätt att till beställningscentraler som kombinerar resor lämna ut namn och personbeteckning på försäkrade till vilka reseersättning inte betalas som direktersättning. Utlämnandet av uppgifter gäller situationer där ersättning inte betalas direkt till tjänsteleverantören på grund av upprepat missbruk.

Det föreslagna utlämnandet av uppgifter kan anses vara proportionellt i förhållande till förslagets syfte och mål, som går ut på att förhindra missbruk av taxiresor som ersätts ur sjukförsäkringen, vilket orsakar samhället betydande kostnader. Den föreslagna bestämmelsen är noggrann och exakt. De uppgifter som lämnas ut räknas upp uttömmande i den föreslagna bestämmelsen.

10.6 Rätten till information om fakturor som beaktas i utkomststödet

I lagförslag 1 i propositionen föreslås att det till 18 e § fogas att Folkpensionsanstalten har rätt att få uppgifter av aktörer som fakturerar grundutgifter som ersätts ur utkomststödet. Rätten till information gäller situationer där Folkpensionsanstalten utreder misstänkt missbruk och har upptäckt en eventuell förfalskad faktura som lämnats in till Folkpensionsanstalten.

Den föreslagna bestämmelsen innebär att Folkpensionsanstalten lämnar sekretessbelagd information om sökande av utkomststöd till fakturautställare. Konsekvenserna av den föreslagna bestämmelsen beskrivs närmare i avsnitt 4.2.2.1. Folkpensionsanstalten måste få fakturauppgifter för att sköta sina lagstadgade uppgifter, eftersom betalningar som betraktas som grundutgifter lämnas till Folkpensionsanstalten antingen på faktura eller hyresavtal vid ansökan om förmåner. Enligt den gällande lagen kan Folkpensionsanstalten få uppgifter från de instanser som nämns i 64 § i kunduppgiftslagen och i enlighet med 18 e § i lagen om utkomststöd från hyresvärden, bostadsaktiebolaget eller fastighetsaktiebolaget.

Den föreslagna bestämmelsen kan anses vara proportionell i förhållande till förslagets syfte och mål, som går ut på att upptäcka förfalskade fakturor. Förfalskade fakturor hör till de vanligaste formerna av förmånsmissbruk. Den föreslagna bestämmelsen är nödvändig för att Folkpensionsanstalten ska kunna sköta sina lagstadgade uppgifter och skyldigheter. Rätten till information är knuten till nödvändiga uppgifter och det syfte för vilket uppgifterna behövs i enlighet med grundlagsutskottets utlåtandep Praxis.

10.7 Rätten till information om läkarutlåtanden och -intyg

I lagförslag 5 i propositionen föreslås att det till 19 kap. 1 § i sjukförsäkringslagen fogas en ny bestämmelse om Folkpensionsanstaltens rätt att av läkare samt yrkesutbildade personer och verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården få utlåtanden och intyg som är nödvändiga för att avgöra ett ärende. Syftet med de föreslagna ändringarna är att göra nödvändiga uppgifter mer tillgängliga för Folkpensionsanstaltens förmånshandling än vad som är möjligt i dag direkt via Kantas informationsförmedlings- och förfrågningservice.

Uppgifter om hälsotillstånd, sjukdom och anlåtande av hälso- och sjukvårdstjänster är författningsrättsligt känsliga uppgifter som berör kärnan i skyddet för personuppgifter och som hör till privatlivet. I propositionen föreslås inte att sökandens självbestämmanderätt, såsom samtycke eller förbuds rätt, ska läggas till i regleringen. Intyg och utlåtanden som lagras i Kanta kan lämnas ut till aktörer utanför hälso- och sjukvården med hjälp av Kantas informationsförmedlings- och förfrågningservice. Folkpensionsanstalten använder redan

informationsförmedlings- och förfrågningsservicen. Bestämmelser om informationsförmedlings- och förfrågningsservicen finns i 76 § i kunduppgiftslagen. Utlämnande av uppgifter förutsätter att en myndighet eller annan aktör har lagstadgad rätt till informationen. Utlämnande av uppgifter kräver därför inte personens samtycke.

Enligt den föreslagna regleringen ges sökanden inte på förhand möjlighet att lämna uppgifterna till Folkpensionsanstalten. Regeringen påpekar att de intyg och utlåtanden som anges i den föreslagna bestämmelsen i regel är uppgifter som förekommer i de blankettmallar som uttryckligen tagits fram för Folkpensionsanstaltens handläggning av ansökningar om förmåner. Dessutom kan det konstateras att Folkpensionsanstalten även i dag enligt 19 kap. 1 § 1 mom. 1 punkten i sjukförsäkringslagen trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter rätt få de uppgifter av till exempel välfärdsområdets myndigheter som är nödvändiga för att avgöra ett ärende, och i dessa situationer förutsätter lagen inte heller i dag att sökanden först ger sitt samtycke eller ges en möjlighet att själv lämna in uppgifterna till Folkpensionsanstalten.

Sökanden omfattas av den registrerades allmänna rättigheter som beskrivs i avsnitt 10.3.

Syftet med den föreslagna regleringen är att förbättra dataskyddet och informationssäkerheten vid utlämnande av uppgifter jämfört med nuvarande pappersbaserade och inlämningssätt via flera kanaler. Förslaget syftar till att förhindra att onödiga handlingar eller samma handling skickas till Folkpensionsanstalten i stora mängder eller flera gånger. Den föreslagna förordningen syftar också till att minska utmaningarna relaterade till sökande, vilka beskrivs i avsnitt 2.7. Informationsförmedlings- och förfrågningsservicen gör det lättare för sökande att sköta ärenden. Dessutom är målet att förenkla och påskynda handläggningen av förmånsärenden.

Via informationsförmedlings- och förfrågningsservicen får Folkpensionsanstalten endast ett begränsat antal läkarutlåtanden och intyg som är nödvändiga för att avgöra förmåner och som upprättats för ansökan om förmåner.

Den föreslagna bestämmelsen kan anses vara proportionell i förhållande till förslagets syfte. Rätten till information skulle är knuten till nödvändiga uppgifter och det syfte för vilket uppgifterna behövs i enlighet med grundlagsutskottets utlåtandep Praxis. Förslaget är mycket noggrant avgränsat vad gäller de uppgifter som begärs. De nödvändiga uppgifterna räknas uttömmande upp i bestämmelsen.

10.8 Bedömning av lagstiftningsordning

Grundlagsutskottet har påpekat att inskränkningar av skyddet för privatlivet ska ha ett acceptabelt samhällligt intresse och stå i rätt proportion till det eftersträvade målet. Det betyder att inskränkningarna måste vara nödvändiga för att ett godtagbart syfte ska nås. Inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna är tillåtna bara om målet inte kan nås genom mindre ingrepp i rättigheterna. En inskränkning får inte heller vara mer genomgripande än vad som är motiverat med hänsyn till hur tungt vägande det bakomliggande intresset är i relation till det rättsobjekt som ska inskränkas (GrUB 25/1994 rd, se även till exempel GrUU 56/2014 rd och GrUU 18/2013 rd).

Rättsprinciperna för förvaltningen finns i 6 § i förvaltningslagen (434/2003). Enligt denna bestämmelse ska myndigheterna bemöta dem som utträttar ärenden hos förvaltningen jämlikt och använda sina befogenheter enbart för syften som är godtagbara enligt lag. Myndigheternas åtgärder ska vara opartiska och stå i rätt proportion till sitt syfte. Åtgärderna ska skydda

förväntningar som är berättigade enligt rättsordningen. Det centrala innehållet i proportionalitetsprincipen är att en myndighets åtgärder ska stå i rätt proportion till det eftersträvade målet. Med andra ord ska en myndighets åtgärd vara behörig, nödvändig och rätt dimensionerad med tanke på målet med den aktuella åtgärden. I praktiken förutsätter proportionalitetsprincipen att myndigheten dimensionerar sin verksamhet till den lägsta nivå som åstadkommer den effekt som behövs.

Vid beredningen av propositionen bedömdes det att den föreslagna regleringen kring behandlingen och sekretessbeläggningen av personuppgifter inte innebär längre gående begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna än vad som är nödvändigt, med beaktande av vikten av de mål som utgör bakgrunden till förslagen i förhållande till den grundläggande fri- och rättighet som skyddas. I propositionen föreslås inte att tillsynen eller de relaterade befogenheterna och resurserna ska utökas. Förslagen gäller Folkpensionsanstaltens etablerade förmåns- och utbetalningsprocesser. Enligt Folkpensionsanstalten kommer förslagen att minska arbetet med att utreda missbruk. Erfarenheterna av det nationella inkomstregistret visar att tillförlitliga registeruppgifter kan förhindra att felaktiga utbetalningar av förmåner bildas.

Antalet fall av misstänkt missbruk är relativt lågt, eftersom det är svårt att identifiera situationer relaterade till missbruk i förmånshandläggningen. Problem uppstår särskilt när det gäller att få information om sekretessbelagda omständigheter, såsom konton, och att upptäcka förfälskade handlingar. Det finns ingen tillförlitlig information om den faktiska förekomsten av missbruk, men det är sannolikt att allt missbruk inte upptäcks i förmånshandläggningen. Under senare år har exempel på organiserad socialskyddsbrottlighet observerats i Finland, vilket är särskilt svårt att upptäcka i Folkpensionsanstaltens verksamhet. Utöver att förebygga missbruk syftar förslagen till att minska felaktiga utbetalningar av förmåner oavsett orsaken till felet. En felaktig utbetalning kan bero på ett fel eller missförstånd från sökandens sida och inte på ett brott. Å andra sidan kan en felaktig utbetalning också bero på Folkpensionsanstaltens egna åtgärder eller bristfälliga uppgifter. Felaktiga utbetalningar beskrivs i avsnitt 2.2. Beloppet av de felaktiga utbetalningarna är avsevärt.

Folkpensionsanstalten har ingen särskild lagstadgad skyldighet att utreda eller förebygga missbruk, eftersom denna uppgift ingår i den verkställande uppgiften enligt förmånslagstiftningen, som beskrivs i avsnitt 2. Folkpensionsanstalten har utredningsskyldighet enligt 31 § förvaltningslagen. Det innebär att ett ärende ska utredas så grundligt och så korrekt och lagenligt beslut som möjligt kan fattas i det. Folkpensionsanstalten ska också rätta felaktiga beslut och återkräva felaktigt utbetalda förmåner. Folkpensionsanstalten ska bedöma huruvida en person agerat svikligt enligt bestämmelserna om återkrav. Vid misstanke om brott ska Folkpensionsanstalten göra polisanmälan. Utredning av missbruk har ansetts vara ett godtagbart syfte för informationsutbyte mellan myndigheter. Grundlagsutskottet har konstaterat att med avseende på systemet med grundläggande fri- och rättigheter är det föreslagna syftet en godtagbar grund för att begränsa skyddet för privatlivet och personuppgifter till Folkpensionsanstalten (GrUU 1/2015 rd).

Med beaktande av det som konstaterats ovan bedöms den reglering som föreslagits i propositionen uppfylla de krav som följer av 10 § i grundlagen och den kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Den föreslagna regleringen är dessutom enhetlig med allmänna dataskyddsförordningen, artikel 7 och 8 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, artikel 8 i Europeiska människorättskonventionen samt tillämpningspraxis för dessa.

Eftersom nationellt handlingsutrymme enligt unionsrätten och den nedan beskrivna tolkningsfrågan relaterad till lagstiftningsordning ingår i propositionen, anser regeringen det dock önskvärt att grundlagsutskottet avger ett utlåtande i frågan.

Utlåtandet anses vara nödvändigt i synnerhet för att lagförslag 4 involverar nationellt handlingsutrymme som gäller ändamålsbegränsning. Grundlagsutskottets författningsrättsliga uppgift är att bedöma om statsrådet vid beredningen av ärendet i propositionen som lämnats till riksdagen i tillräcklig utsträckning har bedömts det nationella handlingsutrymmet enligt unionsrätten. Det nationella handlingsutrymmet och uppfyllandet av förutsättningarna för tillämpning av det beskrivs i avsnitt 10.4.1.

Dessutom är utskottets utlåtande motiverat, eftersom förutsättningarna för att inhämta information gällande bank- och kontouppgifter enligt 18 a § 4–5 mom. i lagförslag 1, 42 § 2–3 mom. i lagförslag 2 och 43 § 2–3 mom. i lagförslag 3 skiljer sig från grundlagsutskottets etablerade praxis avseende Folkpensionsanstalten i det att förutsättningen för uppgifter från penninginstitut inte längre är att det är det sista alternativet. Grundlagsutskottet har tidigare i fråga om lagstiftningsordning ansett att förfrågningar om uppgifter är kopplade till förutsättningen att tillräckliga uppgifter och utredningar inte kan erhållas på något annat sätt och att det finns grundade skäl att misstänka att de uppgifter som lämnats av förmånsökanden inte är tillräckliga eller tillförlitliga (GrUU 14/2002 rd, s. 4). I de föreslagna bestämmelserna har grundlagsutskottets ståndpunkt beaktats genom att precisera innehållet i rätten till information och dess materiella samband samt genom extra förhandskontroll i fråga om känsliga uppgifter (förbuds rätt). När det gäller förbuds rätten lämnar i synnerhet frågan om detta kan betraktas som tillräcklig förhandskontroll och som en förutsättning för begäran om uppgifter rum för tolkning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om utkomststöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utkomststöd (1412/1997) 17 § 3 mom., 18 a §, rubriken för 18 e § och 18 e 1 mom.,
sådana de lyder, 17 § 3 mom. i lag 1023/2022, 18 a § i lagarna 1023/2022 och 26/2026 samt rubriken för 18 e § och 18 e § 1 mom. i lag 1107/2016, som följer:

17 §

Sökandens skyldighet att lämna uppgifter och anmälningsskyldighet

---

En i 1 mom. avsedd person är dessutom skyldig att vid behov lämna en utredning om att det är fråga om ett separat hushåll och en utredning om vistelseorten.

18 a §

Rätt för utbetalare av grundläggande utkomststöd att få information samt utbetalarens skyldighet att lämna ut uppgifter

Den som betalar ut grundläggande utkomststöd har trots sekretessbestämmelserna rätt att av välfärdsområdets socialvårdsmyndighet på begäran avgiftsfritt få uppgifter och utredningar som finns hos socialvårdsmyndigheten och som är nödvändiga för behandlingen och avgörandet av ett utkomststödsärende som handläggs hos utbetalaren. Den som betalar ut grundläggande utkomststöd har dessutom rätt att av en socialvårdsmyndighet och av skattemyndigheterna få sekretessbelagda personuppgifter som finns i deras personregister oberoende av klientens samtycke, om det är nödvändigt för behandlingen av ett utkomststödsärende som avses i denna lag. Den som betalar ut grundläggande utkomststöd ska på förhand informera klienten om denna möjlighet.

Den som betalar ut grundläggande utkomststöd har trots sekretessbestämmelserna rätt att på begäran avgiftsfritt av statliga och kommunala myndigheter samt andra offentligrättsliga samfund, Pensionsskyddscentralen, pensionsstiftelser och andra pensionsanstalter, försäkringsanstalter och utbildningsanordnare få sådana uppgifter om den som ansökt om eller får utkomststöd som är nödvändiga för behandlingen och avgörandet av ett ärende som gäller grundläggande utkomststöd som är under handläggning.

Vad som i 63 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023), nedan kunduppgiftslagen, föreskrivs om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter oberoende av klientens samtycke gäller också de nödvändiga uppgifter som utbetalare av grundläggande utkomststöd får i samband med skötseln av sina utkomststödsuppgifter.

Den som betalar ut grundläggande utkomststöd har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter rätt att av penninginstitut på begäran avgiftsfritt få de konto- och saldouppgifter och uppgifter om värdepapper som är nödvändiga för avgörandet av ett utkomststödsärende som handläggs. Rätten till information gäller utöver uppgifter om den som ansöker om stöd även uppgifter om andra personer som hör till familjen.

Den som betalar ut grundläggande utkomststöd har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter rätt att av penninginstitut på begäran avgiftsfritt få de uppgifter om sökandens och andra familjemedlemmars kontotransaktioner som är nödvändiga för avgörandet av ett utkomststödsärende som handläggs, om inte sökanden har förbjudit att uppgifterna begärs.

Den som betalar ut grundläggande utkomststöd har rätt att av penninginstitut på begäran få de uppgifter som avses i 4 och 5 mom. och uppgifter om sökandens och andra familjemedlemmars tillgångar, om tillräckliga uppgifter och utredningar annars inte kan fås och om det finns grundad anledning att misstänka att sökanden har lämnat otillräckliga eller otillförlitliga uppgifter.

Innan en begäran enligt 4–6 mom. framställs ska sökanden och övriga parter underrättas om detta. Sökanden ska dessutom underrättas om rätten enligt 5 mom. att förbjuda att uppgifterna begärs samt om de olika alternativen för lämnande av uppgifter och följderna av alternativen.

18 e §

Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter mellan Folkpensionsanstalten samt hyresvärdar och fakturerare av grundutgifter

Folkpensionsanstalten har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter rätt att avgiftsfritt få de uppgifter som är nödvändiga för avgörande av en anhängig ansökan om utkomststöd enligt följande:

1) av hyresvärdar, bostadsaktiebolag och fastighetsaktiebolag uppgifter om hyresförhållanden och boende,

2) av fakturerare uppgifter som gäller fakturor för sådana utgifter enligt 7 a och 7 b § som ska beaktas som övriga grundutgifter.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

2.

Lag

om ändring av 42 § i lagen om allmänt bostadsbidrag

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014) 42 § 2 mom., sådant det lyder i lag 242/2020, och
fogas till 42 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 242/2020 och 557/2022, nya 3–5 mom. som följer:

42 §

Uppgifter för avgörande av bostadsbidrag

Folkpensionsanstalten har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att av penninginstitut på begäran avgiftsfritt få för avgörande av bostadsbidrag nödvändiga konto- och saldouppgifter och uppgifter om värdepapper. Rätten till information gäller utöver uppgifter om sökanden även uppgifter om andra personer som hör till hushållet.

Folkpensionsanstalten har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att av penninginstitut på begäran avgiftsfritt få för avgörande av bostadsbidrag nödvändiga uppgifter om sökandens och hushållets övriga personers kontotransaktioner, om inte sökanden har förbjudit att uppgifterna begärs.

Folkpensionsanstalten har rätt att av penninginstitut på begäran få de uppgifter som avses i 2 och 3 mom., om tillräckliga uppgifter och utredningar inte kan fås på något annat sätt och om det finns grundad anledning att misstänka att sökanden har lämnat otillräckliga eller otillförlitliga uppgifter.

Innan en begäran enligt 2–4 mom. framställs ska sökanden och övriga parter underrättas om detta. Sökanden ska dessutom underrättas om rätten enligt 3 mom. att förbjuda att uppgifterna begärs samt om de olika alternativen för lämnande av uppgifter och följderna av alternativen.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om ändring av 43 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) 43 § 2 mom., sådant det lyder
i lag 230/2020, och
fogas till 43 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 230/2020, nya 3–5 mom. som följer:

43 §

Uppgifter för avgörande av bostadsbidrag

Folkpensionsanstalten har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att av penninginstitut på begäran avgiftsfritt få för avgörande av bostadsbidrag nödvändiga konto- och saldouppgifter och uppgifter om värdepapper. Rätten till information gäller utöver uppgifter om sökanden även uppgifter om sökandens make, maka eller sambo.

Folkpensionsanstalten har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att av penninginstitut på begäran avgiftsfritt få för avgörande av bostadsbidrag nödvändiga uppgifter om sökandens och sökandens makes, makas eller sambos kontotransaktioner, om inte sökanden har förbjudit att uppgifterna begärs.

Folkpensionsanstalten har rätt att av penninginstitut på begäran få de uppgifter som avses i 2 och 3 mom., om tillräckliga uppgifter och utredningar inte kan fås på något annat sätt och om det finns grundad anledning att misstänka att sökanden har lämnat otillräckliga eller otillförlitliga uppgifter.

Innan en begäran enligt 2–4 mom. framställs ska sökanden och övriga parter underrättas om detta. Sökanden ska dessutom underrättas om rätten enligt 3 mom. att förbjuda att uppgifterna begärs samt om de olika alternativen för lämnande av uppgifter och följderna av alternativen.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

4.

Lag

om ändring av lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton (571/2019) 3 § 10 punkten, 17 a § 8 punkten och 17 c § 8 punkten, sådana de lyder i lag 863/2025, och
fogas till 3 §, sådan den lyder i lagarna 814/2022 och 863/2025, en ny 11 punkt, till 17 a §, sådan den lyder i lag 863/2025, en ny 9 punkt och till 17 c §, sådan den lyder i lag 863/2025, en ny 9 punkt som följer:

3 §

Myndigheter som använder det centraliserade automatiserade kontouppgiftssystemet

Följande behöriga myndigheter har rätt att få åtkomst till sådana uppgifter i övervakningssystemet för bank- och betalkonton som lämnas ut i enlighet med 4 § och som registrerats i enlighet med 6 §, om detta är nödvändigt för fullgörandet av följande uppgifter och myndigheten enligt någon annan lag har rätt att få åtkomst till den nämnda informationen:

10) Gränsbevakningsväsendet för förebyggande, avslöjande och utredning av brott samt för förande av brott till åtalsprövning i enlighet med lagen om brottsbekämpning inom gränsbevakningsväsendet (108/2018),

11) Folkpensionsanstalten, för ändamål enligt 18 a § i lagen om utkomststöd (1412/1997), 42 § i lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014) och 43 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007).

17 a §

Utlämnande av saldouppgifter till behöriga myndigheter via ett tekniskt gränssnitt

Följande behöriga myndigheter har rätt att via ett tekniskt gränssnitt få de uppgifter som avses i 17 b § ur det centraliserade elektroniska systemet för transaktions- och saldouppgifter för följande användningsändamål, om det är nödvändigt för skötseln av myndighetens uppgifter:

8) Försvarsmakten, för ändamål enligt 104 § i lagen om militär underrättelseverksamhet och 112 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom Försvarsmakten,

9) Folkpensionsanstalten, för ändamål enligt 18 a § i lagen om utkomststöd, 42 § i lagen om allmänt bostadsbidrag och 43 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare.

17 c §

Utlämnande av uppgifter om kontotransaktioner och om värdepapper till behöriga myndigheter via ett tekniskt gränssnitt

Följande behöriga myndigheter har rätt att via ett tekniskt gränssnitt få de uppgifter som avses i 17 d § ur det centraliserade elektroniska systemet för transaktions- och saldouppgifter för följande användningsändamål, om det är nödvändigt för skötseln av myndighetens uppgifter:

- 8) Försvarsmakten, för ändamål enligt 104 § i lagen om militär underrättelseverksamhet och 112 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom Försvarsmakten,
9) Folkpensionsanstalten, för ändamål enligt 18 a § i lagen om utkomststöd, 42 § i lagen om allmänt bostadsbidrag och 43 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

5.

Lag

om ändring av 19 kap. 1 och 5 § i sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i sjukförsäkringslagen (1224/2004) 19 kap. 5 § 1 mom. 5 punkten, sådan den lyder i lag 1203/2007, och
fogas till 19 kap. 1 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 890/2006, 1203/2013, 252/2015, 1145/2017 och 564/2022, ett nytt 6 mom. som följer:

VII AVDELNINGEN

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER

19 kap.

Bestämmelser om erhållande och utlämnande av uppgifter

1 §

Rätt att få uppgifter

Trots vad som föreskrivs i 2 mom. har Folkpensionsanstalten trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att av läkare och andra yrkesutbildade personer enligt lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) och av verksamhetsenheter för hälso- och sjukvården enligt 2 § 4 punkten i lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992) få ett för avgörandet av en förmån nödvändigt utlåtande om arbetsoförmåga hos den som söker en förmån, intyg över tagande av organ, vävnader eller celler, intyg över graviditet, intyg över deltagande i sjukvård eller rehabilitering av ett sjukt barn på grund av barnets sjukdom eller handikapp eller utlåtande av den läkare som sköter företagshälsovården på arbetsplatsen eller av någon annan läkare som känner den försäkrades arbetsförhållanden om att den försäkrades eller fostrets hälsa äventyras på det sätt som avses i 9 kap. 3 § i denna lag.

5 §

Utlämnande av uppgifter i vissa fall

Folkpensionsanstalten har utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att

---

5) till den som med stöd av ett avtal om tillhandahållande av tjänster för samordning av resor sköter samordning av resor lämna uppgifter om en persons för- och efternamn, uppgifter om att personen är medlem av en arbetsplatskassa och om att han eller hon är försäkrad; om personen är försäkrad, kan Folkpensionsanstalten dessutom till den som med stöd av avtal sköter samordning av resor lämna den försäkrades adress, uppgifter om uppnående av den årliga självriskandelen för resekostnader och andra uppgifter om den försäkrade som är nödvändiga

för förmedlingen av resor; dessutom kan Folkpensionsanstalten till den som sköter samordning av resor lämna namn och personbeteckning för sådana försäkrade till vilka reseersättning inte ska betalas genom förmedling av en tjänsteproducent som tillämpar det redovisningsförfarande som avses i 15 kap. 9 §,

-----

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 9 april 2026

Statsminister

Petteri Orpo

Minister för social trygghet Sanni Grahn-Laasonen

1.

Lag

om ändring av lagen om utkomststöd

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om utkomststöd (1412/1997) 17 § 3 mom., 18 a §, rubriken för 18 e § och 18 e 1 mom.,

sådana de lyder, 17 § 3 mom. i lag 1023/2022, 18 a § i lagarna 1023/2022 och 26/2026 samt rubriken för 18 e § och 18 e § 1 mom. i lag 1107/2016, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

17 §

Sökandens skyldighet att lämna uppgifter och anmälningsskyldighet

Sökandens skyldighet att lämna uppgifter och anmälningsskyldighet

En i 1 mom. avsedd person ska vid behov ges tillfälle att förete en utredning om att det är fråga om ett separat hushåll.

En i 1 mom. avsedd person är dessutom skyldig att vid behov lämna en utredning om att det är fråga om ett separat hushåll och en utredning om vistelseorten.

18 a §

18 a §

Folkpensionsanstaltens rätt till information och skyldighet att lämna ut uppgifter

Rätt för utbetalare av grundläggande utkomststöd att få information samt utbetalarens skyldighet att lämna ut uppgifter

Folkpensionsanstalten har trots sekretessbestämmelserna rätt att av välfärdsområdets socialvårdsmyndighet på begäran avgiftsfritt få uppgifter och utredningar som finns hos socialvårdsmyndigheten och som är nödvändiga för behandlingen och avgörandet av ett utkomststödsärende som handläggs vid Folkpensionsanstalten.

Folkpensionsanstalten har dessutom rätt att av en socialvårdsmyndighet och av skattemyndigheterna få sekretessbelagda personuppgifter som finns i deras personregister oberoende av klientens samtycke, om det är nödvändigt för

Den som betalar ut grundläggande utkomststöd har trots sekretessbestämmelserna rätt att av välfärdsområdets socialvårdsmyndighet på begäran avgiftsfritt få uppgifter och utredningar som finns hos socialvårdsmyndigheten och som är nödvändiga för behandlingen och avgörandet av ett utkomststödsärende som handläggs hos utbetalaren. *Den som betalar ut grundläggande utkomststöd* har dessutom rätt att av en socialvårdsmyndighet och av skattemyndigheterna få sekretessbelagda personuppgifter som finns i deras

Gällande lydelse

behandlingen av ett utkomststödsärende som avses i denna lag. *Folkpensionsanstalten* ska på förhand informera klienten om denna möjlighet.

Folkpensionsanstalten har trots sekretessbestämmelserna rätt att på begäran avgiftsfritt av statliga och kommunala myndigheter samt andra offentligt rättsliga samfund, Pensionsskyddscentralen, pensionsstiftelser och andra pensionsanstalter, försäkringsanstalter och utbildningsanordnare få sådana uppgifter om den som ansökt om eller får utkomststöd som är nödvändiga för behandlingen och avgörandet av ett utkomststödsärende *som handläggs vid Folkpensionsanstalten*.

Vad som i 63 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023), nedan *kunduppgiftslagen*, föreskrivs om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter oberoende av klientens samtycke gäller också de nödvändiga uppgifter som *Folkpensionsanstalten* får i samband med skötseln av sina utkomststödsuppgifter.

Folkpensionsanstalten har trots sekretessbestämmelserna rätt att på begäran avgiftsfritt av *penninginstitut* få sådana uppgifter om den som ansöker om eller får utkomststöd som är nödvändiga för behandlingen och avgörandet av ett utkomststödsärende, om tillräckliga uppgifter och utredningar annars inte kan fås och om det finns grundad anledning att misstänka att den som ansökt om eller får utkomststöd har lämnat otillräckliga eller otillförlitliga uppgifter. Begäran om att få uppgifterna ska framställas skriftligen. Innan begäran framställs ska sökanden eller mottagaren underrättas om detta.

Föreslagen lydelse

personregister oberoende av klientens samtycke, om det är nödvändigt för behandlingen av ett utkomststödsärende som avses i denna lag. *Den som betalar ut grundläggande utkomststöd* ska på förhand informera klienten om denna möjlighet.

Den som betalar ut grundläggande utkomststöd har trots sekretessbestämmelserna rätt att på begäran avgiftsfritt av statliga och kommunala myndigheter samt andra offentligt rättsliga samfund, Pensionskyddscentralen, pensionsstiftelser och andra pensionsanstalter, försäkringsanstalter och utbildningsanordnare få sådana uppgifter om den som ansökt om eller får utkomststöd som är nödvändiga för behandlingen och avgörandet av ett ärende som gäller *grundläggande utkomststöd som är under handläggning*.

Vad som i 63 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023), nedan *kunduppgiftslagen*, föreskrivs om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter oberoende av klientens samtycke gäller också de nödvändiga uppgifter *som utbetalare av grundläggande utkomststöd* får i samband med skötseln av sina utkomststödsuppgifter.

Den som betalar ut grundläggande utkomststöd har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter rätt att av *penninginstitut* på begäran avgiftsfritt få de konto- och saldouppgifter och uppgifter om värdepapper som är nödvändiga för avgörandet av ett utkomststödsärende som handläggs. Rätten till information gäller utöver uppgifter om den som ansöker om stöd även uppgifter om andra personer som hör till familjen.

Den som betalar ut grundläggande utkomststöd har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter rätt att av *penninginstitut* på begäran avgiftsfritt få de uppgifter om sökandens och andra familjemedlemmars kontotransaktioner som är nödvändiga för

Gällande lydelse

18 e §

*Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter
mellan Folkpensionsanstalten och
hyresvärdar*

Folkpensionsanstalten har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter rätt att avgiftsfritt av hyresvärdar, bostadsaktiebolag och fastighetsaktiebolag få de uppgifter om hyresförhållanden och boende som är nödvändiga för avgörande av en anhängig ansökan om utkomststöd.

Föreslagen lydelse

avgörandet av ett utkomststödsärende som handläggs, om inte sökanden har förbjudit att uppgifterna begärs.

Den som betalar ut grundläggande utkomststöd har rätt att av penninginstitut på begäran få de uppgifter som avses i 4 och 5 mom. och uppgifter om sökandens och andra familjemedlemmars tillgångar, om tillräckliga uppgifter och utredningar annars inte kan fås och om det finns grundad anledning att misstänka att sökanden har lämnat otillräckliga eller otillförlitliga uppgifter.

Innan en begäran enligt 4–6 mom. framställs ska sökanden och övriga parter underrättas om detta. Sökanden ska dessutom underrättas om rätten enligt 5 mom. att förbjuda att uppgifterna begärs samt om de olika alternativen för lämnande av uppgifter och följderna av alternativen.

18 e §

*Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter
mellan Folkpensionsanstalten samt
hyresvärdar och fakturerare av
grundutgifter*

Folkpensionsanstalten har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter rätt att avgiftsfritt få de uppgifter som är nödvändiga för avgörande av en anhängig ansökan om utkomststöd enligt följande:

1) av hyresvärdar, bostadsaktiebolag och fastighetsaktiebolag uppgifter om hyresförhållanden och boende,

2) av fakturerare uppgifter som gäller fakturor för sådana utgifter enligt 7 a och 7 b § som ska beaktas som övriga grundutgifter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 42 § i lagen om allmänt bostadsbidrag

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014) 42 § 2 mom., sådant det lyder i lag 242/2020, och *fogas* till 42 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 242/2020 och 557/2022, nya 3–5 mom. som följer:

Gällande lydelse

42 §

Uppgifter för avgörande av bostadsbidrag

Folkpensionsanstalten *och besvärinstanserna enligt denna lag* har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter dessutom rätt att på begäran avgiftsfritt av penninginstitut få för avgörande av bostadsbidrag nödvändiga uppgifter om den som söker eller får bostadsbidrag eller andra till hushållet hörande personer, om tillräckliga uppgifter och utredningar inte kan fås på något annat sätt och om det finns grundad anledning att misstänka att den som sökt eller får bostadsbidrag har lämnat otillräckliga eller otillförlitliga uppgifter. Begäran om att få uppgifterna ska framställas skriftligen. Innan begäran framställs ska sökanden eller mottagaren underrättas om detta.

Föreslagen lydelse

42 §

Uppgifter för avgörande av bostadsbidrag

Folkpensionsanstalten har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att av penninginstitut på begäran avgiftsfritt få för avgörande av bostadsbidrag nödvändiga *konto- och saldouppgifter och uppgifter om värdepapper. Rätten till information gäller utöver uppgifter om sökanden även uppgifter om andra personer som hör till hushållet.*

Folkpensionsanstalten har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att av penninginstitut på begäran avgiftsfritt få för avgörande av bostadsbidrag nödvändiga uppgifter om sökandens och hushållets övriga personers kontotransaktioner, om inte sökanden har förbjudit att uppgifterna begärs.

Folkpensionsanstalten har rätt att av penninginstitut på begäran få de uppgifter som avses i 2 och 3 mom., om tillräckliga uppgifter och utredningar inte kan fås på något annat sätt och om det finns grundad anledning att misstänka att sökanden har lämnat otillräckliga eller otillförlitliga uppgifter.

Innan en begäran enligt 2–4 mom. framställs ska sökanden och övriga parter underrättas om detta. Sökanden ska dessutom underrättas om rätten enligt 3 mom. att

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

förbjuda att uppgifterna begärs samt om de olika alternativen för lämnande av uppgifter och följderna av alternativen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 43 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) 43 § 2 mom., sådant det lyder i lag 230/2020, och
fogas till 43 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 230/2020, nya 3–5 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

43 §

43 §

Uppgifter för avgörande av bostadsbidrag

Uppgifter för avgörande av bostadsbidrag

Folkpensionsanstalten *och besvärsinstanserna enligt denna lag* har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter dessutom rätt att på begäran avgiftsfritt *av penninginstitut* få för avgörande av bostadsbidrag nödvändiga *uppgifter om den som söker eller får bostadsbidrag samt om dennes make, maka eller sambo, om tillräckliga uppgifter och utredningar inte kan fås på något annat sätt och om det finns grundad anledning att misstänka att den som sökt eller får bostadsbidrag har lämnat otillräckliga eller otillförlitliga uppgifter. Begäran om erhållande av uppgifter ska framställas skriftligen, och innan begäran framställs ska sökanden eller mottagaren underrättas om detta.*

Folkpensionsanstalten har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att av penninginstitut på begäran avgiftsfritt få för avgörande av bostadsbidrag nödvändiga *konto- och saldouppgifter och uppgifter om värdepapper. Rätten till information gäller utöver uppgifter om sökanden även uppgifter om sökandens make, maka eller sambo.*

Folkpensionsanstalten har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att av penninginstitut på begäran avgiftsfritt få för avgörande av bostadsbidrag nödvändiga uppgifter om *sökandens och sökandens makes, makas eller sambos kontotransaktioner, om inte sökanden har förbjudit att uppgifterna begärs.*

Folkpensionsanstalten har rätt att av penninginstitut på begäran få de uppgifter som avses i 2 och 3 mom., om tillräckliga uppgifter och utredningar inte kan fås på något annat sätt och om det finns grundad anledning att misstänka att sökanden har lämnat otillräckliga eller otillförlitliga uppgifter.

Innan en begäran enligt 2–4 mom. framställs ska sökanden och övriga parter underrättas om detta. Sökanden ska dessutom underrättas om rätten enligt 3 mom. att förbjuda att uppgifterna begärs samt om de

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*olika alternativen för lämnande av uppgifter
och följderna av alternativen.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton (571/2019) 3 § 10 punkten, 17 a § 8 punkten och 17 c § 8 punkten, sådana de lyder i lag 863/2025, och *fogas* till 3 §, sådan den lyder i lagarna 814/2022 och 863/2025, en ny 11 punkt, till 17 a §, sådan den lyder i lag 863/2025, en ny 9 punkt och till 17 c §, sådan den lyder i lag 863/2025, en ny 9 punkt som följer:

Gällande lydelse

3 §

Myndigheter som använder det centraliserade automatiserade kontouppgiftssystemet

Följande behöriga myndigheter har rätt att få åtkomst till sådana uppgifter i övervakningssystemet för bank- och betalkonton som lämnas ut i enlighet med 4 § och som registrerats i enlighet med 6 §, om detta är nödvändigt för fullgörandet av följande uppgifter och myndigheten enligt någon annan lag har rätt att få åtkomst till den nämnda informationen:

10) Gränsbevakningsväsendet, för förebyggande, avslöjande och utredning av brott samt för förande av brott till åtalsprövning i enlighet med lagen om brottsbekämpning inom gränsbevakningsväsendet (108/2018).

17 a §

Utlämnande av saldouppgifter till behöriga myndigheter via ett tekniskt gränssnitt

Föreslagen lydelse

3 §

Myndigheter som använder det centraliserade automatiserade kontouppgiftssystemet

Följande behöriga myndigheter har rätt att få åtkomst till sådana uppgifter i övervakningssystemet för bank- och betalkonton som lämnas ut i enlighet med 4 § och som registrerats i enlighet med 6 §, om detta är nödvändigt för fullgörandet av följande uppgifter och myndigheten enligt någon annan lag har rätt att få åtkomst till den nämnda informationen:

10) Gränsbevakningsväsendet för förebyggande, avslöjande och utredning av brott samt för förande av brott till åtalsprövning i enlighet med lagen om brottsbekämpning inom gränsbevakningsväsendet (108/2018),

11) *Folkpensionsanstalten, för ändamål enligt 18 a § i lagen om utkomststöd (1412/1997), 42 § i lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014) och 43 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007).*

17 a §

Utlämnande av saldouppgifter till behöriga myndigheter via ett tekniskt gränssnitt

Gällande lydelse

Följande behöriga myndigheter har rätt att via ett tekniskt gränssnitt få de uppgifter som avses i 17 b § ur det centraliserade elektroniska systemet för transaktions- och saldouppgifter för följande användningsändamål, om det är nödvändigt för skötseln av myndighetens uppgifter:

8) Försvarsmakten, för ändamål enligt 104 § i lagen om militär underrättelseverksamhet och 112 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom Försvarsmakten.

17 c §

Utlämnande av uppgifter om kontotransaktioner och om värdepapper till behöriga myndigheter via ett tekniskt gränssnitt

Följande behöriga myndigheter har rätt att via ett tekniskt gränssnitt få de uppgifter som avses i 17 d § ur det centraliserade elektroniska systemet för transaktions- och saldouppgifter för följande användningsändamål, om det är nödvändigt för skötseln av myndighetens uppgifter:

8) Försvarsmakten, för ändamål enligt 104 § i lagen om militär underrättelseverksamhet och 112 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom Försvarsmakten.

Föreslagen lydelse

Följande behöriga myndigheter har rätt att via ett tekniskt gränssnitt få de uppgifter som avses i 17 b § ur det centraliserade elektroniska systemet för transaktions- och saldouppgifter för följande användningsändamål, om det är nödvändigt för skötseln av myndighetens uppgifter:

8) Försvarsmakten, för ändamål enligt 104 § i lagen om militär underrättelseverksamhet och 112 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom Försvarsmakten,

9) *Folkpensionsanstalten, för ändamål enligt 18 a § i lagen om utkomststöd, 42 § i lagen om allmänt bostadsbidrag och 43 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare.*

17 c §

Utlämnande av uppgifter om kontotransaktioner och om värdepapper till behöriga myndigheter via ett tekniskt gränssnitt

Följande behöriga myndigheter har rätt att via ett tekniskt gränssnitt få de uppgifter som avses i 17 d § ur det centraliserade elektroniska systemet för transaktions- och saldouppgifter för följande användningsändamål, om det är nödvändigt för skötseln av myndighetens uppgifter:

8) Försvarsmakten, för ändamål enligt 104 § i lagen om militär underrättelseverksamhet och 112 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom Försvarsmakten,

9) *Folkpensionsanstalten, för ändamål enligt 18 a § i lagen om utkomststöd, 42 § i lagen om allmänt bostadsbidrag och 43 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 19 kap. 1 och 5 § i sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut ändras i sjukförsäkringslagen (1224/2004) 19 kap. 5 § 1 mom. 5 punkten, sådan den lyder i lag 1203/2007, och fogas till 19 kap. 1 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 890/2006, 1203/2013, 252/2015, 1145/2017 och 564/2022, ett nytt 6 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

19 kap.

19 kap.

1 §

1 §

Rätt att få uppgifter

Rätt att få uppgifter

Trots vad som föreskrivs i 2 mom. har Folkpensionsanstalten trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att av läkare och andra yrkesutbildade personer enligt lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) och av verksamhetsenheter för hälso- och sjukvården enligt 2 § 4 punkten i lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992) få ett för avgörandet av en förmån nödvändigt utlåtande om arbetsförmåga hos den som söker en förmån, intyg över tagande av organ, vävnader eller celler, intyg över graviditet, intyg över deltagande i sjukvård eller rehabilitering av ett sjukt barn på grund av barnets sjukdom eller handikapp eller utlåtande av den läkare som sköter företagshälsovården på arbetsplatsen eller av någon annan läkare som känner den försäkrades arbetsförhållanden om att den försäkrades eller fostrets hälsa äventyras på det sätt som avses i 9 kap. 3 § i denna lag.

Gällande lydelse

5 §

Utlämnande av uppgifter i vissa fall

Folkpensionsanstalten har utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att

-----
5) till den som med stöd av ett avtal om tillhandahållande av tjänster för samordning av resor sköter samordning av resor lämna uppgifter om en persons för- och släktnamn, uppgifter om att personen är medlem av en arbetsplatskassa och om att han eller hon är försäkrad; om personen är försäkrad, kan Folkpensionsanstalten dessutom till den som med stöd av avtal sköter samordning av resor lämna den försäkrades adress, uppgifter om uppnående av den årliga självriskandelen för resekostnader och andra uppgifter om den försäkrade som är nödvändiga för förmedlingen av resor;

Föreslagen lydelse

5 §

Utlämnande av uppgifter i vissa fall

Folkpensionsanstalten har utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att

-----
5) till den som med stöd av ett avtal om tillhandahållande av tjänster för samordning av resor sköter samordning av resor lämna uppgifter om en persons för- och efternamn, uppgifter om att personen är medlem av en arbetsplatskassa och om att han eller hon är försäkrad; om personen är försäkrad, kan Folkpensionsanstalten dessutom till den som med stöd av avtal sköter samordning av resor lämna den försäkrades adress, uppgifter om uppnående av den årliga självriskandelen för resekostnader och andra uppgifter om den försäkrade som är nödvändiga för förmedlingen av resor; *dessutom kan Folkpensionsanstalten till den som sköter samordning av resor lämna namn och personbeteckning för sådana försäkrade till vilka reseersättning inte ska betalas genom förmedling av en tjänsteproducent som tillämpar det redovisningsförfarande som avses i 15 kap. 9 §,*

Denna lag träder i kraft den 20 .